



המוסד לביטוח לאומי

**מאזן
ודין חשבון
כספי**

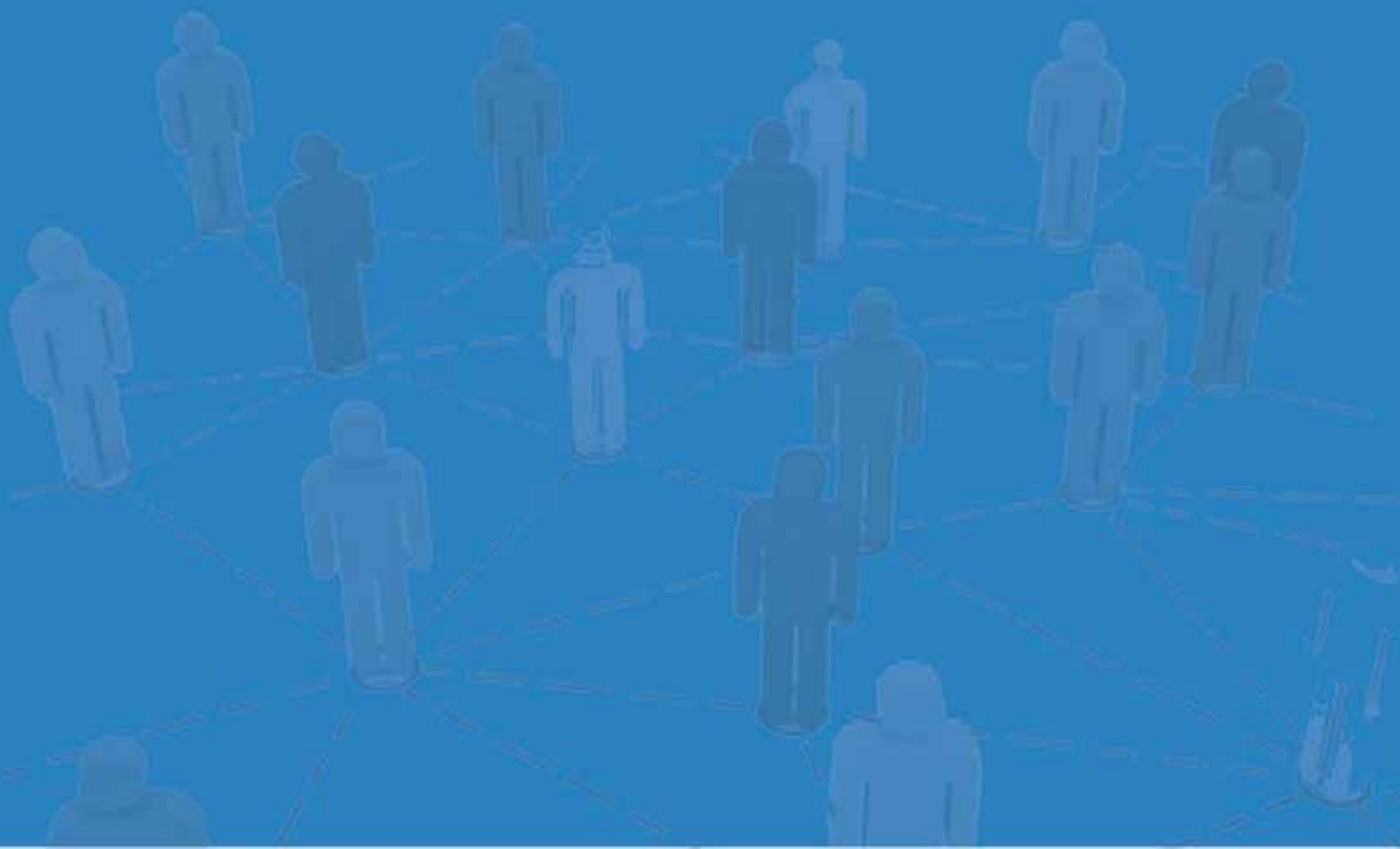
ליום 31 בדצמבר 2019





דוחות כספיים

ליום 31 בדצמבר 2019





דוחות כספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

תוכן עניינים

חלק א' - דו"ח מינהלה, תאור פעילות המוסד לביטוח לאומי

7	תאור כללי
7	סביבה עסקית
8	תוצאות פעילות עסקית
17	המצב הכספי
23	אירועים מהותיים לאחר תקופת הדו"ח
24	פעילות עבור אחרים

חלק ב' - דוחות כספיים ליום 31 לדצמבר 2019

29	דוח רואה החשבון המבקר
30	דוחות על המצב הכספי
32	דוחות על הביצוע הכספי
33	דוחות על השינויים בגרעון בהון
34	דוחות על תזרימי המזומנים
36	באורים לדוחות הכספיים
84	חלק ג' - דין וחשבון של אקטואר המוסד





דוח מינהלה

**תאור פעילות המוסד לביטוח לאומי
לתקופה ינואר - דצמבר 2019**





תיאור פעילות המוסד לביטוח לאומי לתקופה ינואר – דצמבר 2019

דוח מנהלה

דוח המנהלה ליום 31 בדצמבר 2019, סוקר את השינויים העיקריים בפעילות המוסד לביטוח לאומי (להלן - "המוסד") בחודשים ינואר - דצמבר 2019. דוח המנהלה הינו חלק בלתי נפרד מהדוח הכספי על כל חלקיו, ויש לקרוא את הדוח כמקשה אחת.

א. תיאור כללי

המוסד הוא תאגיד כשיר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית. המוסד הוקם בשנת 1954 ומעניק מאז הטבות וביטוח סוציאלי לתושבי מדינת ישראל על פי "חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה - 1995" (להלן - החוק).

בחוק הביטוח הלאומי מעוגנות תכניות לביטוח אזרח ותיק ושארים, אימהות, ילדים, נפגעי עבודה, נכות כללית, סיעוד, אבטלה, פשיטת רגל ופרוק תאגיד. לבד מגמלאות בכסף מעניק המוסד שירותי שיקום והכשרה מקצועית לנכים, לאלמנות ולנפגעי איבה, שרותי סיעוד ושירותי ייעוץ לקשישים.

המוסד מופקד גם על ביצוע חוקים נוספים והסכמים בתחום הביטוח הסוציאלי, אחד המשמעותיים בהם הוא חוק הבטחת הכנסה שנועד להגן על כל משפחה בישראל מפני אובדן הכנסה ולהבטיח קיום בסיסי לאוכלוסיות נזקקות. כמו כן במקרים בהם בחרה המדינה לתגמל אוכלוסיות מסוימות למרות שלא צברו זכויות ביטוחיות, המוסד הינו צינור להעברת כסף זה - תשלום קצבה לא ביטוחית (קצבה הממומנת על ידי הממשלה).

ב-1 בינואר 1995 נכנס לתוקף חוק ביטוח בריאות ממלכתי (להלן - "חוק הבריאות"). על פי סעיף 15 לחוק הבריאות גובה המוסד מהמבוטחים דמי ביטוח בריאות בדרך שבה הוא גובה דמי ביטוח לאומי מהעובדים השכירים והלא שכירים, ואילו ממקבלי הגמלאות גובה המוסד את דמי ביטוח הבריאות ישירות מהקצבה. כמו כן, על פי סעיף 13(א)(5) לחוק הבריאות מימון עלות סל הבריאות לקופות החולים מושלם מתקציב המדינה, כפי שנקבע מידי שנה בחוק התקציב השנתי. ההקצבה כאמור מועברת על ידי משרד הבריאות למוסד. המוסד מחלק את כספי דמי ביטוח הבריאות שגבה יחד עם כספי השלמת הסל לקופות החולים על פי נוסחת הקפיטציה שנקבעה בחוק הבריאות.

ב. סביבה עסקית

המוסד כפוף להוראות חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה - 1995, והתקנות שהותקנו על פיו.

בסוף שנת 2019 התפרץ נגיף הקורונה (COVID-19) בסין והחל להתפשט למדינות נוספות רבות בעולם, כולל ישראל. ביום 11 במרץ 2020 ארגון הבריאות העולמי הכריז על התפרצות נגיף הקורונה כמגיפה עולמית. מגיפה זו הביאה, מתחילת שנת 2020 ועד למועד אישור הדוחות הכספיים, לירידה בהיקפי הפעילות הכלכלית באזורים רבים בעולם, כולל בישראל. המוסד עוקב באופן שוטף אחר ההתפתחויות בארץ ובעולם בהקשר זה, בשים לב להנחיות הממשלה המתפרסמות מעת לעת, ובוחן את השפעות התפשטות על מחויבותו על פי חוק, על תקציבו ואיתנותו הפיננסית.

המוסד היה מעורב ושותף בהצעות החקיקה בתחומים הרלוונטיים למענקי אבטלה והתמודדות עם הביטחון הסוציאלי של אזרחי המדינה כאשר מימון בחלקן על חשבון המוסד ובחלקן על חשבון האוצר.



ג. תוצאות הפעילות

תמצית דוחות על הביצוע הכספי (במיליוני ש"ח):

2017	2018	2019	
			מחזור הפעילות
			הכנסות מעסקאות שאינן חליפין:
46,972	49,712	52,635	הכנסות מדמי ביטוח
27,049	31,311	33,255	הכנסות מהעברות
74,021	81,023	85,890	
			הכנסות מעסקאות חליפין:
16,324	3,477	34,127	הכנסות מימון
989	884	717	הכנסות אחרות
17,313	4,361	34,844	
			פעילות עבור אחרים:
23,032	24,260	25,464	תקבולים מדמי ביטוח בריאות
23,403	22,581	27,083	תקבולים עבור השלמת סל בריאות
10,399	10,500	10,138	תקבולים עבור גמלאות במימון אוצר המדינה ומשרד הביטחון
56,834	57,341	62,685	
148,168	142,725	183,419	סך מחזור הפעילות
(56,834)	(57,341)	(62,685)	בניכוי סכומים שהתקבלו עבור אחרים
91,334	85,384	120,734	סך הכל הכנסות המוסד
			הוצאות
70,555	76,307	83,947	גמלאות ותשלומים אחרים (כולל תמיכות)
62,703	16,735	164,410	גידול בקרנות הביטוח
1,744	1,165	1,277	שכר ואחרות
135,002	94,207	249,634	סך הכל הוצאות
(43,668)	(8,823)	(128,900)	גרעון נטו לשנה



ג. תוצאות הפעילות (המשך)

הכנסות מדמי ביטוח:

הכנסות המוסד מדמי ביטוח ממעסיקים ומלא שכירים (כולל שיפוי האוצר) בשנת 2019 הסתכמו ב- 52,635 מיליוני ש"ח לעומת 49,712 מיליוני ש"ח בשנת 2018. סך הכל גידול נטו של 5.9%.

דמי ביטוח ממעסיקים:

שיעור הגידול בהכנסות דמי הביטוח ממעסיקים עמד על 5.6%, בין שנת 2018 לשנת 2019. השינוי נבע מהגידול בנפח השכר החייב בדמי ביטוח של המועסקים המורכב מגידול משוקלל של מספר המועסקים ורמת השכר.

דמי ביטוח מלא שכירים:

הגידול בהכנסות מלא שכירים בשיעור של 8.5% בשנת 2019 לעומת שנת 2018, נבע מגידול בנפח השכר החייב בדמי ביטוח של העצמאיים.

הרכב הכנסות מדמי ביטוח (במיליוני ש"ח):

שינוי ב %	2018	2019	דמי ביטוח מעסיקים
5.5	42,458	44,811	הכנסות דמי ביטוח ממעסיקים
5.5	2,987	3,150	שיפוי אוצר
5.5	45,445	47,961	
	(221)	(196)	הוצאות הפרשה לחובות מסופקים
5.6	45,224	47,765	סה"כ דמי ביטוח מעסיקים
שינוי ב %	2018	2019	דמי ביטוח לא שכירים
7.6	4,290	4,618	הכנסות דמי ביטוח מלא שכירים
6.4	233	248	שיפוי אוצר
7.6	4,523	4,866	
	(35)	(4)	הוצאות הפרשה לחובות מסופקים
8.5	4,488	4,870	סה"כ דמי ביטוח מלא שכירים
5.9	49,712	52,635	סה"כ הכנסות מדמי ביטוח



ג. תוצאות הפעילות (המשך)

התפלגות הכנסות דמי ביטוח לענפי הביטוח השונים (במיליוני ש"ח):

שינוי ב %	2018	2019	דמי ביטוח מעסיקים
4.6	18,309	19,153	אזרח ותיק ושארים
4.5	7,847	8,204	ילדים
4.6	6,705	7,015	נכות כללית
*12.5	5,578	6,274	נפגעי עבודה
4.8	4,020	4,212	אימהות
5.5	1,122	1,184	אבטלה
4.6	968	1,012	סיעוד
4.4	430	449	נפגעי תאונות
7.5	231	248	פשיטת רגל
-	14	14	הענקות מטעמי צדק
5.6	45,224	47,765	סך הכל

* בינואר 2019 שיעור דמי הביטוח ממעסיקים גדל בשיעור של 0.1%. כל הגידול היה בענף נפגעי עבודה.

שינוי ב %	2018	2019	דמי ביטוח מלא שכירים
8.7	2,091	2,273	אזרח ותיק ושארים
8.7	945	1,027	ילדים
8.6	723	785	נכות כללית
7.7	338	364	אימהות
7.1	271	290	נפגעי עבודה
7.7	80	86	סיעוד
12.8	39	44	נפגעי תאונות
-	1	1	הענקות מטעמי צדק
8.5	4,488	4,870	סך הכל

הכנסות מהעברות - הכנסות מהשתתפות תקציב המדינה מכוח סעיף 32 לחוק:

ההכנסות מתקציב המדינה הסתכמו בשנת 2019 ב- 33,255 מיליוני ש"ח לעומת 31,311 מיליוני ש"ח בשנת 2018, גידול של כ- 6.2%. הגידול נובע הן מהגדלת שיעור ההקצבה המשוקלל מ- 55.575% בשנת 2018 ל- 56.06% בשנת 2019 (שיעור ההקצבה האחד בשנת 2019- 55.96% ובשנת 2018- 57.16%) והן מגידול בהיקף תקבולי דמי הביטוח הלאומי בשיעור של כ- 5.5% המהווים בסיס להכנסה זו.

בנוגע לאופן חישוב הקצבת אוצר לפי סעיף 32 לחוק, ראה פירוט בביאור טו(2) ו-18 לדוחות הכספיים.

התפלגות הכנסות מהעברות לענפי הביטוח השונים (במיליוני ש"ח):

שינוי ב %	2018	2019	ענף
7.6	10,950	11,782	אזרח ותיק ושארים
4.1	6,849	7,133	אימהות
6.3	4,163	4,426	נכות כללית
6.3	3,326	3,536	ילדים
6.2	2,256	2,396	אבטלה
6.3	1,256	1,336	נכות מעבודה
3.7	913	947	סיעוד
6.3	838	890	תאונות
6.2	752	799	פשיטת רגל
11.1	9	10	הענקות מטעמי צדק
6.2	31,311	33,255	סך הכל



ג. תוצאות הפעילות (המשך)

הכנסות מימון:

להלן הרכב הכנסות המימון (במיליוני ש"ח):

2018	2019	
8,020	8,193	ריבית על השקעות אג"ח
2,242	660	הפרשי הצמדה על השקעות אג"ח (1)
(6,808)	25,241	שיערוך / (שחיקת) אג"ח לפי שווי הוגן (2)
23	33	ריבית ואחרים
3,477	34,127	סך הכל הכנסות מימון

(1) בשנת 2019 נרשמה עלייה במדד המחירים לצרכן הידוע בשיעור של 0.3%, לעומת עליה של 1.2% בשנת 2018. שינוי זה גרם לקיטון בהכנסות המוסד מהפרשי הצמדה על השקעותיו באגרות חוב.

(2) התאמת איגרות החוב לשווי הוגן כתוצאה מהשפעת התאמה לשווי הוגן בהתבסס על וקטור ריביות Zero Coupon בין השנים כמפורט להלן.

שווי הוגן והשימוש בווקטור ריביות

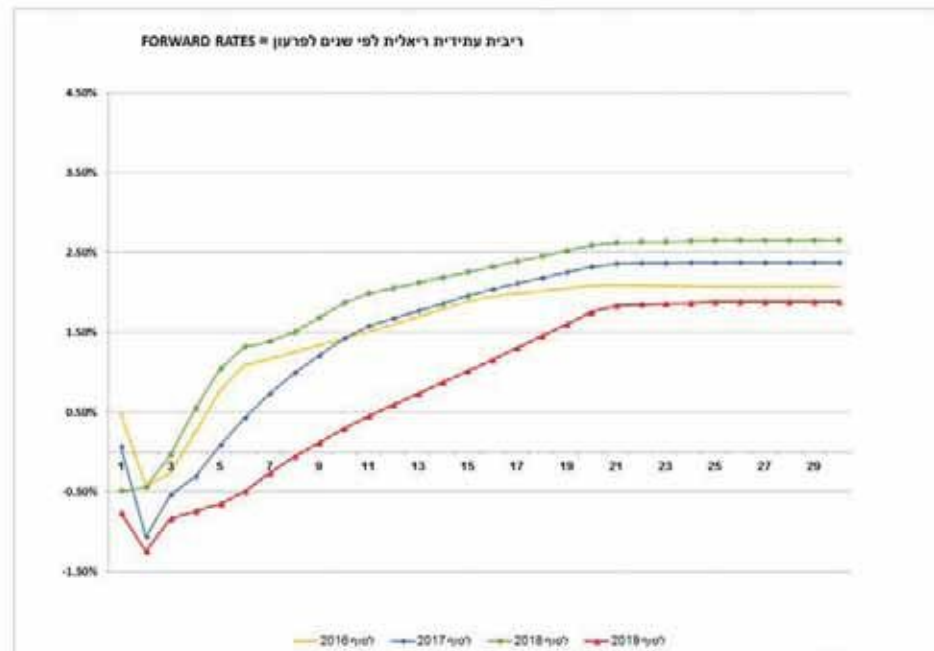
המודל אשר יושם לצורך הערכת השווי ההוגן של איגרות החוב הינו מודל היוון תזרימי המזוומנים בהתחשב בווקטור ריביות.

וקטור הריביות שהמוסד משתמש בו מבוסס על חישוב המתקבל מידי שנה מחברת "מרווח הוגן". גוף זה מחשב את עקום הריבית לצורך חישובי השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות הבלתי סחירים הכוללים את השקעות המוסד באגרות החוב של ממשלת ישראל, את ההתחייבויות בגין קרנות הביטוח ואת ההתחייבויות בגין זכויות עובדים בגין פנסיה תקציבית.

וקטור הריביות בשנת 2019 השפיע על שיערוך איגרות החוב בסכום של כ- 25.2 מיליארד ש"ח לעומת השפעת שחיקת איגרות החוב של וקטור 2018 בסכום של 6.8 מיליארד ש"ח. הפרש זה נגרם כתוצאה מירידה בתחזית של ריביות העקום לאורך השנים.

השינוי בווקטור הריביות בין שנת 2018 לבין שנת 2019 הביא לגידול בקרנות הביטוח של כ-98 מיליארד ש"ח. ראה פרוט בהמשך סעיף זה. ובגידול ההפרשה לזכויות עובדים בסך של 1.2 מיליארד ש"ח.

להלן גרף אשר מצביע על התנהגות עקום הריבית לשנים 2016-2019:

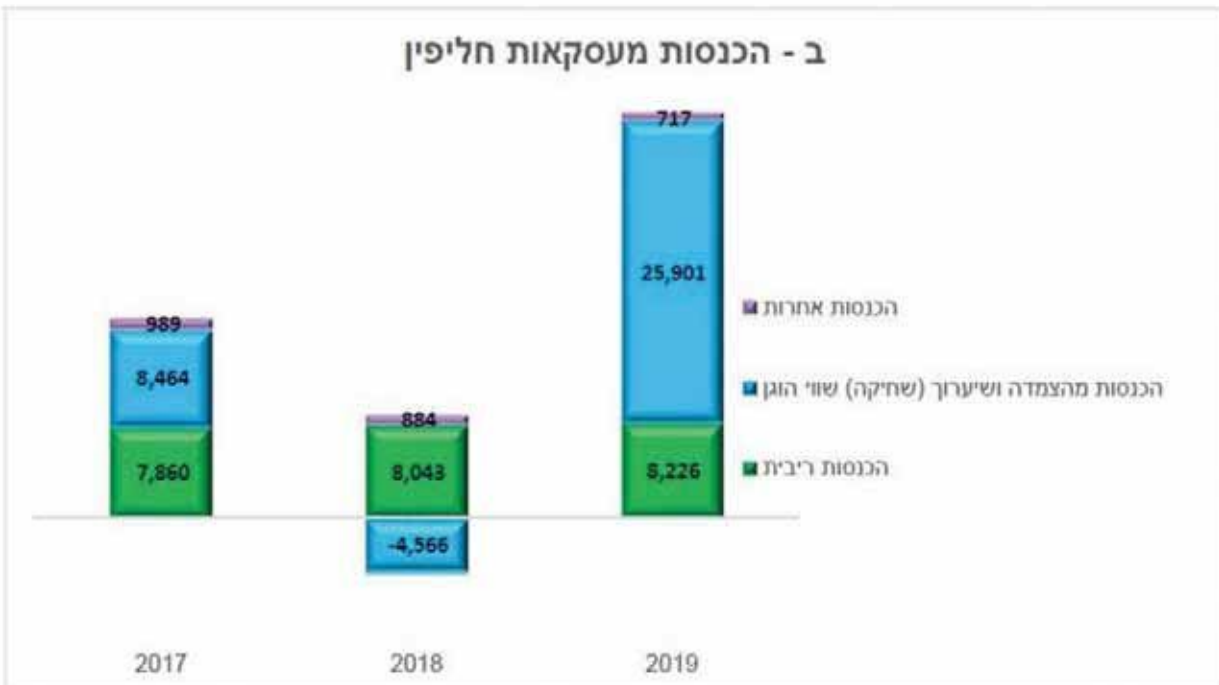
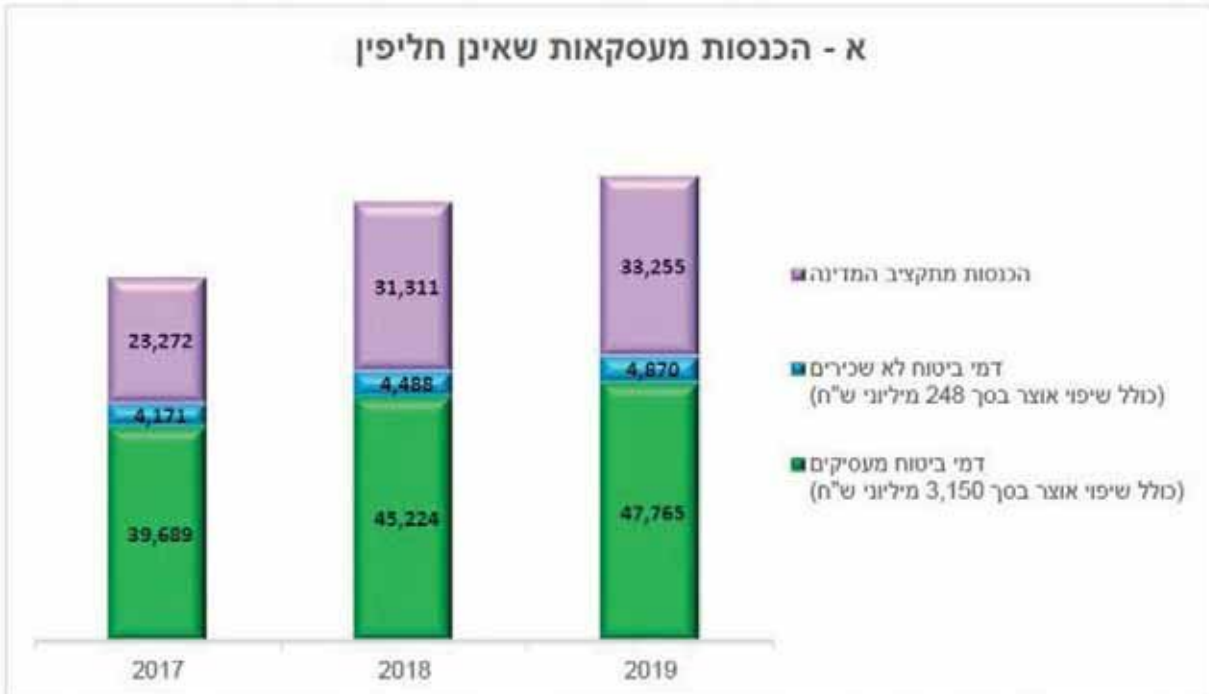




ג. תוצאות הפעילות (המשך)

תרשים א' - הכנסות מעסקאות שאינן חליפין (במיליוני ש"ח)

תרשים ב' - הכנסות מעסקאות חליפין (במיליוני ש"ח)





ג. תוצאות הפעילות (המשך)

פעילות עבור אחרים:

על מנת לשקף גם את הפעילות שמבצע המוסד עבור אחרים (ראה גם ביאור יד' לדוחות הכספיים), החל משנת 2018 ניתן ביטוי לתקבולים שגובה המוסד בעבור אחרים, בהתאם נכללו הסכומים כאמור המתייחסים לנתוני ההשוואה. פעילות זו מפורטת בפרק ו' לדוח זה.

גמלאות ותשלומים אחרים:

הוצאות גמלאות כוללות תשלומים על פי החוק בלבד ואינן כוללות גמלאות הממומנות על ידי משרדי ממשלה, בעיקר משרד האוצר ומשרד הביטחון, על פי סעיף 9 לחוק ועל פי חוקים והסכמים אחרים. תשלומים אחרים מתייחסים בעיקר לתשלומים בעין ותשלומים אחרים על פי חוק הכוללים: סיעוד, שיקום, סיוע משפטי, דמי קבורה, ריפוי לנפגעי עבודה וכדומה.

הוצאות גמלאות בשנת 2019 הסתכמו ב- 83,947 מיליוני ש"ח לעומת 76,307 מיליוני ש"ח בשנת 2018. עלייה של 10%.

השינוי בהוצאות הגמלאות נבע בעיקר מהסיבות הבאות:

(1) עדכון הסכום הבסיסי המשמש לחישוב הגמלאות ב- 0.3%.

(2) גידול במספר מקבלי הגמלאות בשנת 2019 לעומת שנת 2018.

(3) השפעת שינויי חקיקה על גמלאות המוסד:

- אזרח ותיק ושארים - תוספת הותק משולמת החל משנת 2018 משנת הביטוח הראשונה. השינוי נעשה באופן מדורג במהלך 3 שנים, במהלך 2019 הושלם המהלך של תוספת הותק.
- גמלת נכות כללית - הגדלת קצבאות הנכות בארבע פעימות. בשנת 2018 אוחדו שתי הפעימות הראשונות ובשנת 2020 צפויה להשתלם פעימה נוספת.
- גמלת סיעוד -
 - א. שינוי ברמות גמלת הסיעוד החל מחודש נובמבר 2018.
 - ב. מיצוי זכויות בקרב זכאים בודדים.
 - ג. שינוי חקיקה לזכאים שמצבם קשה ומורכב במיוחד הזקוקים להשגחה מתמדת לרמה 6 בסיעוד.
- גמלת ילדים - בשנת 2019 הסתיימו תשלומי "הרטרו" בגין תוכנית חיסכון לכל ילד שהחלה בשנת 2017.

פרוט הוצאות הגמלאות לפי ענפים (במיליוני ש"ח):

שינוי ב %	2018	2019	
7.7	29,068	31,299	אזרח ותיק ושארים
8.8	15,592	16,967	נכות כללית
2.5	7,856	8,050	אימהות
21.3	7,082	8,591	סיעוד
14.5	7,698	8,813	ילדים
9.1	5,285	5,766	נפגעי עבודה
11.7	3,465	3,872	אבטלה
162.5	200	525	פשיטת רגל
2.4	42	43	נפגעי תאונות
10.5	19	21	הענקות מטעמי צדק
10.0	76,307	83,947	סך הכל

ג. תוצאות הפעילות (המשך)

שינוי בקרנות הביטוח:

להלן פרוט עדכון קרנות הביטוח לפי ענפים (במיליוני ש"ח):

2018	2019	
7,729	77,614	אזרח ותיק ושארים
4,084	60,082	נכות כללית
(352)	11,776	נפגעי עבודה
5,274	14,938	סיעוד
16,735	164,410	סך הכל

הסיבות העיקריות שגרמו לגידול בקרנות הביטוח הינן:

- שינויים דמוגרפיים ואחרים - גידול של כ- 102 מיליארדי ש"ח בגין מקבלי קצבה חדשים מצד אחד, וקטון של כ- 53 מיליארדי ש"ח בגין תשלומי קצבאות בשנת 2019. סך הכל גידול נטו של כ- 49 מיליארדי ש"ח.
- ריבית ההיוון ועדכון הסכום הבסיסי - שיעורי הריבית בהם נעשה שימוש בחישוב הערך הנוכחי של ההתחייבויות הינם וקטור ריבית של אגרות תלוש אפס (Zero Coupon). השינוי בווקטור הריביות בין שנת 2019 לבין שנת 2018 הביא לגידול בקרנות הביטוח של כ- 98 מיליארד ש"ח.
- שינויים אחרים - השפעת הבשלת הרפורמה בסיעוד והשינוי בהנחת הגידול הראלי בשכר הביאו לגידול של כ- 17 מיליארד ש"ח.

תרשים ג' - גידול בקרנות הביטוח (במיליוני ש"ח)





ג. תוצאות הפעילות (המשך)

עיקרי השפעות החקיקה אשר הביאו לגידול בקרנות הביטוח בשנת 2019:

קצבאות הנכים:

קרן הביטוח בענף נכות כללית חושבה לפי החקיקה החדשה בגין קצבאות נכים שנכנסה לתוקף ביום 1 במרץ 2018. החקיקה הגדילה את קצבאות נכות כללית בצורה מהותית. בחישוב קרן הביטוח נלקחו בחשבון השינויים הבאים מתיקוני החקיקה:

- נושא ההצמדה, כך שלקרן הביטוח של ענף אזרח ותיק נוספה ההצמדה לשכר על חלק ההשלמה לנכות (מעבר לקצבת האזרח התיק) אותה מקבלים הנכים שעברו לענף אזרח ותיק.
- תוספת עתידית לקצבה, כך שהקצבה החודשית המלאה לא תפחת מ-3,700 ש"ח לחודש לאחר פעימה עתידית שתכנס לתוקף לא מאוחר מיום 1 בינואר 2022.
- במסגרת החקיקה בנכות כללית הוכנס תיקון נוסף לפרק ההגדרות של חוק הביטוח הלאומי, לפיו הסכום הבסיסי יעודכן באופן הבא: "לעניין קצבת נכות המשתלמת לפי הוראות סימן ג' בפרק ט' וכל קצבה ששיעורה נגזר ממנה משנת - 2022 ואילך ב- 1 בינואר של כל שנה לפי שיעור עליית השכר הממוצע, המעודכן באותו יום, לעומת השכר הממוצע המעודכן ב- 1 בינואר של השנה הקודמת" (סעי' משנה (4)).

חוק ההסדרים 2019 עבר בכנסת במרס 2018, וכלל בין השאר:

רפורמה בסייעוד - על פי חוק ההסדרים 2019, נקבעו 6 רמות סיעוד במקום 3 הרמות היום. הרפורמה תחול ב-3 פעימות (נובמבר 2018, ינואר 2020 וינואר 2021) וצפויה להגדיל גמלאות סיעוד לזכאים ותיקים. זכאים ותיקים פירושו, זכאים שהצטרפו למערכת סיעוד לפני כניסת הרפורמה לתוקף, דהיינו שהצטרפו לפני נובמבר 2018. סעיף זה בחוק ההסדרים הביא לגידול בקרן ביטוח סיעוד של כ- 6 מיליארד ש"ח (כ-18% ביחס לקרן ההתחלתית) (שנת 2018 - כ- 4 מיליארד ש"ח).

שכר עבודה והוצאות כלליות:

הוצאות שכר עבודה והוצאות כלליות מוצגות בניכוי חלקם היחסי של האוצר וקופות החולים, הנובע מביצוע חוקים שונים בדבר מתן גמלאות ומביצוע חוק בריאות ממלכתי, התשנ"ד - 1994. הוצאות שכר עבודה ונלוות כוללות הוצאות בגין שכר שוטף ועדכון ההפרשה לזכויות עובדים בגין פרישה מוצגות בניכוי השתתפות גורמי חוץ.

פרוט שכר עבודה ונלוות (במיליוני ש"ח):

2017	2018	2019	
1,132	1,145	1,224	שכר ונלוות
366	(331)	(8)	עדכון הפרשה לזכויות עובדים בגין פרישה
1,498	814	1,216	
(295)	(233)	(360)	בניכוי – השתתפות גורמי חוץ
1,203	581	856	סך הכל שכר ונלוות

הנהלה וכלליות:

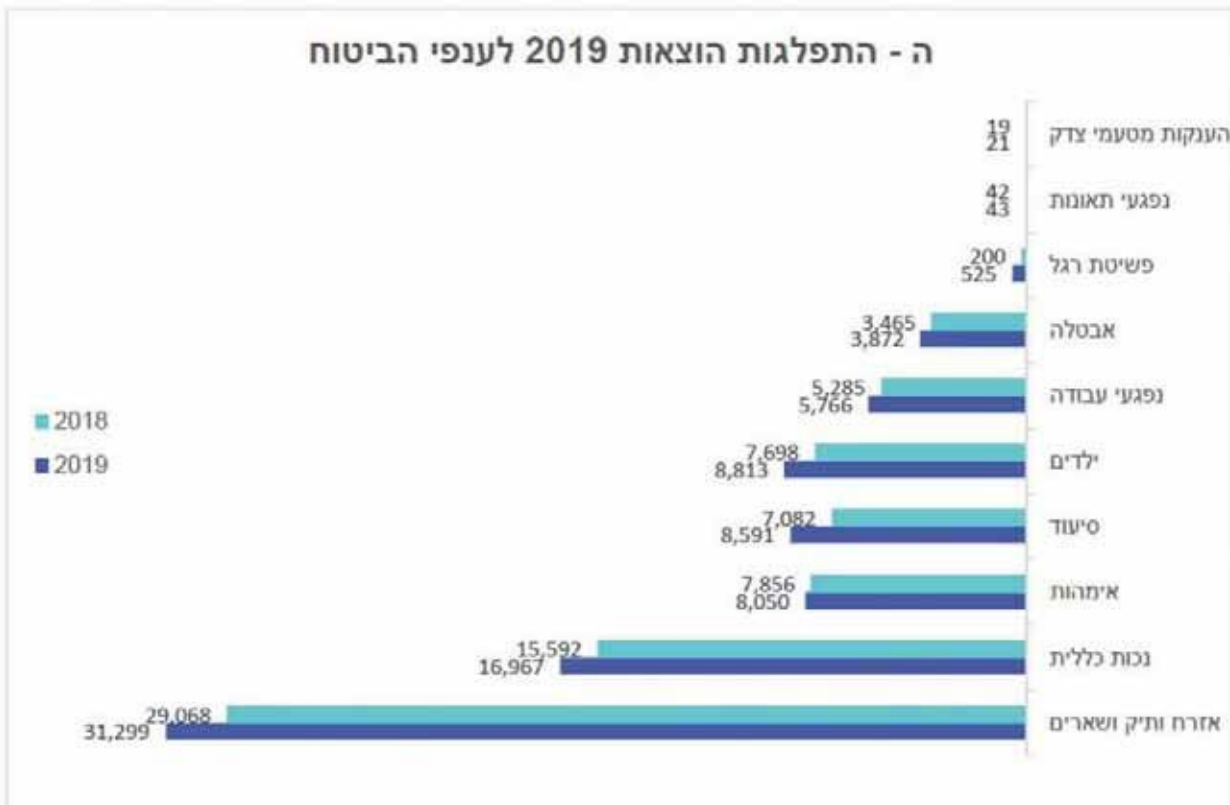
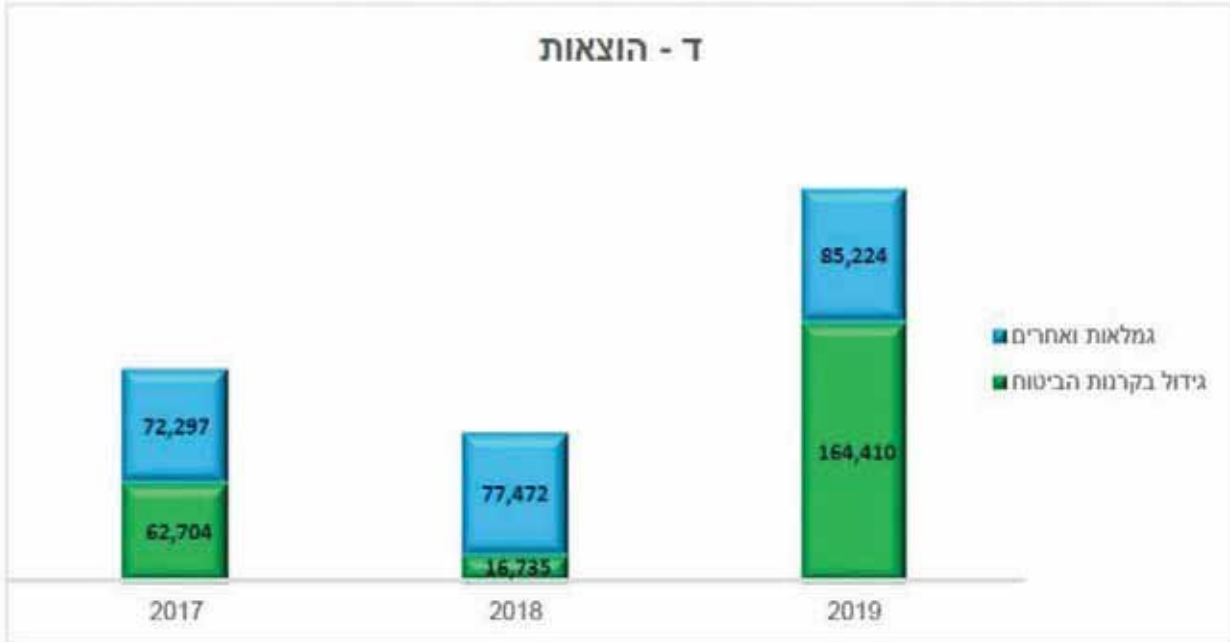
הוצאות הנהלה וכלליות הסתכמו ב- 421 מיליוני ש"ח בשנת 2019 (הוצאות בסך של 598 מיליוני ש"ח בניכוי 177 מיליוני ש"ח השתתפות גורמי חוץ). בשנת 2018 סך ההוצאה הסתכמה בכ- 584 מיליוני ש"ח (הוצאות בסך של 775 מיליוני ש"ח בניכוי 191 מיליוני ש"ח השתתפות גורמי חוץ).



ג. תוצאות הפעילות (המשך)

תרשים ד' - הוצאות (במיליוני ש"ח)

תרשים ה' - התפלגות הוצאות 2019 בין ענפי הביטוח (במיליוני ש"ח)





ד. המצב הכספי

תמצית דוחות על המצב הכספי (במיליוני ש"ח):

2018	2019	
		נכסים שוטפים:
5,431	5,779	חייבים בגין עסקאות שאינן חליפין - דמי ביטוח
21,276	21,888	חלות שוטפת - איגרות חוב של ממשלת ישראל
1,218	1,303	חובות הציבור
881	-	ממשלת ישראל
610	766	נכסים שוטפים אחרים
29,416	29,736	
		נכסים שאינם שוטפים:
246,763	281,560	איגרות חוב של ממשלת ישראל
1,156	1,247	ממשלת ישראל
1,719	1,846	נכסים אחרים
249,638	284,653	
279,054	314,389	סך הכל נכסים
		התחייבויות שוטפות
6,054	5,875	
		התחייבויות שאינן שוטפות:
5,935	7,141	התחייבויות בגין זכויות עובדים
722,612	887,022	קרנות הביטוח
307	319	התחייבויות אחרות
728,854	894,482	
(455,854)	(585,968)	גרעון בהון
279,054	314,389	סך הכל התחייבויות וגרעון בהון



ד. המצב הכספי (המשך)

סך המאזן ליום 31.12.2019 מסתכם ב- 314,389 מיליוני ש"ח לעומת 279,054 מיליוני ש"ח ליום 31.12.2018. הנכסים השוטפים ליום 31.12.2019 הסתכמו ב- 29,736 מיליוני ש"ח ומהווים כ- 9.5% מסך המאזן. הנכסים השוטפים ליום 31.12.2018 הסתכמו ב- 29,416 מיליוני ש"ח והיוו כ- 10.5% מסך המאזן באותו מועד. ההתחייבויות השוטפות ליום 31.12.2019 הסתכמו ב- 5,875 מיליוני ש"ח ומהוות כ- 1.9% מסך המאזן, לעומת ההתחייבויות השוטפות ליום 31.12.2018 אשר הסתכמו ב- 6,054 מיליוני ש"ח והיוו כ- 2.2% מסך המאזן באותו מועד. ליום 31.12.2019 למוסד הון חוזר חיובי בסך 23,861 מיליוני ש"ח לעומת 23,362 מיליוני ש"ח ב- 31.12.2018. היחס השוטף של המוסד ליום 31.12.2019 הוא 5.1 לעומת 4.9 ליום 31.12.2018. נכסים שאינם שוטפים ליום 31.12.2019 הסתכמו ב- 284,653 מיליוני ש"ח ומהווים כ- 91% מסך המאזן, לעומת נכסים שאינם שוטפים ליום 31.12.2018 אשר הסתכמו ב- 249,638 מיליוני ש"ח והיוו כ- 89% מסך המאזן באותו מועד. נכסים שאינם שוטפים כוללים בעיקר את יתרת השקעות המוסד באיגרות חוב של ממשלת ישראל, כאשר מדיניות המוסד הינה להשקיע את יתרות הכספים באיגרות חוב מסדרות מיוחדות, המונפקות עבורו על ידי ממשלת ישראל (ראה גם באור 9 לדוחות הכספיים).

התחייבויות שאינן שוטפות ליום 31.12.2019 הסתכמו ב- 894,482 מיליוני ש"ח ומהוות כ- 285% מסך המאזן, לעומת התחייבויות שאינן שוטפות ליום 31.12.2018 אשר הסתכמו ב- 728,854 מיליוני ש"ח והיוו כ- 261% מסך המאזן באותו מועד. עיקר הגידול בהתחייבויות שאינן שוטפות נובע מהגידול בקרנות הביטוח, בעיקר כתוצאה מהירידה בריבית ההיוון.

הגרעון בהון ליום 31.12.2019 הסתכם ב- 585,968 מיליוני ש"ח לעומת 455,854 מיליוני ש"ח ביום 31.12.2018. השינוי בגרעון בהון נובע בעיקר מתוספת בגרעון נטו השנה שהסתכם ב- 128,900 מיליוני ש"ח.

חייבים בגין עסקאות שאינן חליפין, דמי ביטוח:

יתרת החייבים אינה כוללת חובות דמי ביטוח לאומי ממעסיקים לא פעילים בסך של 4.5 מיליארד ש"ח אשר הופרשו במלואם לחובות מסופקים (יתרה שנה קודמת - 4.4 מיליארד ש"ח). חובות אלו הינם חובות שנצברו במשך שנים וסיכויי הגבייה בגינם הינם קלושים.

חובות הציבור:

חייבים בגין פיצוי מצד שלישי - חובות הציבור כוללים חייבים בגין פיצוי מצד שלישי בסך של 809 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019 ו- 712 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

בהתאם לסעיף 328 לחוק, במקרה בו שילם המוסד למבוטח גמלה, בעילה המהווה עילה גם לחייב צד שלישי לשלם פיצויים לאותו זכאי, רשאי המוסד לתבוע מאותו צד שלישי פיצוי על הגמלה ששילם ושהוא עתיד לשלם.

נקבע בחוק כי בכל הקשור לתביעות לפי חוק הפיצויים יחול הסדר התחשבות כולל שבמסגרתו יועבר מידי שנה מחברות הביטוח סכום קבוע שייקבע בתקנות על ידי שר האוצר. כמו כן, נקבע כי לגבי תאונות דרכים שהתרחשו לאחר 1 בינואר 2014 ועד 31 בדצמבר 2018 ואשר טרם הוגשה לגביהן תביעה או דרישה למוסד, יקבע סכום כולל חד פעמי שיש להעביר למוסד שיוסדר בתקנות. עד לפרסום הדוח הכספי לא חוקקו התקנות הנדרשות ליישום חוק זה.



ד. המצב הכספי (המשך)

השקעה באיגרות חוב של ממשלת ישראל:

המוסד משקיע את יתרות הכספים באיגרות חוב מסדרות מיוחדות המונפקות עבורו על ידי ממשלת ישראל. האיגרות המונפקות הן משני סוגים בתנאים המופרטים להלן. ההשקעה בתקופת הדוח מתחלקת באופן שווה בין שני הסוגים.

- איגרות חוב מסוג "עיבל": איגרת ל- 20 שנה הנושאת ריבית צמודה למדד המחירים לצרכן בשיעור שנתי של 5.5% , המשולמת אחת לשישה חודשים, כאשר מדד הבסיס הוא המדד אשר פורסם בחודש ההשקעה. האיגרת נפרעת ב-12 תשלומים שנתיים החל מהשנה התשיעית.

- איגרות חוב בריבית משתנה: איגרת ל-17 שנה הנושאת ריבית צמודה למדד המחירים לצרכן כאשר מדד הבסיס הוא המדד המתייחס לחודש ההשקעה. האיגרת נפרעת ב-12 תשלומים שנתיים החל מהשנה השישית. הריבית על איגרת זו נקבעת על פי מועד ההנפקה בשיטה שהוסכמה עם משרד האוצר והיא מותאמת לריבית על איגרות חוב, המונפקות על ידי הממשלה באותו חודש. שיעור הריבית הממוצעת לשנת 2019 הינו 0.03%- (שנה קודמת 0.38%).

- איגרות החוב מוצגות לפי שיטת השווי ההוגן. המודל שיושם לצורך הערכת השווי ההוגן הוא מודל היוון תזרימי מזומנים לפי וקטור ריביות של איגרות תלוש אפס (Zero Coupon).

- יתרת איגרות החוב לפי שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2019 הינה 303,448 מיליוני ש"ח מזה סך של 21,888 מיליוני ש"ח הינו חלות שוטפת של אג"ח הצפויים להיפרע במהלך שנת 2020 (שנה קודמת - 268,039 מיליוני ש"ח מזה סך של 21,276 מיליוני ש"ח שהוצגו בחלות שוטפת).

- יתרת איגרות החוב לפי עלות מתואמת ליום 31 בדצמבר 2019 הינה 229,271 מיליוני ש"ח (שנה קודמת - 219,102 מיליוני ש"ח).

במסגרת מתווה לחיזוק האיתנות הפיננסית של המוסד לביטוח לאומי ועצמאות תפקודו, הודיע המוסד בתאריך 12 בספטמבר 2018 לממשלת ישראל ולמשרד האוצר, על אי חידושו של הסכם השקעות העודפים עם ממשלת ישראל, החל מיום 1 בינואר 2019, במטרה לקבל לידיו את כספי המוסד ולהשקיע את העודפים המצטברים באופן עצמאי, להלן "הסכם השקעת העודפים".

בהתאם לבקשת משרד ראש הממשלה ומשרד האוצר, נחתם ביום 6 בינואר 2019 הסכם בין הביטוח הלאומי לבין נציגי הממשלה, לפיו חודש הסכם השקעת העודפים של הביטוח לאומי בכפוף למספר שינויים ובתנאים כדלקמן:

- משרד האוצר התחייב לא להפחית במהלך שנת 2019 את הריבית על איגרות החוב, בגין עודפי הביטוח הלאומי המושקעים בידיו.

- ככל שהוצאות השוטפות וההתחייבויות על פי דין של המוסד לביטוח לאומי לשנת 2019 יעלו על האומדן הצפוי של האמור לשנת 2019, המוסד יהיה ראשי להשתמש בתקבולי האג"ח לצורך כיסויין.

- החל מיום 1 למרץ 2019 הביטוח הלאומי יהיה רשאי להודיע בכל עת על ביטול ההסכם להשקעת העודפים, וזאת בהודעה מוקדמת של לא פחות מחודשיים ימים.

- צוות מו"מ בראשות מנכ"ל משרד ראש הממשלה ובהשתתפות מנכ"ל הביטוח לאומי, ראש המועצה הלאומית לכלכלה, מנכ"ל משרד הרווחה והשירותים החברתיים, הממונה על התקציבים במשרד האוצר והחשב הכללי, ידון בנושאי האיתנות הפיננסית של הביטוח הלאומי ועצמאות תפקודו, בהתאם לבקשות שהועברו על ידי הביטוח הלאומי.

המוסד הודיע על ביטול ההסכם ביום 15 ביולי 2019, משרד האוצר התנגד להודעת ביטול הסכם העודפים בין המוסד לממשלת ישראל ופנה למשרד המשפטים, וזה האחרון הביע עמדתו לפיה, לאותה עת, ביטול הסכם העודפים בין המוסד לממשלת ישראל טרם נכנס לתוקפו, ולפיכך ההסכם בתוקף, אולם המוסד נחרץ בדעתו כי ביטול ההסכם בתוקף.



ד. המצב הכספי (המשך)

מדידת ההתחייבות בגין קרנות הביטוח והשקעות באיגרות חוב לפי שיטת השווי ההוגן:

מדידה חשבונאית - בהתאם לחשבונאות קיים מדרג מסוים ביחס למקורות המידע המורכב משלוש רמות המבוססות על נתוני שוק נצפים לעומת הערכות סובייקטיביות של הישות המדווחת:

רמה 1 - מחירים מצוטטים בשוק פעיל של נכסים והתחייבויות זהים.

רמה 2 - אין שוק פעיל, אך קיים מכשיר שמאוד דומה לו בשוק פעיל.

רמה 3 - נתונים שאינם נצפים בשוק - החישוב מתבצע בהתאם למודלים.

מאחר והמוסד לביטוח לאומי משקיע את יתרות המזומנים שלו באיגרות חוב שאינן סחירות ושאינן להן שוק פעיל, החישוב מבוצע ע"פ רמה 3. המודל אשר יושם לצורך הערכת השווי הוא מודל היוון תזרימי המזומנים בוקטור ריבית. ומאחר והשקעות המוסד באיגרות חוב מיועדות, מהוות חלק ממקור ההכנסה לכיסוי קרנות הביטוח הוצגו אף הן לפי שיטת השווי ההוגן ובאותה ריבית.

מדידת השקעותיו באיגרות חוב והתחייבויות המוסד לביטוח לאומי על פי אותו בסיס מביא ל"הקבלה חשבונאית" נאותה ולהצגה רלוונטית. כמו כן, ההצגה החשבונאית כאמור עולה בקנה אחד עם הוראות התקינה הבינלאומית.

נכסים בלתי מוחשיים - פרויקט תבל:

המוסד לביטוח לאומי אישר ומממש את פרויקט תבל, פרויקט לחידוש מערכות המידע של המוסד אשר מטרתו להסיר חסמים טכנולוגיים ותהליכיים ולאפשר למוסד לממש את ייעודו בצורה מיטבית לרווחת מבוטחיו.

הפרויקט החל בשנת 2010. הפרויקט כולל הקמה של תשתיות טכנולוגיות ויישומיות חדשות, אשר תשמנה את דור העתיד של כלל מערכות המוסד.

מערך תבל מיועד לשרת את תהליכי העבודה הרבים והמגוונים המתבצעים במוסד ואת כלל עובדי המוסד, תוך דגש על שיפור משמעותי בחוויית הלקוח הפונה לקבלת שירותים במוסד.

לאור ההיקפים הכספיים המשמעותיים שהושקעו בפרויקט ודחייה במועדי העלייה לאוויר של חלק מהמודלים, נעשתה בשנת 2017 בחינה מקיפה של העקרונות ושל הכלים שפותחו. לאחר בחינה זו נתקבלו החלטות לעניין המשך הפרויקט ומימוש ההשקעות שנעשו ועוד יעשו, כל זאת תוך חיזוק ושיפור הבקורות והפיקוח השוטף על התכולות שמתקבלות, על לוחות הזמנים שנקבעו ועל ההוצאה התקציבית שאושרה.

במהלך שנת 2018 החלה פריסה והטמעה של חלק מהפרויקט. להערכת מינהלת המוסד רוב החסמים הטכנולוגיים הוסרו והיישומות הטכניות להשלמת הפרויקט גבוהה. בשנת 2019 המשיכה פריסתה של המערכת.

כמו כן, נכון לשנת 2019, המוסד צופה כי מימוש שלבי התכנית הבאים יהיה פשוט יותר לאור העובדה שמרבית התשתיות הטכנולוגיות החדשות כבר הוקמו והסתיימה ההכשרה הטכנית של כח האדם הנדרש לטובת ביצוע הפרויקט.



ד. המצב הכספי (המשך)

התחייבות בגין חסכון ארוך טווח בענף ילדים:

במסגרת חוק ההסדרים לשנים 2015-2016, נקבעה בסעיף 274 זכאותו של ילד לחסכון ארוך טווח. בהתאם לכך, נקבע כי המוסד יעביר, בעד כל ילד שמשלמת בעדו קצבת ילדים, אחת לחודש, סכום של 50 ש"ח לחודש לטובת חסכון ארוך טווח של הילד, להלן - "סכום החיסכון". סכום החיסכון יחסך בעד כל חודש לטובת הילד ועד הגיעו לגיל 18, להלן - "סכום החסכון הצבור". סכום החסכון הצבור הכולל לא יהיה ניתן להעברה, לשעבוד או לעיקול.

בנוסף המוסד יעביר לסכום החיסכון הצבור הכולל, סכום נוסף של 500 ש"ח (250 ש"ח בהגיע הילד הזכאי לגיל 3 ו-250 ש"ח נוספים בהגיע הילד לגיל 12/13). כמו כן, במידה והילד לא משך את הסכום הצבור או חלקו קודם לכן, סכום נוסף של 500 ש"ח בהגיע הילד הזכאי לגיל 21 (להלן - סכום המשיכה השני). הזכאות לקבלת החסכון הינה החל מיום ה-1 במאי 2015. יחד עם זאת העברת כספי החסכון בפועל על ידי המוסד החלה ביום 1 בינואר 2017.

התחייבות המוסד בגין סכום החסכון לתקופה מיום 1 במאי 2015 ועד ליום 31 בדצמבר 2016 מסתכמת ב- 2,700 מיליוני ש"ח, כאשר חלק ההתחייבות בסך 1,950 מיליוני ש"ח שולמו בשנים 2017 ו-2018. יתרת ההתחייבות לאזרחים בסך 750 מיליוני ש"ח שולמה בשנת 2019.

מימון תכנית החיסכון לתקופה מיום 1 במאי 2015 ועד ליום 31 בדצמבר 2016 הינה על חשבון אוצר המדינה. בשנת 2016 העביר האוצר למוסד, כחלק מהמימון כאמור לעיל, סך של 1,539 מיליוני ש"ח בדרך של הגדלת יתרת השקעות באג"ח, ובשנת 2017 העביר מימון נוסף של 362 מיליוני ש"ח. היתרה ליום 31 בדצמבר 2018 בסך 797 מיליוני ש"ח מומנה במהלך שנת 2019 על ידי האוצר.

קרנות הביטוח:

קרנות הביטוח הן אומדני התחייבויות של ענפי הביטוח בסוף שנת הדיווח כלפי המבוטחים, שלגביהם נוצרה עד יום המאזן עילה לזכאות לגמלה. קרנות הביטוח מתייחסות לענפים: אזרח ותיק ושארים, נכות כללית, נפגעי עבודה וסיעוד. הקרנות מבוססות על תחשיבים אקטואריים, על בסיס הנחות יסוד שנקבעו על ידי מנהלת המוסד.

חישוב ההתחייבות נערך על פי סכום הקצבה העומד לזכות המבוטח ביום המאזן, תוך התאמה לשינויים הצפויים בסכום הקצבה לפי החוק במועד החישוב, כגון למשל הפעילות הרשומות בחוק שיגדילו את הקצבה בעתיד.

קרנות הביטוח מוצגות לפי שיטת השווי ההוגן. שיעורי הריבית בהם נעשה שימוש בחישוב הערך הנוכחי של ההתחייבויות בגין קרנות הביטוח הינם וקטור ריביות של איגרות תלוש אפס (Zero Coupon) "חסרות סיכון" וצמודות למדד.

הגידול בהתחייבויות בגין קרנות הביטוח בשנת 2019 הסתכם ב- 164,410 מיליוני ש"ח, לעומת גידול של 16,735 מיליוני ש"ח בשנה קודמת. ראה סעיף "שינוי בקרנות הביטוח" לעיל.

פרסום דין וחשבון אקטוארי מלא:

ביוני 2020, בהתאם לדרישה בסעיף 24(ב) לחוק הביטוח הלאומי, פרסם המוסד דין וחשבון אקטוארי מלא (להלן: "הדוח המלא").¹ הדוח המלא מפורסם אחת לשלוש שנים ומטרתו העיקרית היא לבחון את הקיימות הפיננסית של המוסד. הדוח המלא מציג תחזית אקטוארית של התשלומים, התקבולים והקרן (האג"ח) של המוסד החל מיום 31.12.2016, ומבוסס על הנחות דמוגרפיות וכלכליות וכן על חוק הביטוח הלאומי נכון ליום 31.12.2019.

בסוף שנת 2019 התחילה התפרצות נגיף הקורונה בעולם ובמועד עריכת הדוח המלא גם במדינת ישראל. מאחר וקיימת אי וודאות רבה לגבי השלכות התפרצות הנגיף על מצבו האקטוארי של המוסד ויכול לקחת זמן רב עד שהתמונה תתבהר, לא הייתה אפשרות לכלול בצורה סבירה את השפעת הנגיף, ככל שתהיה, על תוצאות התחזית האקטוארית בדוח המלא.

¹ http://www.btl.gov.il/Publications/aktuararia/Documents/2016_Triennial_Report_Final_Pagination---.pdf

ד. המצב הכספי (המשך)**התייחסות המינהלה לדוח האקטוארי המלא:**

בשונה מחישובים אלה הגרעון בהון המוצג בדוחות הכספיים כולל אומדנים להתחייבויות לתשלום רק של קצבאות גבייתיות מסוימות ותקבולים קיימים של דמי ביטוח, אך הוא לא כולל התחייבות בגין תשלומי אותן קצבאות גבייתיות שלגביהם לא נוצרה עד יום המאזן עילה לשלם ולא תקבולי דמי ביטוח צפויים. הוא גם לא כולל הכנסות עתידיות מהשתתפות הממשלה (סעיף 32), שיבוב וריבית הצפויות בעתיד. בנוסף הוא לא כולל את השפעת ההגדלה בתקבולי דמי ביטוח כתוצאה מהעלייה הצפויה בעתיד בהכנסות מעבודה של המבוטחים הקיימים.

כמו כן, הדוח הכספי לא כולל הכנסות עתידיות מתקבולי דמי ביטוח ממבוטחים שכבר נולדו ויצטרפו בעתיד ובוודאי שלא ממבוטחים פוטנציאליים שייוולדו במהלך תקופת התחזית ויגיעו לגיל תשלום דמי ביטוח. מכאן שתמונת המצב המוצגת בדוח הכספי, שנעשה על פי כללי חשבונאות וההנחות כאמור שונה בהשוואה לדוח המלא. כמו כן, כאמור קרנות הביטוח שמוצגות במאזן מחושבות בגין ארבעה ענפים בלבד וזאת בשונה מהדוח המלא, המרחיב ומציג תמונה מלאה של מחויבות המוסד לטווח ארוך בגין כל הגמלאות הגבייתיות וגם כולל אוכלוסייה שעדיין אינה זכאית לגמלה במועד הדוח המלא ואוכלוסייה שצפויה להיוולד בתקופת התחזית.

במסגרת הדוח המלא מוצגת התפתחות בתזרים של התקבולים והתשלומים של המוסד על פני השנים. עודף/גרעון בתזרים זה מחושב כהפרש בין התקבולים השוטפים - דמי ביטוח, השתתפות האוצר, הכנסות משיבוב וריבית על נכסי המוסד (אגרות חוב של ממשלת ישראל, להלן - "אג"ח מדינה") לבין התשלומים השוטפים - תשלומי קצבאות והוצאות מינהל (שכר עבודה, הנהלה וכלליות ועוד).

עיקרי מסקנות הדוח המלא שפורסם ביוני 2020 הם שבהינתן מערכת הכללים לגבי התקבולים והתשלומים כפי שמוגדרים בחוק, ובהתאם לתחזיות שינויים באוכלוסייה ובשכר, המוסד לא יוכל לעמוד במלוא התחייבויותיו בעוד כ-25 שנה מבלי לנקוט צעדים מתקנים.

על פי הדוח המלא, החל משנת 2027 התשלומים צפויים להיות לראשונה גבוהים מהתקבולים, ומשנה זו ואילך המוסד יצטרך להשלים את תשלומי ההתחייבות מפירעונות אג"ח מדינה, עד שבשנת 2044 צפויה יתרת ההשקעה באג"ח המדינה להתרוקן וללא מימון נוסף לא יוכל המוסד לשלם את מלוא התחייבויותיו על פי החוק.

תהליך כזה של התרוקנות יתרות הרזרבה, צפוי לערער את אמון ציבור המבוטחים לגבי עתיד זכויותיהם ולדרבן את קובעי המדיניות לעשות מעשה הרבה לפני התרוקנות הקופה, היות שהתרוקנות כזאת צפויה להתרחש בתהליך משברי.

כמו כן, הדוח המלא מציג את ההשפעה ההולכת וגדלה של הגרעון התזרימי שייווצר בתקציב המדינה, גם במצב בו עודפי הגביה מועברים לאוצר, בהיעדר צעדים מתקנים.

בהיעדר טיפול בגרעון האקטוארי באופן רציונלי (העלאת גיל הזכאות לקצבת אזרח ותיק לנוכח הגידול בתוחלת החיים ובצוק העיתים העלאה מידתית של דמי הביטוח) ההשפעה של הגרעון התזרימי שייווצר, על תשלומי האוצר הנדרשים לכיסוי התחייבות הביטוח הלאומי, באמצעות ההלוואות שהביטוח הלאומי הפקיד ברשותו, תלך ותגדל. לכאורה קיצוץ קצבאות, שנוגד את עקרון ההסתמכות הביטוחית והביטוח הלאומי מתנגד לו בהיבטים הציבורי והחברתי כאחד, גם מהווה פתרון לצמצום הגרעון האקטוארי. בהקשר זה יש לזכור שרמת הקצבאות בישראל נמצאת בקצה הנמוך בכל ההשוואות מול מדינות ה-OECD.

בהיעדר תכנית מושכלת המוסד יידרש לממן את הוצאותיו מריבית ו/או מפירעונות אג"ח מדינה שהוא מקבל מהאוצר. מאחר ובשנים אלו, ככל שתתגבש הסכמה בדבר העברת עודפי הגביה לתקציב המדינה, הסכומים יצטמצמו ולכן צפוי להיווצר עומס ניכר על תקציב המדינה. בהמשך האוצר אף יידרש למימון נוסף על תשלומי השוטפים למוסד בהתאם להוראות החוק הקיימות (סעיף 32), כך שהמוסד יוכל לעמוד בהתחייבויותיו על פי החוק. למצב משברי זה יש פתרונות שונים וסבירים שמוצעים על ידי הביטוח הלאומי.

יחד עם זאת, ככל שלא יתקבלו החלטות שייתנו מענה לחישובים האקטואריים, כך האי-וודאות לגבי מעמדו העצמאי של הביטוח הלאומי גדלה והסיכון לאיתנות הפיננסית ימשיך ויגדל. בנוסף, האיתנות החברתית בסיכון הולך וגדל עם היעדר העצמאות מאחר שככל שלא ינקטו הצעדים המחויבים, בסופו של דבר עלולים לקצץ בקצבאות הנמוכות בלאו הכי, דבר שיפגע באיתנות החברתית.



ה. אירועים מהותיים לאחר תקופת הדוח

להתפשטות נגיף הקורונה בישראל צפויות להיות השלכות רחבות על פעילותו הכלכלית של המוסד, העשויות להשפיע על תקציב ופעילות המוסד. בהקשר זה יצוין כי עוד בתחילת התפשטות הנגיף נערכו על ידי מינהל המחקר של המוסד תחזיות לבחינת השפעת הנגיף מבחינת תקציב המוסד וביצועו. תחזיות אלו מתעדכנות בהתאם להתקדמות התפשטות הנגיף ולנתוני המשק בפועל.

לאור אישור התקנות לשעת חירום וההנחיות הנגזרות מהן, המוסד התגייס והתארגן באופן מזורז לטיפול במאות אלפי תביעות לגמלת אבטלה (כולל חליית).

נכון למועד אישור הדוחות הכספיים, אין ביכולת המוסד להעריך ולכמת באופן מהימן את ההשפעות הכספיות להמשך התפשטות נגיף הקורונה על דוחותיו הכספיים. להערכת המוסד, מאחר ומדובר באירוע משמעותי ומפתח, להמשך התפשטות הנגיף או בלימתו עשויות להיות השפעות נוספות, לרבות השפעות מהותיות, בהיבטים האמורים לעיל ואף בהיבטים נוספים.

בעקבות התפרצות נגיף הקורונה נקבעו מספר הוראות לשעת חירום העשויות להשפיע על תקציב המוסד. לפירוט ראה באור 31 בדוחות הכספיים.

קיימים מספר תיקוני חקיקה שנחקקו בשנים קודמות, ביניהם חוק ההסדרים לשנת 2019, העשויים להשפיע על תקציב המוסד, בשנת הכספים 2020 ובשנים הבאות.

להלן פרוט תיקוני החקיקה ואירועים העיקריים לאחר תאריך המאזן ואומדן מנהלת המוסד על פעילותו:

1. דמי ביטוח וגבייה:

- בהתאם להוראת שעה הוחלט על דחיית מועד תשלום דמי הביטוח לעצמאיים בעבור חודש מרץ, מאפריל לחודש מאי 2020.
- למצב הכלכלי במשק השפעה ישירה על הסכומים הצפויים להתקבל מגביה מהציבור ובהתאמה גם מתקצוב האוצר. ההערכה היא כי תהיה ירידה משמעותית מגביה מעצמאיים וירידה מסוימת בגביה מהמעסיקים. בשלב זה וכאמור לעיל אין באפשרות המוסד להעריך באופן מהימן את השפעות אלו.
- תיקון שיעור השתתפות אוצר בסעיף 32(א):
במסגרת חוק ההסדרים לשנת 2019 תוקן סעיף 32 לחוק הביטוח הלאומי, כך ששיעור הקצבת אוצר המדינה באחוזים מתקבולי המוסד בכל שנת כספים, לפי ענפי ביטוח (הקבועים בלוח י' לחוק), יהיה כדלהלן:
2020 - 55.74%
2021-2023 - 56.04%
2024 ואילך - 57.04%
אומדן הגידול במונחים כספיים במיליוני ש"ח:
שנת 2020 - 105.
שנים 2021-2023 - 40 לכל שנה.
שנת 2024 ואילך - 515 כל שנה.

2. הסדרת השיבוב בפיצויי תאונות דרכים בחוק

נקבע בחוק כי בכל הקשור לתביעות לפי חוק הפיצויים יחול הסדר התחשבות כולל שבמסגרתו יועבר מידי שנה מחברות הביטוח סכום קבוע שייקבע בתקנות על ידי שר האוצר. כמו כן, נקבע כי לגבי תאונות דרכים שהתרחשו לאחר 1 בינואר 2014 ועד 31 בדצמבר 2018 ואשר טרם הוגשה לגביהן תביעה או דרישה למוסד, יקבע סכום כולל חד פעמי שיש להעביר למוסד שיוסדר בתקנות. עד לפרסום הדוח הכספי לא חוקקו התקנות הנדרשות ליישום חוק זה.

3. גמלאות:

3.1 גמלת סיעוד -

שינוי ברמות גמלת הסיעוד - קביעת 6 רמות סיעוד במקום 3 רמות הקיימות כיום, שיוחלו בשלוש פעימות: נובמבר 2018, ינואר 2020 וינואר 2021.

העלות הכוללת המשוערת של גמלאות סיעוד ב-2020 כ-10.5 מיליארדי ש"ח וב-2021 -12.7 מיליארדי ש"ח.

3.2 גמלת נכות כללית וילד נכה-

פעימות עתידיות לפי הסכם עם הנכים ב-2020 ו-2021 כולל הצמדת קצבת הנכות לשכר הממוצע.

אומדן השינוי לכל הסכם הנכים: 4.341 מיליארדי ש"ח.



1. פעילות עבור אחרים

דמי ביטוח בריאות:

ב-1 בינואר 1995 נכנס לתוקף חוק ביטוח בריאות ממלכתי. ממועד תחולת החוק מנועות קופות החולים לגבות דמי ביטוח לכיסוי של הבריאות. על פי סעיף 15 לחוק הבריאות גובה המוסד מהמבוטחים דמי ביטוח בריאות בדרך שבה הוא גובה דמי ביטוח לאומי מהעובדים השכירים והלא שכירים, ואילו ממקבלי הגמלאות גובה המוסד את דמי ביטוח הבריאות ישירות מהקצבה. כמו כן, השלמת מימון של הבריאות מועברת אף היא ממשרד הבריאות למוסד. המוסד מחלק את כספי דמי ביטוח הבריאות שגבה יחד עם כספי השלמת הסל לקופות החולים על פי נוסחת הקפיטציה (נוסחת החלוקה) שנקבעה בחוק הבריאות.

השתתפות בהוצאות מינהל:

על פי הוראות סעיף 15(ג) לחוק הבריאות, נושאות קופות החולים בחלק יחסי מהוצאות הנהלה וכלליות בשיעור שנקבע בתקנות ביטוח בריאות ממלכתי (הוצאות המוסד), התשנ"ה - 1995. השתתפות קופות החולים מוגבלת לתקרה של 0.5% מתקבולי דמי ביטוח בריאות (לא כולל הוצאות שמיוחסות באופן ישיר). השתתפות קופות החולים בשנת 2019 בהוצאות המוסד הסתכמו ב- 127.3 מיליוני ש"ח (שנת 2018 - 121.3 מיליוני ש"ח).

להלן נתוני גביית דמי ביטוח בריאות (במיליוני ש"ח):

גביית דמי ביטוח בריאות	2019	2018	שינוי ב %
מעסיקים	20,571	19,640	4.7
לא שכירים	2,700	2,528	6.8
גבייה ממקבלי גמלאות	2,190	2,086	5.0
סעיף 58	4	6	(33.3)
סה"כ לפני ניכויים	25,465	24,260	5.0
ניכויים על פי חוק	(4,911)	(4,520)	8.7
סה"כ דמי ביטוח בריאות	20,554	19,740	4.1

השלמת סל וקרן לנפגעי תאונות (במיליוני ש"ח):

	2019	2018	שינוי ב %
השלמת סל - שנה שוטפת	26,581	22,078	20.4
קרן לפצועי נפגעי תאונות	502	502	-
סה"כ להעברה לקופות	27,083	22,580	19.9

תשלומי גמלאות מכח סעיף 9 לחוק, הסכמים וחוקים שונים:

המוסד מבצע תשלומי קצבאות שאינן נכללות בחוק הביטוח הלאומי. תשלומים אלו ממומנים על ידי אוצר המדינה ומשרד הבטחון. קצבאות אלה אינן נחשבות כגמלאות גבייתיות ועל כן לא מופיעות כהוצאה בדוחות על הביצוע הכספי.

על פי הוראות סעיף 9(ב) לחוק נושאת הממשלה בחלק יחסי מהוצאות המינהל שהיו בפועל, כאשר סכום זה נאמד על יסוד חלוקת הוצאות המנהליות לכל ענפי הביטוח. על פי שיעור ההשתתפות מחוייבת הממשלה בהוצאות שיש למוסד על בסיס מצטבר.



1. פעילות עבור אחרים (המשך)

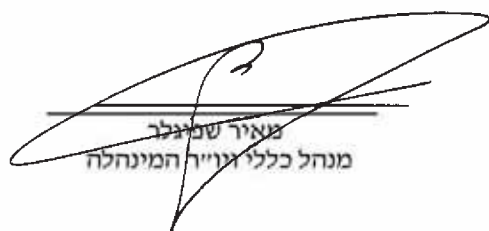
תשלומי גמלאות שבמימון משרד האוצר (במיליוני ש"ח):

גמלה	2019	2018	שינוי ב %
הבטחת הכנסה	2,004	2,195	(8.7)
אזרח ותיק ושארים מיוחדת	2,093	2,237	(6.4)
השלמת הכנסה אזרח ותיק ושארים	1,812	1,868	(3.0)
קצבת ניידות	1,512	1,449	4.3
נפגעי פעולות איבה	531	514	3.3
מזונות	159	177	(10.2)
פוליו	175	172	1.7
מענקי לימודים למשפחות חד-הוריות	390	379	2.9
פיצויים לנפגעי הקרנות	151	155	(2.6)
אסירי ציון וחסידי אומות עולם	35	36	(2.8)
אחרים ושונות	55	54	1.9
סה"כ	8,917	9,236	(3.5)

תשלומי גמלאות שבמימון משרד הבטחון (במיליוני ש"ח):

גמלה	2019	2018	שינוי ב %
תגמולי מילואים	1,162	1,226	(5.2)
אבטלה למשחררי צבא קבע	37	31	19.4
גמלאות לנפגעי כוחות הביטחון (ועדת גורן)	22	6	266.7
דמי לידה לחיילות משוחררות	1	1	-
סה"כ	1,222	1,264	(3.3)

הנהלת המוסד מביעה את הערכתה לעבודתם של עובדי המוסד לביטוח לאומי המשתקפת בדוח זה.


מנחה כללי ויו"ר המינהלה
מאיר שניגלר

23/8/2020
תאריך



דוחות כספיים

ליום 31 בדצמבר 2019





דוח רואי חשבון המבקרים למינהלת

המוסד לביטוח לאומי

ביקרנו את הדוחות על המצב הכספי המצורפים של המוסד לביטוח לאומי (להלן - "המוסד") ליום 31 בדצמבר 2019 ואת הדוחות על הביצוע הכספי, הדוחות על השינויים בגרעון בהון והדוחות על תזרימי המזומנים לשנה שהסתיימה באותו תאריך. דוחות כספיים אלה הינם באחריות מינהלת המוסד. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התש"ל"ג - 1973. על פי תקנים אלה נדרש מאתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של בטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שישומו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי מינהלת המוסד וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

הדוחות הכספיים של המוסד ליום 31 בדצמבר 2018 ולשנה שהסתיימה באותו תאריך בוקרו על ידי רואי חשבון מבקרים אחרים אשר הדוח שלהם עליהם מיום 14 באפריל 2019 כלל חוות דעת בלתי מסוייגת, וכלל הפניית תשומת לב בקשר לנושאים המפורטים בסעיפים א', ב' ו-ג' להלן.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של המוסד ליום 31 בדצמבר 2019 ואת הביצוע הכספי, השינויים בגרעון בהון ותזרימי המזומנים לשנה שהסתיימה באותו תאריך, בהתאם לתקני חשבונאות ממשלתיים של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות ממשלתית ובכפוף למדיניות מינהלת המוסד כמתואר בבאור 2.

מבלי לסייג את חוות דעתנו הנ"ל, אנו מפנים את תשומת הלב לנושאים המפורטים להלן:

- א. לאמור בבאור 1 ב' בדוחות הכספיים בדבר הגרעון הנצבר של המוסד ליום 31 בדצמבר 2019 המסתכם לסך של 586 מיליארדי ש"ח, הנובע בעיקרו מהתחייבות המוסד בגין הזכויות העתידיות שנצברו למבוטחים זכאים עד למועד הדוחות הכספיים, שחושבה בהתאם לאמור במדיניות החשבונאית בבאור 2.ג. בדוחות הכספיים. להערכת מינהלת המוסד, ממשלת ישראל תעמיד למוסד את האמצעים הדרושים, ככל שידרשו, לשם עמידה בהתחייבויותיו על פי כל דין, כפי שיהיה באותה עת.
- ב. לאמור בבאור 2.ג. בדוחות הכספיים בדבר החלטת מינהלת המוסד לשקול את מדיניות המוסד לגבי חישוב קרנות הביטוח לאור פרסום תקן בינלאומי בנושא, שיכנס לתוקף החל משנת 2022.
- ג. לאמור בבאור 9.ה. בדבר הודעת מינהלת המוסד לממשלת ישראל על ביטול הסכם השקעת העודפים.
- ד. לאמור בבאור 31 בדבר השפעת התפרצות נגיף הקורונה לאחר תאריך הדיווח.

סומן חיילון
רואי חשבון

13 ביולי 2020



דוחות על המצב הכספי

ליום 31 בדצמבר		באור	
2018	2019		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
			נכסים שוטפים
518,697	608,980	3	מזומנים ושווי מזומנים
5,430,571	5,779,489	4	חייבים בגין עסקאות שאינן חליפין - דמי ביטוח
21,276,000	21,888,196	9	חלות שוטפת - איגרות חוב של ממשלת ישראל חייבים ויתרות חובה:
1,218,183	1,303,246	5	חובות הציבור
881,238	-	8	ממשלת ישראל
91,589	156,446	6	חייבים אחרים
<u>29,416,278</u>	<u>29,736,357</u>		סך הכל נכסים שוטפים
			נכסים שאינם שוטפים
85,538	81,415	7	פיקדונות בבנק
1,156,124	1,246,836	8	ממשלת ישראל
246,763,000	281,559,885	9	איגרות חוב של ממשלת ישראל
1,034,802	1,069,722	10	רכוש קבוע
598,114	694,874	11	נכסים בלתי מוחשיים - עלויות פיתוח תוכנה
<u>249,637,578</u>	<u>284,652,732</u>		סך הכל נכסים שאינם שוטפים
<u>279,053,856</u>	<u>314,389,089</u>		סך הכל נכסים

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.



דוחות על המצב הכספי (המשך)

ליים 31 בדצמבר		באור	
2018	2019		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
התחייבויות שוטפות			
4,845,533	5,289,460	13	זכאים לגמלה
242,781	266,266	12	זכאים אחרים
216,083	190,363	14	התחייבות בגין קרנות מיועדות
-	128,857	8	ממשלת ישראל
750,000	-	15	התחייבות בגין סכום החיסכון בענף ילדים
6,054,397	5,874,946		סך הכל התחייבויות שוטפות
התחייבויות שאינן שוטפות			
189,476	222,410	14	התחייבות בגין קרנות מיועדות
5,934,500	7,141,100	16	התחייבויות בגין זכויות עובדים
722,611,600	887,022,000	17, 18	קרנות הביטוח
117,600	96,943		הפרשה לתביעות משפטיות
728,853,176	894,482,453		סך הכל התחייבויות שאינן שוטפות
-	-	19	התחייבויות תלויות
(455,853,717)	(585,968,310)		גרעון בהון
279,053,856	314,389,089		סך הכל התחייבויות וגרעון בהון

מאיר שפיגלר, מנהל מל"ר ויו"ר המנהלה

חגית גולדשטיין מויאל, חשבת המוסד, חברת מינהלה

איתן שטיין, רו"ח, מנהל אגף חשבונות

תאריך אישור הדוחות הכספיים: 13 ביולי 2020



דוח על הביצוע הכספי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		באור	
2018	2019		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
מחזור הפעילות			
הכנסות מעסקאות שאינן חליפין			
45,223,555	47,764,548	20א'	דמי ביטוח מעסיקים
4,488,436	4,870,634	20ב'	דמי ביטוח לא שכירים
31,310,884	33,254,780	21	הכנסות מהעברות
<u>81,022,875</u>	<u>85,889,962</u>		סך הכל הכנסות מעסקאות שאינן חליפין
הכנסות מעסקאות חליפין			
3,477,091	34,126,797	22	הכנסות מימון
884,258	716,937	23	הכנסות אחרות, נטו
<u>4,361,349</u>	<u>34,843,734</u>		סך הכל הכנסות מעסקאות חליפין
פעילות עבור אחרים			
24,260,348	25,464,443	20ג'	תקבולים מדמי ביטוח בריאות
22,580,457	27,082,649	20ג'4	תקבולים עבור השלמת סל בריאות
9,235,876	8,916,651	8ב'	תקבולים עבור גמלאות שבמימון אוצר המדינה
1,264,427	1,221,679	8ב'	תקבולים עבור גמלאות שבמימון משרד הביטחון
<u>57,341,108</u>	<u>62,685,422</u>		סך הכל תקבולים מפעילות עבור אחרים
142,725,332	183,419,118		סך מחזור הפעילות
(57,341,108)	(62,685,422)		בניכוי סכומים שהתקבלו עבור אחרים
<u>85,384,224</u>	<u>120,733,696</u>		סך הכל הכנסות המוסד
הוצאות			
76,137,265	83,762,581	24	גמלאות ותשלומים אחרים
170,130	183,574	25	תמיכות
16,735,300	164,410,400	26, יג'	גידול בקרנות הביטוח
581,201	856,262	27	שכר עבודה והטבות לעובדים
583,860	421,150	28	הנהלה וכלליות
<u>94,207,756</u>	<u>249,633,967</u>		סך הכל הוצאות
<u>(8,823,532)</u>	<u>(128,900,271)</u>		גרעון נטו לשנה

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוח על השינויים בגרעון בהון

סה"כ אלפי ש"ח	גירעונות נצברים אלפי ש"ח	קרן הערכה מחדש אלפי ש"ח
(447,030,185)	(447,189,619)	159,434
(8,823,532)	(8,823,532)	-
(455,853,717)	(456,013,151)	159,434
(1,214,322)	(1,214,322)	-
(128,900,271)	(128,900,271)	-
(585,968,310)	(586,127,744)	159,434

יתרה ליום 1 בינואר 2018

שינויים במהלך בשנת 2018

גרעון נטו לשנה

יתרה ליום 31 בדצמבר 2018

שינויים במהלך בשנת 2019הפסדים אקטואריים ממדידה עוקבת של
ההתחייבויות בגין זכויות עובדים

גרעון נטו לשנה

יתרה ליום 31 בדצמבר 2019

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.



דוחות על תזרימי המזומנים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2018	2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(8,823,532)	(128,900,271)
19,718,730	138,702,930
10,895,198	9,802,659
(75,955)	(72,009)
1,353	2,101
(105,975)	(157,002)
3,212	4,980
12,531,189	13,259,554
(23,500,000)	(22,750,000)
(11,146,176)	(9,712,376)
(250,978)	90,283
769,675	518,697
518,697	608,980

תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת

גרעון נטו לשנה

התאמות הדרושות כדי להציג את תזרימי המזומנים מפעילות שוטפת (א)

מזומנים נטו שנבעו מפעילות שוטפת

תזרימי מזומנים לפעילות השקעה

רכישת רכוש קבוע
תמורה ממכירת רכוש קבוע
עלויות פיתוח תוכנה
משיכת פקדונות לזמן ארוך, נטו
פדיון איגרות חוב של ממשלת ישראל
השקעה באיגרות חוב של ממשלת ישראל

מזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה

עליה (ירידה) במזומנים ושווי מזומנים

יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה

יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.



דוחות על תזרימי המזומנים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2018	2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח

(א) התאמות הדרושות כדי להציג את תזרימי המזומנים מפעילות שוטפת

הוצאות (הכנסות) שאינן כרוכות בתזרימי מזומנים

84,690	96,312
(618)	(1,082)
(743)	(857)
4,565,959	(25,900,721)
(254,332)	(348,918)
(225,605)	(85,063)
(527,192)	1,010,770
(78,849)	(82,812)
(283,195)	(98,434)
(209,453)	22,583
192,079	443,927
(37,590)	7,214
(350,000)	(750,000)
16,735,300	164,410,400
108,279	(20,389)
19,718,730	138,702,930

פחת והפחתה
רווח הון
ריבית פיקדונות
שחיקה (שערוד) והתאמת השקעות באיגרות חוב של ממשלת ישראל לשווי הוגן

שינויים בסעיפי נכסים והתחייבויות

גידול בחייבים דמי ביטוח
גידול בחובות הציבור
קיטון (גידול) בחובות ממשלת ישראל
קיטון (גידול) בחייבים אחרים וריבית לקבל
גידול (קיטון) בזכויות עובדים בעת פרישה
גידול (קיטון) בזכאים אחרים
גידול בזכאים לגמלה
גידול (קיטון) בהתחייבות בגין קרנות מיועדות
קיטון בהתחייבות בגין חסכון ארוך טווח ענף ילדים
גידול בקרנות הביטוח
גידול (קיטון) בהפרשה לתביעות משפטיות

(ב) פעולות מהותיות שאינן כרוכות בתזרימי מזומנים

הפסדים אקטואריים ממדידה עוקבת של התחייבויות בגין זכויות עובדים כנגד הדוח על השינויים בגרעון בהון

1,214,322

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.



באורים לדוחות הכספיים

באור 1 – כללי

- א.** המוסד לביטוח לאומי הוא תאגיד, כשיר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית. המוסד לביטוח לאומי הוקם בשנת 1954 ופועל מתוקף "חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה-1995". המוסד לביטוח לאומי נועד להבטיח לאוכלוסיות חלשות ולמשפחות שנקלעו למצוקה זמנית או ממושכת בסיס כלכלי לקיומן. בחוק הביטוח הלאומי ענפים בתחומי ביטוח אזרח ותיק ושארים, אמהות, ילדים, נפגעי עבודה, נכות כללית, נפגעי תאונות, סיעוד, אבטלה, פשיטת רגל ופירוק תאגיד. מלבד מגמלאות בכסף מעניק המוסד לביטוח לאומי שירותי שיקום, הכשרה מקצועית, שירותי סיעוד ועוד.
- ב.** כמשתקף בדוחות הכספיים, הגרעון הנצבר של המוסד ליום 31 בדצמבר 2019 מסתכם לסך של 586 מיליארדי ש"ח, הנובע בעיקרו מהתחייבות הביטוח הלאומי בגין הזכויות העתידיות שנצברו למבוטחים עד למועד הדוחות הכספיים. להערכת מינהלת המוסד, ממשלת ישראל תעמיד למוסד את האמצעים הדרושים, ככל שיידרשו, לשם עמידה בהתחייבויותיו על פי כל דין, כפי שיהיה באותה עת, אולם קיים חשש ממשי שממשלת ישראל תפעל לגריעת/הפחתת תשלומי הקצבאות, בכדי להימנע מהצורך להחזר החוב שלה לביטוח הלאומי.
- ג.** בקשר להתפרצות נגיף הקורונה - ראה באור 31 - אירועים לאחר תאריך הדיווח.
- ד. הגדרות**
- | | | |
|------------------|---|---|
| המוסד | - | המוסד לביטוח לאומי. |
| החוק | - | חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה - 1995. |
| מטבע הדיווח | - | הוא המטבע המשמש בהצגת הדוחות הכספיים. |
| מדד | - | מדד המחירים לצרכן המתפרסם על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. |
| צדדים קשורים | - | כמשמעותם בתקן חשבונאות ממשלתי מספר 20. |
| אנשי מפתח בהנהלה | - | כמשמעותם בתקן חשבונאות ממשלתי מספר 20. |
| שווי הוגן | - | הסכום שבו ניתן להחליף נכס, או לסלק התחייבות, בעסקה בין קונה מרצון לבין מוכר מרצון שאינם קשורים, הפועלים בצורה מושכלת. |



באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית

א. בסיס עריכת הדוחות הכספיים

(1) הצהרה לגבי יישום תקני חשבונאות ממשלתיים

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לתקני חשבונאות ממשלתיים ובכפוף למדיניות מינהלת המוסד כמפורט להלן. תקנים אלה מפורסמים על ידי המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות ממשלתית ומבוססים על תקני חשבונאות בינלאומיים למגזר הציבורי (IPSAS) המפורסמים על ידי הוועדה הבינלאומית לתקני חשבונאות למגזר הציבורי (IPSASB). המוסד מאמץ את הוראות התכ"ם בהתאם לשינויים המחייבים.

הדוחות הכספיים אושרו לפרסום על ידי מינהלת המוסד ביום 13 ביולי 2020.

(2) בסיסי המדידה ששימשו בעריכת הדוחות הכספיים

הדוחות הכספיים נערכו על בסיס העלות ההיסטורית, למעט נכסים והתחייבויות שונים המוצגים על בסיס מדידה אחר, כמפורט בבאורים לדוחות הכספיים. עיקרי המדיניות החשבונאית המתוארים להלן, יושמו באופן עקבי ביחס לכל השנים המוצגות, אלא אם צוין אחרת.

(3) שימוש באומדנים ושיקול דעת

בעת הכנתם של הדוחות הכספיים, עריכתם והצגתם על פי כללי החשבונאות המקובלים, נדרשת מינהלת המוסד להשתמש בשיקול דעת, אומדנים והנחות אשר משפיעים על יישום המדיניות החשבונאית ועל סכומים של נכסים והתחייבויות. מעצם טיבם של אומדנים והנחות, התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מאומדנים אלה.

בעת גיבושם של אומדנים חשבונאיים המשמשים בהכנת הדוחות הכספיים, נדרשת מינהלת המוסד להניח הנחות באשר לנסיבות ואירועים הכרוכים באי וודאות משמעותית. בשיקול הדעת בקביעת האומדנים, מתבססת ההנהלה על ניסיון העבר, עובדות שונות, גורמים חיצוניים, וכן על הנחות סבירות בהתאם לנסיבות המתאימות לכל אומדן.

האומדנים וההנחות שבבסיסם נסקרים באופן שוטף. שינויים באומדנים חשבונאיים מוכרים בתקופה שבה תוקנו האומדנים ובכל תקופה עתידית מושפעת.

להלן מידע בדבר הנחות שהניח המוסד לגבי העתיד וגורמים עיקריים אחרים לחוסר ודאות בקשר לאומדנים, שקיים סיכון משמעותי שתוצאתם תהייה תיאום מהותי לערכים בספרים של נכסים והתחייבויות במהלך שנת הכספים הבאה:

א. איגרות חוב של ממשלת ישראל -

איגרות החוב מוצגות בהתאם לתזרימי המזומנים המהוונים שינבעו למוסד במהלך חיי איגרות החוב. שיעור ההיוון המשמש בחישוב הינו בהתאם לווקטור ריביות של איגרות חוב תלוש אפס. שינוי בשיעור ההיוון לאור השינוי בווקטור כאמור, עשוי להשפיע על ערכן של איגרות החוב המוצגות בדוחות הכספיים.

ב. יישום מודל הערכה מחדש של רכוש קבוע -

החל משנת 2012 המבנים מוצגים על בסיס שווים ההוגן, כאשר שינויים בשווים ההוגן נזקפים לדוח על השינויים בגרעון בהון.

לצורך קביעת השווי ההוגן מתבסס המוסד על הערכות שווי המבוצעות על ידי שמאי מקרקעין חיצוניים בלתי תלויים בעלי ידע, ניסיון ומומחיות נדרשים. הערכות השווי נקבעות לפי שיטות הערכה מקובלות לנכסי נדל"ן. השמאות האחרונה בוצעה בשנת 2016.

ג. התחייבויות בגין זכויות עובדים -

התחייבויות בגין זכויות עובדים מבוססות על מספר רב של נתונים, תוך שימוש בטכניקות הערכה אקטואריות. חישוב ההתחייבויות כרוך בקביעת הנחות, בין השאר לגבי שיעורי ההיוון, שיעורי תשואה צפויים, שיעור עליית השכר, שיעורי תחלופת עובדים והנחות שונות נוספות. קיימת אי-ודאות מהותית בגין הנחות אלו ושינויים בהן עשויים להביא לגידול או קיטון בערכן של ההתחייבויות בספרים. ראה גם באור 16.



באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

א. בסיס עריכת הדוחות הכספיים (המשך)

(3) שימוש באומדנים ושיקול דעת (המשך)

ד. קרנות הביטוח -

קרנות הביטוח מבוססות על אומדני התחייבויות אקטואריות של ענפי הביטוח: אזרח ותיק ושארים, נכות כללית, נפגעי עבודה וסיעוד כלפי מבוטחים, שלגביהם נוצרה עילת זכאות לתאריך הדיווח. שינוי בהנחות אקטואריות עשויים להשפיע באופן מהותי על ערכן של ההתחייבויות. ראה גם באור 17.

ה. הפרשה לתביעות משפטיות והתחייבויות תלויות -

בהסתמך על חוות דעתם של היועצים המשפטיים של המוסד, נקבעים סיכויי תביעות משפטיות שהוגשו כנגד המוסד, במידת האפשר, ועל פיהם נאמד הסכום אותו יש לכלול כהפרשה בדוחות הכספיים. הערכות אלה מתבססות על מיטב שיפוטם המקצועי, בהתחשב בשלב בו מצויים ההליכים וכן על ניסיון העבר. תוצאות התביעות בפועל עלולות להיות שונות מהערכות אלה דבר שעשוי לגרום לביטול או יצירת הפרשה בגין תביעה. ראה גם באור 18 ו-19.

(4) תקופת המחזור התפעולי -

תקופת המחזור התפעולי של המוסד הינו שנה. לפיכך, הנכסים השוטפים וההתחייבויות השוטפות כוללים פריטים המיועדים והצפויים להתממש בתקופת המחזור התפעולי העוקבת.

ב. הצמדה

נכסים והתחייבויות הצמודים למדד המחירים לצרכן נכללו לפי המדד המתאים לגבי כל נכס או התחייבות.

פריטים על מדד המחירים לצרכן ושעורי השינוי בתקופת הדוח:

31 בדצמבר 2017	31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019	
99.41	100.2	100.8	מדד המחירים לצרכן - בגין (על בסיס 2018)
99.31	100.5	100.8	מדד המחירים לצרכן - ידוע (על בסיס 2018)
שעור השינוי באחוזים			
2017	2018	2019	
0.40	0.79	0.60	מדד המחירים לצרכן - בגין
0.30	1.20	0.30	מדד המחירים לצרכן - ידוע

ג. מזומנים ושווי מזומנים

מזומנים ושווי מזומנים כוללים יתרות מזומנים הניתנים לשימוש מיידי ופיקדונות לפי דרישה. שווי מזומנים כוללים השקעות לזמן קצר אשר משך הזמן ממועד ההפקדה המקורי ועד למועד הפדיון הינו עד 3 חודשים, ברמת נזילות גבוהה אשר ניתנות להמרה בנקל לסכומים ידועים של מזומנים ואשר חשופות לסיכון בלתי משמעותי של שינויים בשווי. שווי מזומנים כוללים, בין היתר, פיקדונות לזמן קצר שהופקדו בבנק ישראל או בבנקים אחרים, אשר מקיימים את הקריטריונים לעיל.

ד. הפרשה לחובות מסופקים

ההפרשה לחובות מסופקים מחושבת בשיעור מסוים מסכום החובות בהתאם לאומדנים המחושבים לפי סוג החוב. השיעור נקבע על בסיס הערכת מנהלת המוסד המתבססת על ניסיון העבר. על פי הערכת מנהלת המוסד ההפרשה משקפת בצורה נאותה את ההפסד הגלום בחובות שגבייתם מוטלת בספק.



באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ה. הפרשות

הפרשות מוכרות בדוחות הכספיים כאשר מתקיימים התנאים הבאים במצטבר: קיימת למוסד מחויבות קיימת (משפטית או משתמעת) בהווה כתוצאה מאירועי העבר, צפוי שיידרש תזרים שלילי של משאבים המגלמים הטבות כלכליות או פוטנציאל שירות כדי לסלקה וניתן לערוך אומדן מהימן של סכום המחויבות.

הסכום המוכר כהפרשה, הינו האומדן הטוב ביותר של הוצאה הנדרשת לסילוק המחויבות הקיימת במועד הדיווח. כאשר ההשפעה של ערך הזמן הינה מהותית, סכום ההפרשה יימדד לפי הערך הנוכחי של היציאות החזויות לסילוק המחויבות. הערך בספרים של ההפרשה מותאם בכל תקופה על מנת לשקף את חלוף הזמן. סכום התיאום מוכר כהוצאות ריבית.

המוסד מכיר בהשבה כאשר, ורק כאשר, קרוב לוודאי שההשבה תתקבל אם המוסד יסלק את המחויבות. ההשבה תטופל כנכס נפרד. הסכום שמוכר בגין ההשבה אינו עולה על סכום ההפרשה.

ו. תביעות משפטיות

הפרשה בגין תביעות מוכרת כאשר מתקיימים התנאים הבאים במצטבר: למוסד קיימת מחויבות משפטית בהווה או מחויבות משתמעת כתוצאה מאירוע שהתרחש בעבר, יותר סביר מאשר לא (more likely than not) כי המוסד יידרש למשאביו הכלכליים לסילוק המחויבות וניתן לאמוד את המחויבות באופן מהימן. כאשר השפעת ערך הזמן מהותית, נמדדת ההפרשה בהתאם לערכה הנוכחי.

ז. איגרות חוב של ממשלת ישראל

איגרות החוב מהוות חלק ממקורות המוסד לכיסוי קרנות הביטוח. בהתאם לכך ובמקביל לבסיס ההערכה של קרנות הביטוח (ראה באורים 9 ו-17) מוצגות איגרות החוב בהתאם לתזרימי המזומנים המהוונים, שינבעו למוסד במהלך תקופת איגרות החוב.

ח. רכוש קבוע

הכרה ומדידה

רכוש קבוע מוכר לראשונה לפי עלות, לרבות עלויות שניתן ליחסן במישרין לרכישת רכוש קבוע או להקמתו לשם הבאתו למיקום ולמצב הדרושים לצורך הפעלתו באופן שבו התכוונה ההנהלה. עלות נכסים שהוקמו באופן עצמי כוללת את עלות החומרים ושכר עבודה ישיר, וכן כל עלות נוספת שניתן לייחס במישרין להבאת הנכס למיקום ולמצב הדרושים לצורך הפעלתו באופן שבו התכוונה ההנהלה. כאשר נכס מתקבל ללא עלות או בעלות סמלית, עלותו היא שוויו ההוגן במועד קבלתו.

עלות תוכנה שנרכשה, המהווה חלק בלתי נפרד מתפעול הצידוד המקושר אליו, מוכרת כחלק מעלות ציוד זה.

עלות הנכסים אשר במימון רכישתם השתתפו גורמי חוץ מוצגת לאחר ניכוי סכום ההשתתפות.

חלקי חילוף, ציוד עזר וציוד גיבוי מסווגים כרכוש קבוע כאשר הם עומדים בהגדרת רכוש קבוע בהתאם לתקן חשבונאות ממשלתי 17, אחרת הם מסווגים כמלאי.

כאשר לחלקי רכוש קבוע משמעותיים (לרבות עלויות של בדיקות תקופתיות משמעותיות) יש אורך חיים שונה, הם מטופלים כפריטים נפרדים של הרכוש הקבוע.

בתקופות שלאחר ההכרה הראשונה פריטי רכוש קבוע נמדדים לפי עלותם בניכוי פחת שנצבר ובניכוי הפסדים מירידת ערך שנצברו.

החל משנת 2012 המבנים מוצגים לפי מודל הערכה מחדש (שווי הוגן במועד ההערכה מחדש), בניכוי פחת שנצבר לאחר מכן ובניכוי הפסדים מירידת ערך שנצברו לאחר מכן.

במהלך שנת 2016 נערכה הערכת שווי לעדכון מבני המוסד, אשר הסתכמה בכ-7 מיליוני ש"ח ונזקפה ישירות לקרן הערכה מחדש, בדוח על השינויים בגרעון בהון.

הערכות השווי של המבנים בשנת 2012 נעשו על ידי מעריכי שווי מקצועיים בלתי תלויים. העלייה בערך המבנים כתוצאה מהערכה מחדש, נזקפה ישירות לקרן הערכה מחדש, בדוח על השינויים בגרעון בהון. קרן הערכה מחדש תיזקף לעודפים בעת מימוש הנכסים אליהם היא מתייחסת.



באורים לדוחות הכספיים

באור 2-עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ח. רכוש קבוע (המשך)

רווח או הפסד הנובע מגריעת פריט רכוש קבוע ייקבע כהפרש בין התמורה נטו מהמימוש, אם קיימת, לבין הערך בספרים של הפריט, וירשם בסעיף הכנסות אחרות או הוצאות אחרות, לפי העניין, בדוח על הביצוע הכספי.

עלויות עוקבות

עלות החלפת חלק מפריט רכוש קבוע ועלויות עוקבות אחרות מוכרת כחלק מהערך בספרים של אותו פריט, אם צפוי כי התועלת הכלכלית העתידית או פוטנציאל השירות הגלומים בפריט תזרום למוסד וכי עלותו ניתנת למדידה באופן מהימן. הערך בספרים של החלק שהוחלף נגרע.

עלויות תחזוקה שוטפות נזקפות לדוח על הביצוע הכספי עם התהוותן.

פחת

פחת הוא הקצאה שיטתית של הסכום בר-פחת של נכס על פני אורך חייו השימושיים. סכום בר פחת הוא העלות של הנכס, או סכום אחר המחליף את העלות, בניכוי ערך השייר שלו.

נכס מופחת כאשר הוא זמין לשימוש, דהיינו כאשר הוא הגיע למיקום ולמצב הדרושים לצורך הפעלתו באופן שבו התכוונה ההנהלה.

פחת נזקף לדוח על הביצוע הכספי (אלא אם נכלל בערך בספרים של נכס אחר), לפי שיטת הקו הישר על פי אומדן אורך החיים השימושי של כל חלק משמעותי מפריטי הרכוש הקבוע, מאחר ושיטה זאת משקפת את דפוס צריכת ההטבות הכלכליות העתידיות או את פוטנציאל השירות הגלומים בנכס. נכסים חכורים בחכירה מימונית, לרבות קרקעות ושיפורים במושכר מופחתים על פני התקופה הקצרה מבין תקופת החכירה או השכירות לבין אורך החיים השימושי של הנכס, אלא אם צפוי באופן סביר שהמוסד יקבל בעלות על הנכס בתום תקופת החכירה. קרקעות בבעלות אינן מופחתות.

אומדן אורך החיים השימושיים לתקופה השוטפת ולתקופת ההשוואה הינו כדלקמן:

מבנים	-	50 שנה
שיפורים במושכר	-	10 שנים
מחשבים וציוד הקפי	-	3-5 שנים
ריהוט וציוד משרדי	-	כ- 16 שנה
כלי רכב	-	כ- 6 שנים

האומדנים בדבר שיטת הפחת, אורך החיים השימושי וערך השייר נבחנים מחדש בכל שנת דיווח. שינויים, ככל שישנם, מטופלים כשינוי אומדן חשבונאי.



באורים לדוחות הכספיים

באור 2 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ט. נכסים בלתי מוחשיים - עלויות פיתוח תוכנה

נכס בלתי מוחשי הינו נכס לא כספי, הניתן לזיהוי וחסר מהות פיזית. נכס ניתן לזיהוי אם הוא ניתן להפרדה או שנובע מהסדרים מחייבים (לרבות זכויות חוזיות או זכויות משפטיות אחרות), וזאת מבלי להתחשב אם זכויות אלה ניתנות להעברה או ניתנות להפרדה מהישות או מזכויות וממחויבויות אחרות.

הכרה לראשונה

נכס בלתי מוחשי שנרכש על ידי המוסד, מוכר לראשונה לפי עלות, לרבות עלויות שניתן ליחסן במישרין להכנת הנכס הבלתי מוחשי לשימושו המיועד. יציאה בגין פריט בלתי מוחשי שהוכרה לראשונה כהוצאה, אינה מוכרת כחלק מהעלות של נכס בלתי מוחשי במועד מאוחר יותר.

מחקר ופיתוח

היציאות הקשורות בפעילויות מחקר המבוצעות במטרה לרכוש ידע והבנה מדעיים או טכניים חדשים, נזקפות לדוח על הביצוע הכספי עם התהוותן.

פעילויות פיתוח קשורות בתכנית לייצור מוצרים, לרבות פיתוח תוכנות, או תהליכים חדשים או לשיפור משמעותי של מוצרים ופיתוח תוכנות או תהליכים קיימים. עלויות בגין פעילויות פיתוח אלו מוכרות כנכס בלתי מוחשי אם ורק אם: ניתן למדוד באופן מהימן את עלויות הפיתוח; המוצר או התהליך ישימים מבחינה טכנית ומסחרית; צפויה הטבה כלכלית עתידית או פוטנציאל שירות עתידי מהמוצר ולמוסד כוונה, יכולת ומקורות מספיקים על מנת להשלים את הפיתוח ולהשתמש בנכס או למכרו.

עלויות שהוכרו כנכס בלתי מוחשי בגין פעילויות הפיתוח כוללות את עלות החומרים, שכר עבודה ישיר, הוצאות תקורה שניתן לייחסן ישירות להכנת הנכס לשימושו המיועד ועלויות אשראי שהווננו. עלויות אחרות בגין פעילויות פיתוח נזקפות לדוח על הביצוע הכספי עם התהוותן.

מדידה עוקבת

נכס בלתי מוחשי מוצג לפי עלות בניכוי כל הפחתה שנצברה ובניכוי הפסדים מירידת ערך שנצברו. עלויות עוקבות מוכרות כנכס בלתי מוחשי אך ורק כאשר הן מגדילות את ההטבה הכלכלית העתידית הגלומה בנכס בגינו הן הוצאו, יתר העלויות נזקפות לדוח על הביצוע הכספי עם התהוותן.

הפחתה

סכום בר פחת של נכס בלתי מוחשי בעל אורך חיים שימושיים מוגדר מוקצה באופן שיטתי על פני אורך חיי השימושיים לפי שיטת הקו הישר. הוצאות ההפחתה מוכרות כהוצאות בדוח על הביצוע הכספי, אלא אם הן נכללות בערך בספרים של נכס אחר. מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים בלתי מוגדר אינם מופחתים באופן שיטתי, אלא נבחנים לפחות אחת לשנה לירידת ערך.

נכסים בלתי מוחשיים אשר נוצרים במוסד אינם מופחתים באופן שיטתי כל עוד הם אינם זמינים לשימוש. לפיכך, נכסים בלתי מוחשיים אלו, כגון עלויות פיתוח, נבחנים לירידת ערך לפחות אחת לשנה, עד למועד בו הם הפוכים להיות זמינים לשימוש.

באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ט. נכסים בלתי מוחשיים - עלויות פיתוח תוכנה (המשך)

אומדן אורך החיים השימושיים לתקופה השוטפת ולתקופת ההשוואה הינו כדלקמן:

תוכנה ופרייקטי מחשוב - 5 שנים

האומדנים בדבר שיטת הפחת, אורך החיים השימושי וערך השייר נבחנים מחדש בכל שנת דיווח. שינויים, ככל שישנם, מטופלים כשינוי אומדן חשבונאי. המוסד בוחן את אומדן אורך החיים השימושי של נכס בלתי מוחשי שאינו מופחת לפחות מדי שנה על מנת לקבוע האם האירועים והנסיבות ממשיכים לתמוך בקביעה כי לנכס הבלתי מוחשי אורך חיים בלתי מוגדר.

י. זכאים לגמלה

הזכויות לגמלה למבוטחים מחושבות על ידי אקטואר המוסד עבור תביעות שהוגשו בגין שנת הדוח ובגין השנים הקודמות לה וטרם שולמו עד לתאריך הדוח על המצב הכספי, וכן עבור אומדן תביעות שטרם הוגשו אולם תיווצר בגינן זכאות לתקופה שלפני תאריך הדוח על המצב הכספי. הזכויות לגמלה חושבו בגין קצבאות המשולמות לפי חוק הביטוח הלאומי בלבד.

יא. תמיכות, העברות והקצבות

תמיכות הן הטבות לרווחת הציבור המסופקות על ידי המוסד, שעבורן הוא אינו מקבל תמורה ישירה ממקבלי אותן הטבות, השווה בקירוב לערכם והשירותים שסופקו.

תמיכות המקיימות את התנאים שלהלן, מוכרות כהוצאות במהלך תקופת הדיווח:

1. התקיימו תנאי הזכאות לקבלת התמיכה במהלך תקופת הדיווח.
2. סכום ההוצאה ניתן למדידה באופן מהימן.

תמיכות נרשמות כהתחייבות בדוחות הכספיים בתקופה בה התרחשו אירועים שיצרו את התמיכה, כל עוד מתקיימים כל אלה:

1. למוסד יש מחויבות קיימת בגין תמיכה כתוצאה מאירוע מהעבר
2. צפוי כי יידרש תזרים של משאבים החוצה בגין המחויבות וכן,
3. ניתן לאמוד את סכום התמיכה באופן מהימן.

הסוגים העיקריים של תמיכות הניתנות על ידי המשרד הם:

תמיכות בגין קרנות מיועדות

התחייבויות אלה מתייחסות לפעולות בקרנות באמצעותן מומן המוסד על פי החוק פעולות מיוחדות בתחומים - שירותים לנכים, סיעוד, נפגעי עבודה פעולות מיוחדות ופיתוח שירותים לילדים בסיכון. ההתחייבויות הן בגין הסכמים שנחתמו עם המוסד ואשר מחייבים אותו בתשלומים העומדים לפרעון לאחר תאריך הדוח על המצב הכספי. השינוי בהתחייבויות נזקף להוצאות תמיכות בדוחות על הביצוע הכספי.

יב. התחייבויות בגין זכויות עובדים בעת פרישה, פדיון ימי מחלה וימי חופשה שטרם נוצלו

התחייבויות המוסד בגין פנסיה תקציבית וצוברת מחושבות תוך שימוש בהערכות אקטואריות על ידי אקטואר המוסד.

החל משנת הדוח, רווחים או הפסדים אקטואריים הנובעים ממדידה עוקבת של ההתחייבות האקטוארית בגין פנסיה תקציבית, נזקפים ישירות לדוח על הגרעון בהון. העדכון לא בוצע בדרך של הצגה מחדש של הדוחות הכספיים עקב חוסר מהותיות.

התחייבויות בשל סיום יחסי עובד מעביד, באשר לעובדים שאינם נכללים בפנסיה תקציבית, מחושבות בהתאם לתנאי העסקה של אותם עובדים.

ההתחייבויות בגין ימי חופשה וימי מחלה שלא נוצלו על ידי העובדים מכוסות על ידי הפרשות בדוחות הכספיים. חלקו של משרד האוצר במימון התחייבויות אלה חושב על פי השיעור הממוצע של השתתפותו בהוצאות המיניהל ונרשם במסגרת נכסי המוסד.



באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

י.ג. קרנות הביטוח

קרנות הביטוח הן אומדני התחייבויות של ענפי הביטוח לתאריך הדוח על המצב הכספי כלפי אלה מהמבוטחים או תלויים, שלגביהם נוצרה עד ליום הדוח על המצב הכספי עילה לזכאות ואף אם טרם הוגשה בקשה לגמלה.

הקרנות אינן כוללות את התחייבויות המוסד הנובעות מייחולי המבוטחים לגמלאות שב"תהליך הרכישה". מאידך אין הדוח על המצב הכספי כולל בצד הנכסים את ייחולי המוסד להכנסות מדמי ביטוח שהמבוטחים יהיו חייבים בעתיד בעד השנים שלאחר שנת הדוח.

קרנות הביטוח מתייחסות לענפים: אזרח ותיק ושארים, נכות כללית, נפגעי עבודה וסיעוד המוגדרים על ידי המוסד כענפים ארוכי מועד. המוסד אינו מחשב קרן בענף ילדים. כמו כן המוסד אינו נוהג לחשב קרנות בענפים שהוגדרו על ידו כקצרי מועד.

קרנות הביטוח נקבעו על בסיס הערכה אקטוארית שנתית המבוצעת על ידי אקטואר המוסד (ראה באור 17).

תקן דיווח כספי למגזר הציבורי מספר 42 - הטבות סוציאליות

בחודש ינואר 2019, פרסם המוסד הבינלאומי לתקני חשבונאות למגזר הציבורי (IPSASB) את תקן דיווח כספי למגזר הציבורי מספר 42 בדבר הטבות סוציאליות - (Social Benefits) (להלן - IPSAS 42 או התקן).

התקן קובע את הטיפול החשבונאי - הכרה, מדידה, הצגה וגילוי של התחייבויות בגין קרנות הביטוח בגופים של ביטוח סוציאלי.

התקן כולל שתי גישות להכרה ולמדידה של הטבות סוציאליות:

1. גישת האירוע המחייב (Obligating event approach)

בהתאם לגישה זו, שהינה הגישה הכללית בתקן, ישות תכיר בהתחייבות ובהוצאה בגין תכניות להטבות סוציאליות כאשר:

- א. ליישות קיימת מחויבות נוכחית שנובעת מאירוע מהעבר ליציאת משאבים.
- ב. המחויבות יכולה להימדד בדרך שמקיימת את המאפיינים האיכותיים.

בהתאם לגישה זו ההתחייבות וההוצאה יוכרו בגין הזכאות לקבלת התשלום הבא בלבד. כך למשל, בתכניות בהן משולם סכום חודשי על בסיס עמידה בתנאי הזכאות במועד שחלף, ההתחייבות תייצג את התשלום שהישות צופה לשלם בחודש העוקב בלבד.

הוראות מעבר - על פי גישה זו יישום התקן ייעשה באופן רטרוספקטיבי.

2. גישת חוזה הביטוח (Insurance approach)

בהתאם לגישה זו ישות מכירה בנכסים, התחייבות, הכנסות והוצאות המתייחסים לתכניות להטבות סוציאליות, בדרך של הקשה לדרישות של תקנים בינלאומיים ואחרים הדנים בחוזי ביטוח.

ישות רשאית ליישם גישה זו, אך אינה מחויבת, רק כאשר:

- א. התכנית מיועדת להיות ממומנת במלואה באמצעות הפקדות.
- ב. קיימות ראיות לכך שהישות מנהלת את התכנית באופן זהה למנפיק של חוזי ביטוח, לרבות הערכה של הביצוע הכספי ושל המצב הכספי של התכנית על בסיס מתמשך.

הוראות מעבר - על פי גישה זו על הישות ליישם את הוראות המעבר בתקנים הבינלאומיים הדנים בחוזי ביטוח.

התקן מונה את דרישות הגילוי לכל אחת מהגישות.

התקן ייושם בתקופות שנתיות המתחילות ב-1 בינואר 2022. אימוץ מוקדם אפשרי.

המוסד בוחן את השלכות התקן על הדוחות הכספיים ללא כוונה ליישום מוקדם. במסגרת הבחינה כאמור, תשקול מנהלת המוסד את מדיניותה באשר לאופן חישוב הקרנות בכל אחד מענפי הביטוח. בשלב זה לא ניתן להעריך את השפעתו, אם בכלל.



באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יד. פעילות עבור אחרים

דמי ביטוח בריאות -

ב-1 בינואר 1995 נכנס לתוקף חוק ביטוח בריאות ממלכתי. ממועד תחולת החוק מנועות קופות החולים לגבות דמי ביטוח לכיסוי של הבריאות. על פי סעיף 15 לחוק הבריאות גובה המוסד מהמבוטחים דמי ביטוח בריאות בדרך שבה הוא גובה דמי ביטוח לאומי מהעובדים השכירים והלא שכירים, ואילו ממקבלי הגמלאות גובה המוסד את דמי ביטוח הבריאות ישירות מהקצבה. כמו כן, השלמת מימון של הבריאות מועברת אף היא ממשד הבריאות למוסד.

המוסד מחלק את כספי דמי ביטוח הבריאות שגבה יחד עם כספי השלמת הסל לקופות החולים על פי נוסחת הקפיטציה שנקבעה בחוק הבריאות.

גמלאות מכח סעיף 9 לחוק, הסכמים וחוקים שונים -

המוסד מבצע תשלומי גמלאות שאינן נכללות בחוק הביטוח הלאומי. תשלומים אלו ממומנים על ידי אוצר המדינה ומשרד הביטחון.

טו. הכרה בהכנסות מעסקאות שאינן חליפין

עסקאות שאינן חליפין הן עסקאות שאינן כוללות חליפין של ערכים, השווים קירוב זה לזה, בין הצדדים לעסקה.

הכנסות מעסקאות שאינן חליפין כוללות את סוגי ההכנסות הבאות:

(1) מסים - הכנסות מדמי ביטוח

סכומים שהמוסד גובה כדמי ביטוח מכוח חוקים ו/או תקנות למעט סכומים שהמוסד גובה עבור גורמים אחרים. ההכנסות מדמי ביטוח שהוכרו בדוחות הכספיים אינן כוללות קנסות או עונשים אחרים המוטלים עקב הפרות חוק למעט קנסות וקביעות המוטלים מכוח חוק הביטוח הלאומי. הכנסות בגין דמי ביטוח אשר הוכרו בדוחות הכספיים הינם חובות המס הוודאיים, אשר בגינם קיימת יכולת גבייה.

(2) העברות

העברות הינן הכנסות מעסקאות שאינן חליפין, שאינן מסים או תקציב. הכנסות מהעברות כוללות: סיוע מחו"ל שנוצל, תרומות, מתנות, קנסות או עונשים אחרים המוטלים עקב הפרת חוק ועוד.

נכס הנוצר כתוצאה מעסק שאינה חליפין נמדד בעת ההכרה לראשונה לפי שווי ההוגן במועד הרכישה. הכנסות מעסקאות שאינן חליפין מוכרות בגובה הנכס שהוכר בגין אותה עסקה, בניכוי כל התחייבות שהוכרה. כאשר ההתחייבות מוקטנת במועד מאוחר יותר, בשל התרחשותו של אירוע מס או עקב התקיימותו של תנאי, סכום הקטנת ההתחייבות מוכרת כהכנסות.

בהתאם לכך, הכנסות מעסקאות שאינן חליפין נכללות בדוחות על הביצוע הכספי כמפורט להלן:

א. מסים - הכנסות דמי ביטוח

(1) הכנסות דמי ביטוח נרשמות על בסיס מצטבר כמפורט להלן:

- הכנסות ממעסיקים בגין עובדים שכירים - על פי דיווחי המעסיקים בהתאם לשכר העובדים. כאשר לא התקבל דיווח נרשם החיוב על פי קביעת המוסד.
- הכנסות מלא שכירים - על פי חיובי המוסד בהתאם לשומת המס האחרונה של המבוטח או בהתאם לשיעור המינימלי הקבוע בחוק.

(2) הכנסות דמי ביטוח מוצגות בתוספת שיפוי מהאוצר כמפורט להלן:

- על פי הוראות סעיף 32 (ג) לחוק (בתוקף מיולי 2002), מקציב האוצר למוסד מדי חודש סכומים בשעורים הקבועים בחוק מסך כל התקבולים שגבה המוסד ממעסיקים ומעובדים לא שכירים בחודש שלגביו מחושב התשלום. החל משנת 2003 מתקבל שיפוי האוצר רק על פי הוראות סעיף 32 (ג).

(3) דיווחי המעסיקים וחיובי הלא שכירים כוללים דמי ביטוח לאומי ודמי ביטוח בריאות. הכנסות מדמי ביטוח כוללות הכנסות בגין ביטוח לאומי בלבד.



באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

טו. הכרה בהכנסות מעסקאות שאינן חליפין (המשך)

(ב) העברות - השתתפות תקציב המדינה

הכנסות מהשתתפות תקציב המדינה נרשמות על בסיס מצטבר. אופן חישוב הקצבת אוצר המדינה הינו כדלהלן:

- (1) בכל ענפי הביטוח - הקצבה לפי סעיף 32(א) - שיעור הקצבה אחיד, כאחוז מהתקבולים שגבה המוסד בכל ענפי הביטוח כקבוע בלוח י' ומתשלומי אוצר המדינה לפי סעיף 32(ג). בשנת 2019 שיעור ההקצבה המשוקלל עמד על 56.06% (בשנת 2018 - 55.575%).
- (2) בענף אימהות - הקצבה לפי סעיף 32(ג) - אוצר המדינה ישפה את המוסד על מלא ההוצאות שהוציא בגין מענק אשפוז.
- (3) בענפים אזרח ותיק ושארים וסיעוד - על פי סעיף 32(ז), ישפה אוצר המדינה את המוסד בעבור גידול באוכלוסיות אזרח ותיק ושארים וסיעוד (להלן - "המקדם הדמוגרפי"). על פי המקדם הדמוגרפי, השיפוי יחושב כמכפלה בין הפרש השיעורים בגידול האוכלוסיות לאוכלוסייה הכללית, לבין סך קצבאות אזרח ותיק ושארים וסיעוד ששולמו.
- (4) בענף ילדים - על פי סעיף 32(ח), אוצר המדינה ישפה את המוסד על הוצאות מנהליות שהתהוו בגין תכנית סכום החיסכון בענף ילדים (סעיף 74ב(ה)) וכן, בשנת 2018, בסכום המענק החד פעמי בסך 500 ש"ח.

זו. הכרה בהכנסות מעסקאות חליפין

(1) הכנסות ממכירת סחורות

הכנסות ממכירת סחורות (כולל מקרקעין ורכבים) במהלך העסקים הרגיל נמדדות על פי השווי ההוגן של התמורה שהתקבלה או התמורה שיש זכאות לקבלה, בניכוי הנחות מסחריות והנחות כמות. במקרים בהם תקופת האשראי היא קצרה ומהווה את האשראי המקובל בענף התמורה העתידית אינה מהוונת.

במקרים בהם תקופת האשראי חורגת מהמקובל בענף, המוסד מכיר בתמורה העתידית כאשר היא מהוונת תוך שימוש בריבית הסיכון של הלקוח. ההפרש בין השווי ההוגן והסכום הנקוב של התמורה העתידית מוכר כהכנסת ריבית על פני תקופת האשראי.

הכנסות ממכירת סחורות (כולל מקרקעין) מוכרות כאשר מתקיימים התנאים הבאים במצטבר: קיימת ראייה משכנעת (בדרך כלל ביצוע של הסכם מכירה) שהסיכונים והתשואות המשמעותיים הועברו לקונה, אין למוסד מעורבות נמשכת עם הסחורה, צפויות הטבות כלכליות או פוטנציאל שירות בגין העסקה וסכומי ההכנסות והעלויות בגין העסקה ניתנים למדידה באופן מהימן.

(2) הכנסות מריבית

מוכרות לפי שיטת הריבית האפקטיבית.

יז. גמלאות ותשלומים אחרים

גמלאות ותשלומים אחרים כוללים הוצאות על פי החוק בלבד ואינם כוללים גמלאות הממומנות על ידי אוצר המדינה על פי סעיף 9 וסעיף 284 לחוק ועל פי חוקים אחרים.

תשלומים בעין כוללים בעיקר תשלומים לספקי שירותי סיעוד, הוצאות בגין שיקום, סיוע משפטי, דמי קבורה, הוצאות ריפוי נפגעי עבודה והסעת יולדות.

תשלומים אחרים על פי חוק כוללים בעיקר הוצאות בגין מפעלים מיוחדים, מחקרים (סעיף 36 לחוק), הקרן לפיתוח שירותים לנכים (סעיף 220 לחוק), פעולות למניעת תאונות (סעיף 36 לחוק), שיפוי שירות התעסוקה (סעיף 30 לחוק), פיתוח שירותי סיעוד (סעיף 237 לחוק), פעולות מיוחדות למניעת תאונות בעבודה (סעיף 149 לחוק) ופתוח שירותים לילדים בסיכון (סעיף 74 לחוק).



באורים לדוחות הכספיים

באור 2 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יח. הטבות לעובדים

(1) התחייבויות בגין הטבות לעובדים לזמן קצר:

הטבות לעובדים לזמן קצר כוללות משכורות, ימי חופשה, מחלה, הבראה והפקדות לביטוח לאומי ומוכרות כהוצאות עם מתן השירותים. כאשר למוסד קמה מחויבות משפטית או משתמעת, שניתנת לאמידה מהימנה, למתן מענקים לעובדים, המוסד מכיר בהתחייבות זו במועד בה קמה ההתחייבות.

(2) התחייבויות בגין סיום יחסי עובד מעביד, נטו: עבור כל התחייבויות המוסד בשל סיום יחסי עובד מעביד נרשמות התחייבויות מתאימות על פי דין, הסכם, נוהג וציפיות הנהלת המוסד.

יט. הוצאות הנהלה וכלליות

(1) הוצאות הנהלה וכלליות הן הוצאות תפעוליות הכרוכות בביצוע הפעילות השוטפת של המוסד, ונרשמות על בסיס המצטבר.

(2) הוצאות הנהלה וכלליות מוצגות בניכוי חלקן היחסי של הממשלה וקופות החולים, הנובע מביצוע חוקים שונים בדבר מתן גמלאות ומביצוע חוק ביטוח בריאות ממלכתי התשנ"ד - 1994 (להלן: חוק ביטוח בריאות), כמפורט להלן:

(א) על פי הוראות סעיף 9(ב) לחוק נושאת הממשלה בחלק יחסי מהוצאות הנהלה וכלליות כפי שהיו בפועל, הנובעות מביצוע הסכמים בדבר מתן גמלאות בשיעור הקבוע בחוק.

(ב) על פי הוראות סעיף 15(ג) לחוק ביטוח בריאות, נושאות קופות החולים בחלק יחסי מהוצאות הנהלה וכלליות בשיעור שנקבע בתקנות ביטוח בריאות ממלכתי (הוצאות המוסד), התשנ"ה - 1995.

השתתפות קופות החולים מוגבלת לתקרה של 0.5% מתקבולי דמי ביטוח בריאות (לא כולל הוצאות שמיוחסות באופן ישיר).

כ. מגזרים

מגזר הוא פעילות הניתנת להבחנה או קבוצת פעילויות הניתנות להבחנה של המוסד, העשויות להניב הכנסות ובגינן עשויות להתהוות לו הוצאות ואשר התוצאות שלו נסקרות באופן סדיר על ידי מקבלי החלטות והמנהלה של המוסד, על מנת לאפשר להם לעמוד באחריותם הניהולית, להעריך את ביצועי העבר של המוסד בהשגת מטרותיו ולקבל החלטות בדבר הקצאת משאבים של המוסד בעתיד.

כא. סווג מחדש

מספרי השוואה מסוימים סווגו מחדש על מנת להתאימם למספרי השנה הנוכחית.

באור 3-מזומנים ושווי מזומנים

הרכב

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
493,152	583,223
24,582	24,889
963	868
518,697	608,980

בבנק ישראל
בבנק הדואר
בבנקים אחרים



באורים לדוחות הכספיים

באור 4 – חייבים בגין עסקאות שאינן חליפין-דמי ביטוח

א. הרכב דמי ביטוח לאומי

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
		מעסיקים, נטו (ב. להלן)
3,481,741	3,748,062	מעסיקים פעילים (ג. להלן)
(109,537)	(122,359)	בניכוי הפרשה לחובות מסופקים
3,372,204	3,625,703	
282,055	363,790	מעסיקים שאינם פעילים (ד. להלן)
(195,033)	(238,932)	בניכוי הפרשה לחובות מסופקים
87,022	124,858	
3,459,226	3,750,561	סה"כ מעסיקים, נטו
1,970,084	1,963,938	לא שכירים, נטו
(660,719)	(642,715)	בניכוי הפרשה לחובות מסופקים
1,309,365	1,321,223	סה"כ לא שכירים, נטו
259,946	266,370	חוב דמי ביטוח המוסדר על ידי כרטיסי אשראי
400,140	440,453	המחאות לגביה
1,894	882	חובות דמי ביטוח אחרים
5,430,571	5,779,489	סה"כ חייבים בגין עסקאות שאינן חליפין דמי ביטוח

ב. יתרות הזכות קוזזו מיתרות החובה. הסכומים כוללים הפרשי הצמדה וקנסות על פיגור בתשלום דמי ביטוח על פי סעיף 364 לחוק.

ג. יתרת חובות המעסיקים הפעילים כוללת הכנסות לקבל של דמי ביטוח לאומי בגין חודש דצמבר על סך של כ- 3,822 מיליוני ש"ח (שנה קודמת 3,642 מיליוני ש"ח), שנגבו בינואר 2020.

ד. לא כולל חובות דמי ביטוח לאומי בסך של 4.5 מיליארד ש"ח (שנה קודמת 4.4 מיליארד ש"ח) בגין מעסיקים לא פעילים שהופרשו במלואם לחובות מסופקים.

ה. בהתאם לחוק ביטוח בריאות (בעבר לפי חוק מס מקביל שתוקפו היה עד ליום 31 בדצמבר 1995) גובה המוסד עבור קופות החולים דמי ביטוח בריאות מן המעסיקים והלא שכירים כחלק מדמי הביטוח. סכומים אלה אינם שייכים למוסד והוא מחויב להעבירם לקופות החולים עם הגביה. יתרות חייבים בגין דמי ביטוח בריאות בגין מעסיקים ובגין מבוטחים לא שכירים, הנכללים במערכות המוסד עומדים על כ- 2,569 מיליוני ש"ח (שנה קודמת כ- 2,430 מיליוני ש"ח).



באורים לדוחות הכספיים

באור 5 – חובות הציבור

		א.	הרכב
31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
1,204,517 (816,153)	1,226,028 (859,783)	חובות הציבור בגין גמלאות (ב. להלן) בניכוי הפרשה לחובות מסופקים	
388,364	366,245		
4,420,438 (4,302,543)	4,784,317 (4,656,407)	חובות תאגידיים בפירוק (ג. להלן) בניכוי הפרשה לחובות מסופקים	
117,895	127,910		
711,924	809,091	פיצוי מצד שלישי (ד. להלן)	
1,218,183	1,303,246	סה"כ חובות הציבור	
<p>ב. יתרות החייבים במספר ענפי גמלאות אינן כוללות הפרשי הצמדה אשר נרשמים רק בעת גביית החוב בפועל.</p> <p>בשנת הדוח נמחקו כ-11 מיליוני ש"ח (שנה קודמת כ-10 מיליוני ש"ח) חובות אבודים, מחובות הציבור וזאת בהתאם לנוהל בחינת חובות של המוסד.</p> <p>ג. חוב מעבידים בגין תשלומי שכר עבודה וסוציאליות ששולמו על ידי המוסד לעובדי תאגידיים בפירוק.</p> <p>ד. היתרה משקפת את אומדן הסכומים להם זכאי המוסד על פי סעיף 328 לחוק מחברות ביטוח וגורמים נוספים, בגין גמלאות המשולמות על ידו לזכאים בשל פגיעה בעבודה, תאונות וכו'.</p>			

באור 6 – חייבים אחרים

		א.	הרכב
31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
20,093	82,301	קופות חולים - מס בריאות (ב. להלן)	
35,422	35,304	מפרעות והלוואות לעובדים (ג. להלן)	
11,867	13,003	הוצאות מראש	
24,207	25,838	אחרים	
91,589	156,446		
<p>ב. ההתחשבות עם קופות החולים מסתיימת מידי שנה עד סוף הרבעון הראשון של השנה העוקבת.</p> <p>ג. המפרעות לא צמודות, אינן נושאות ריבית ועומדות לפירעון בתקופה של 6-36 חודשים.</p>			



באורים לדוחות הכספיים

באור 7 – פיקדונות בבנק

פקדונות ב"בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ" למתן הלוואות לעובדי המוסד. ההלוואות ניתנות למטרות שיכון ודיור, רכישת רכב, מימון שכר לימוד ועוד. הריבית על כל סוגי ההלוואות היא בשעור שנקבע מעת לעת על ידי החשב הכללי. החל מינואר 2009 אין מרווח לבנק יהב תמורת ניהול הפקדון, ביצוע מתן הלוואות וגבייתן.

באור 8 – ממשלת ישראל

א. יתרות לזמן קצר

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
		משרד האוצר
(161,325)	(332,904)	בגין החזר תשלומי גמלאות ואחרים (ב. להלן)
228,343	172,771	בגין הקצבות האוצר (ג. להלן)
9,090	(4,153)	בגין שיפוי האוצר
797,975	-	בגין סכום החיסכון בענף הילדים (ד. להלן)
(31,794)	(29,473)	מס הכנסה ניכויים ומע"מ
842,289	(193,759)	סך יתרות חובה (לזכות) משרד האוצר
20,341	45,619	משרד הביטחון ואחרים (ב. להלן)
18,608	19,283	סכומים לקבל
881,238	(128,857)	

ב. המוסד מבצע תשלומי גמלאות, שאינן נכללות בחוק הביטוח הלאומי. תשלומים אלה מתבצעים על פי חוקים והסכמים שונים. על פי סעיף 9 לחוק הביטוח הלאומי, ממומנים תשלומים אלה על ידי אוצר המדינה ומשרד הבטחון. החזרי תשלומי הגמלאות כוללים השתתפות משרד האוצר בהוצאות הנהלה וכלליות בסך של 295 מיליוני ש"ח (שנה קודמת 322 מיליוני ש"ח). גמלאות אלה אינן נחשבות כגמלאות גבייתיות ועל כן אינן מוצגות בדוחות על הביצוע הכספי, כהכנסות. להלן פרוט התשלומים ששולמו עבור משרד האוצר ומשרד הבטחון.



באורים לדוחות הכספיים

באור 8 – ממשלת ישראל (המשך)

ב. (המשך)

תשלומי גמלאות שבמימון משרד האוצר:

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,194,712	2,004,314
2,236,825	2,092,528
1,868,802	1,811,834
1,448,890	1,511,568
514,110	530,932
379,217	390,467
172,665	175,273
177,351	158,967
154,981	151,431
35,747	34,817
13,281	14,774
10,787	11,121
7,014	7,893
7,150	6,572
6,000	6,140
4,449	4,406
2,357	2,393
1,538	1,221
9,235,876	8,916,651

הבטחות הכנסה
השלמות הכנסה גמלת אזרח ותיק ושארים
גמלאות אזרח ותיק ושארים מיוחדות
קצבת ניידות
נפגעי איבה
מענקי לימודים למשפחות חד הוריות
פוליו
דמי מזונות
פיצויים לנפגעי הקרנות
אסירי ציון וחסידים אומות העולם
נכות עולים
מתנדבים
סיעוד לעולים
רב עוברי
קרן רווחה למשרתים במילואים
תגמול ליתום עקב אלימות במשפחה
נפגעי עירוי דם
שוונות

תשלומי גמלאות שבמימון משרד הביטחון:

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,226,441	1,162,119
30,908	37,107
6,237	21,882
841	571
1,264,427	1,221,679

תגמולי מילואים
אבטלה למשוכררי צבא קבע
גמלאות לנפגעי כוחות הביטחון (ועדת גורן)
דמי לידה לחיילות משוחררות



באורים לדוחות הכספיים

באור 8 – ממשלת ישראל (המשך)

ג. (המשך)

חובות גמלאות נטו (גמלאות שבמימון משרד האוצר):

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
413,467	407,732	הבטחת הכנסה
166,311	175,332	גמלאות אזרח ותיק ושארים מיוחדות
89,171	91,291	השלמת הכנסה אזרח ותיק ושארים
61,309	67,874	דמי מזונות
49,052	48,961	קצבת נידות
(2,215)	(3,314)	מענקי לימודים למשפחות חד הוריות
4,513	1,533	פיצויים לנפגעי הקרנות
1,460	-	סכום החיסכון בענף ילדים
(319)	-	רב עוברי
1,556	5,661	אחרים
784,305	795,070	

ג. הקצבות אוצר

בחוק התייעלות הכלכלית נקבע בין היתר ששיעור התקצוב של המוסד בהתאם לסעיף 32 לחוק, יעמוד על 55.96% וזאת בהתייחס לשנת 2019. סכום התקצוב בהתאם לשיעור שנקבע בחוק מסתכם בסך של 33,255 מיליוני ש"ח.

החישב שבוצע על ידי מחלקת המחקר של המוסד ושימש בסיס לשיעור שנקבע בחוק לקח בחשבון שהוראות החוק יהיו בתחולה מחודש מרץ 2018 (ולא מינואר 2018). בפועל חויב האוצר בשנת 2018 בסך של 31,311 מיליוני ש"ח הנמוך בכ-490 מיליוני ש"ח מהסכום המחושב בהתאם לשיעור שנקבע בחוק.

לפי נוסח החוק הקיים, חייב אוצר המדינה סכום זה. מאגף התקציבים נמסר כי בדעתם ליזום הליך חקיקה לתיקון נוסח החוק, כך שהחוב האמור יבוטל. החוק עדיין לא תוקן, לאור זאת שלא חוקק חוק הסדרים חדש בממשלה הזמנית. כאשר תוקם ממשלה התיקון לחוק צפוי להיכנס לחוק ההסדרים. בהתאם לכך, החליטה מינהלת המוסד שלא להכיר בפער האמור כהכנסה בדוחות הכספיים לשנת 2018.

ד. במסגרת חוק ההסדרים לשנים 2015-2016, נקבעה בסעיף 74 זכאותו של ילד לחסכון ארוך טווח בסכום של 50 ש"ח לחודש, להלן - סכום החיסכון.

הזכאות לקבלת החיסכון הינה מה-1 במאי 2015 ואילך, כאשר עבור התקופה שעד ליום 31 בדצמבר 2016 (להלן - "סכום הרטרוא") התכנית תמומן על ידי משרד האוצר.

סכום התכנית בתקופת הרטרוא הסתכם לסך של 2,700 מיליוני ש"ח. בשנת 2016 העביר האוצר למוסד, כחלק מהמימון כאמור לעיל, סך של 1,539 ישראל, ובשנת 2017 העביר 362 מיליוני ש"ח נוספים.

יתרת החוב ליום 31 בדצמבר 2018 בסך 797 מיליוני ש"ח שולמה במהלך שנת 2019 ראה באור 8.א. לענין התחייבות המוסד לסכום החיסכון, ראה גם באור 15.

ה. יתרות לזמן ארוך

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,156,124	1,246,836	סכום לקבל (ו. להלן)

ו. סכומים לקבל בגין חלקו של משרד האוצר בהתחייבויות המוסד לזכויות עובדים בעת פרישה, פדיון ימי מחלה וימי חופשה שטרם נוצלו.



באורים לדוחות הכספיים

באור 9 – איגרות חוב של ממשלת ישראל

א. בשנת 1980, חתם המוסד הסכם להשקעת העודפים שלו עם ממשלת ישראל, לפיו המוסד ישקיע מידי חודש, את תרות הכספים באיגרות חוב מסדרות מיוחדות המונפקות עבורו (להלן: האיגרות):

האיגרות המונפקות הן משני סוגים, בתנאים המפורטים להלן. ההשקעה בתקופת הדוח מתחלקת באופן שווה בין שני הסוגים.

האיגרות צמודות למדד המחירים לצרכן ונושאות ריבית צמודה (המשולמת אחת לשישה חודשים).

ב. התנאים

(1) איגרות חוב מסוג "עיבל": איגרת ל-20 שנה הנושאת ריבית צמודה למדד המחירים לצרכן בשיעור שנתי של 5.5% כשמדד הבסיס הוא המדד אשר פורסם בחודש ההשקעה. האיגרת נפרעת ב-12 תשלומים שנתיים החל מהשנה התשיעית.

(2) איגרות חוב בריבית משתנה: איגרת ל-17 שנה הנושאת ריבית צמודה למדד המחירים לצרכן כשמדד הבסיס הוא המדד המתייחס לחודש ההשקעה. האיגרת נפרעת ב-12 תשלומים שנתיים החל מהשנה השישית. הריבית על איגרת זו נקבעת על פי מועד ההנפקה בשיטה שהוסכמה עם משרד האוצר והיא מותאמת לריבית על איגרות חוב, המונפקות על ידי הממשלה באותו חודש (שיעור הריבית הממוצעת משוקללת לשנת 2019 - 0.03%, שנה קודמת 0.38%).

ג. המודל שיושם לצורך הערכת השווי ההוגן הוא מודל היוון תזרימי המזומנים. איגרות החוב מוצגות בהתאם לתזרימי המזומנים המהוונים, שינבעו למוסד במהלך תקופת איגרות החוב.

ד. ריבית ההיוון - לצורך ביצוע ההיוון נלקח וקטור ריביות של אגרות תלוש אפס (Zero Coupon).

ה. במסגרת מתווה לחיזוק האיתנות הפיננסית של המוסד לביטוח לאומי ועצמאות תפקודו, הודיע המוסד בתאריך 12 בספטמבר 2018 לממשלת ישראל ומשרד האוצר, על אי חידושו של הסכם השקעות העודפים עם ממשלת ישראל, החל מיום 1 בינואר 2019, במטרה לקבל לידיו את כספי המוסד ולהשקיע את העודפים המצטברים באופן עצמאי, להלן "הסכם השקעת העודפים".

בהתאם לבקשת משרד ראש הממשלה ומשרד האוצר, נחתם ביום 6 בינואר 2019 הסכם בין הביטוח לאומי לבין נציגי הממשלה, לפיו חודש הסכם השקעת העודפים של הביטוח לאומי בכפוף למספר שינויים ובתנאים כדלקמן:

- משרד האוצר התחייב לא להפחית במהלך שנת 2019 את הריבית על איגרות החוב, בגין עודפי הביטוח הלאומי המושקעים בידי.
- ככל שההוצאות השוטפות וההתחייבויות על פי דין של המוסד לביטוח לאומי לשנת 2019 יעלו על - האומדן הצפוי של האמור לשנת 2019, המוסד יהיה רשאי להשתמש בתקבולי האג"ח לצורך כיסויין.
- החל מיום 1 למרץ 2019 הביטוח הלאומי יהיה רשאי להודיע בכל עת על ביטול ההסכם להשקעת העודפים, וזאת בהודעה מוקדמת של לא פחות מחודשיים ימים.
- צוות מ"מ בראשות מנכ"ל משרד ראש הממשלה ובהשתתפות מנכ"ל הביטוח הלאומי, ראש המועצה הלאומית לכלכלה, מנכ"ל משרד הרווחה והשירותים החברתיים, הממונה על התקציבים במשרד האוצר והחשב הכללי, ידון בנושאי האיתנות הפיננסית של הביטוח הלאומי ועצמאות תפקודו, בהתאם לבקשות שהועברו על ידי הביטוח הלאומי.

המוסד הודיע על ביטול ההסכם ביום 15 ביולי 2019, משרד האוצר התנגד להודעת ביטול הסכם העודפים בין המוסד לממשלת ישראל ופנה למשרד המשפטים, וזה האחרון הביע עמדתו לפיה, לאותה עת, ביטול הסכם העודפים בין המוסד לממשלת ישראל טרם נכנס לתוקפו, ולפיכך ההסכם בתוקף, אולם המוסד נחרץ בדעתו כי ביטול ההסכם בתוקף.



באורים לדוחות הכספיים

באור 9 - איגרות חוב של ממשלת ישראל (המשך)

1. ההרכב

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
268,039,000	303,448,081	(1) איגרות חוב של ממשלת ישראל לפי השווי ההוגן
(21,276,000)	(21,888,196)	בניכוי - חלות שוטפת
<u>246,763,000</u>	<u>281,559,885</u>	
119,741,142	125,333,896	(2) איגרות חוב של ממשלת ישראל לפי העלות המותאמת
99,360,966	103,936,767	"יעיבלי"
		איגרת חוב החל מ- 1.4.00
219,102,108	229,270,663	
(13,237,081)	(15,280,635)	בניכוי - חלות שוטפת
<u>205,865,027</u>	<u>213,990,028</u>	

2. פירעונות

2019	
אלפי ש"ח	
15,280,635	שנת 2020 - חלות שוטפת*
14,187,611	שנת 2021
14,808,509	שנת 2022
15,775,553	שנת 2023
169,218,355	שנים 2024-2038
<u>229,270,663</u>	

* כולל ריבית שנצברה ליום 31 בדצמבר 2019 בסך 1,537 מיליוני ש"ח (31 בדצמבר 2018 - 1,519 מיליוני ש"ח).



באורים לדוחות הכספיים

באור 10 – רכוש קבוע

א. הרכב:

קרקע ובניינים	שיפורים במושכר	מחשבים וציוד היקפי	מחשבים וציוד היקפי	מחשבים וציוד היקפי	מחשבים וציוד היקפי	מחשבים וציוד היקפי
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
עלות וערך הוגן						
979,330	58,601	207,283	17,946	149,538	1,412,698	ליום 1 בינואר 2019
19,708	4,040	34,688	8,279	5,294	72,009	תוספות השנה
-	-	-	(5,785)	-	(5,785)	גריעות השנה
999,038	62,641	241,971	20,440	154,832	1,478,922	יתרה ליום 31 בדצמבר 2019
פחת שנצבר						
74,288	25,418	205,037	2,234	70,919	377,896	ליום 1 בינואר 2019
14,298	2,618	7,643	4,034	7,477	36,070	תוספות השנה
-	-	-	(4,766)	-	(4,766)	גריעות השנה
88,586	28,036	212,680	1,502	78,396	409,200	יתרה ליום 31 בדצמבר 2019
910,452	34,605	29,291	18,938	76,436	1,069,722	עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר 2019
905,042	33,183	2,246	15,712	78,619	1,034,802	עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר 2018

ב. הערכה מחדש של קרקע ומבנים

כאמור בבאור 2' לעיל, החל משנת 2012 מציג המוסד את הקרקע והמבנים לפי מודל הערכה מחדש, בהתאם לכך המוסד התקשר עם שמאי מקרקעין שהינם מעריכי שווי מקצועיים בלתי תלויים, על מנת לקבוע את השווי ההוגן של הקרקע והמבנים שבעלותו. השווי ההוגן נקבע בהתייחס לראיות מבוססות שוק. יום ההערכה מחדש הינו 31 בדצמבר 2012. במהלך שנת 2016 נערכה הערכת שווי לעדכון מבני המוסד אשר הסתכמה בכ-7 מיליוני ש"ח ונוקפה ישירות לקרן הערכה מחדש, בדוח על השינויים בגרעון בהון.

ג. זכויות המוסד בקרקע ובניינים הינן כדלקמן:

2019 בדצמבר 31	2018 בדצמבר 31	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
758,910	708,542	רשות זכויות/בטאבו
151,542	196,500	ללא רישום ע"ש המוסד (ד. להלן)
910,452	905,042	

ד. הזכויות במקרקעין טרם נרשמו על שם המוסד והן רשומות על שם צד ג', אולם כלולה בהן הערת אזהרה לטובת המוסד, זאת מאחר וטרם הוסדרו הליכי הרישום בין המוסד, צד ג' ולשכת רישום המקרקעין.

ה. מחשבים וציוד היקפי, כלי רכב, רהוט וציוד משרדי מוצגים בניכוי החלק שמומן על ידי משרד האוצר וקופות החולים שעלותו המופחתת מסתכמת בכ-39 מיליוני ש"ח.



באורים לדוחות הכספיים

באור 11 – נכסים בלתי מוחשיים – עלויות פיתוח תוכנה

א. הרכב		
תוכנה ופרויקטי מחשוב אלפי ש"ח	נכסים בהקמה - פרויקט תבל (ב') אלפי ש"ח	סך הכל אלפי ש"ח
עלות		
760,547	448,531	1,209,078
84,501	72,501	157,002
845,048	521,032	1,366,080
הפחתות		
610,964	-	610,964
60,242	-	60,242
671,206	-	671,206
173,842	521,032	694,874
נכסים בלתי מוחשיים, נטו ליום 31 בדצמבר 2019		
149,583	448,531	598,114
נכסים בלתי מוחשיים, נטו ליום 31 בדצמבר 2018		

ב. פרויקט תבל

המוסד לביטוח לאומי אישר ומממש את פרויקט תבל, פרויקט לחידוש מערכות המידע של המוסד אשר מטרתו להסיר חסמים טכנולוגיים ותהליכיים ולאפשר למוסד לממש את ייעודו בצורה מיטבית לרווחת מבטחיו.

הפרויקט החל בשנת 2010. הפרויקט כולל הקמה של תשתיות טכנולוגיות ויישומיות חדשות, אשר תשמשנה את דור העתיד של כלל מערכות המוסד. מערך תבל מיועד לשרת את תהליכי העבודה הרבים והמגוונים המתבצעים במוסד ואת כלל עובדי המוסד, תוך דגש על שיפור משמעותי בחוויית הלקוח הפונה לקבלת שירותים במוסד.

לאור ההיקפים הכספיים המשמעותיים שהושקעו בפרויקט ודחייה במועדי העלייה לאוויר של חלק מהמודלים, בשנת 2017 נעשתה בחינה מקיפה של העקרונות ושל הכלים שפותחו. לאחר בחינה זו נתקבלו החלטות לעניין המשך הפרויקט ומימוש ההשקעות שנעשו ועוד יעשו, כל זאת תוך חיזוק ושיפור הבקורות והפיקוח השוטף על התכולות שמתקבלות, על לוחות הזמנים שנקבעו ועל ההוצאה התקציבית שאושרה.

במהלך שנת 2018 החלה פריסה והטמעה של חלק מהפרויקט. להערכת מינהלת המוסד רוב החסמים הטכנולוגיים הוסרו והיישומות הטכנית להשלמת הפרויקט גבוהה. בשנת 2019 המשיכה פריסתה של המערכת.

כמו כן, נכון לשנת 2019, המוסד צופה כי מימוש שלבי התכנית הבאים יהיה פשוט יותר לאור העובדה שמרבית התשתיות הטכנולוגיות החדשות כבר הוקמו והסתיימה ההכשרה הטכנית של כח האדם הנדרש לטובת ביצוע הפרויקט.

ג. העלויות מוצגות בניכוי החלק שמומן על ידי משרד האוצר וקופות החולים שעלותן המופחתת מסתכמת בכ-165 מיליוני ש"ח.



באורים לדוחות הכספיים

באור 12 – זכאים ואחרים

הרכב

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
72,700	78,547
71,254	76,810
49,067	54,595
189	189
49,571	56,125
242,781	266,266

הפרשה לחופשה
עובדים בגין שכר
ספקים ונותני שירותים
מוסדות אשפוז
שונים

באור 13 – זכאים לגמלה

א. הרכב

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
34,433	19,260
1,151,300	1,209,300
1,042,500	1,048,800
801,200	933,100
620,200	773,200
490,200	487,100
349,700	401,400
333,500	394,600
11,700	11,700
10,800	11,000
4,811,100	5,270,200
4,845,533	5,289,460

גמלאות עומדות לפירעון

זכאויות לגמלה לפי ענפים

נפגעי עבודה
נכות כללית
פשיטת רגל
סיעוד
אמהות
אבטלה
אזרח ותיק ושארים
ילדים
נפגעי תאונות

ב. הזכאויות לגמלה מחושבות עבור תביעות שהוגשו בגין שנת הדוח והשנים הקודמות לה, אשר טרם שולמו עד לתאריך הדוח על המצב הכספי, וכן עבור אומדן תביעות שטרם הוגשו אולם תיווצר בגינן זכאות לתקופה שלפני תאריך הדוח על המצב הכספי.

ג. החישובים והאומדנים נקבעו על בסיס הערכה אקטוארית שנתית המבוצעת על ידי אקטואר המוסד, על בסיס הנחות יסוד כפי שנקבעו על ידי מינהלת המוסד.

ד. הזכאויות חושבו לקצבאות המשולמות על פי החוק בלבד ואינם כוללים גמלאות הממומנות על ידי אוצר המדינה על פי סעיף 9 וסעיף 284 לחוק ועל פי חוקים אחרים.



באורים לדוחות הכספיים

באור 13 – זכאים לגמלה (המשך)

הזכאויות מחושבות בהתבסס על נתונים, השיטה וההנחות כמתואר להלן:

ה. בסיסים לעריכת הנתונים

נתונים על תשלומי הגמלאות - בעיקר תשלומי גמלאות אשר שולמו בשנת הדוח עבור זכאות בגין שנת הדוח ובגין שנים שקדמו לה.

א. השיטה

הזכאויות חושבו בהתאם לשיטת "המשולש" לפיה מחשבים משקלים לשעורי התשלומים הרטרואקטיביים.

א. הנחות יסוד

(1) הערכת ההתחייבות מבוססת על נתונים וחישובים סטטיסטיים של שיעור התשלומים הרטרואקטיביים שיהיו אחרי תאריך הדוח עבור זכאויות בגין שנת הדוח ובגין שנים שקדמו לה.

(2) ההתחייבויות כוללות אומדן של תביעות שטרם הוגשו למוסד אך מתייחסות לשנת הדוח או לשנים שקדמו לה.

ה. שינויי חקיקה

בקשר לשינוי חקיקה אשר השפיעו על חישוב הזכאים לגמלה - ראה באור 17. ז'.

באור 14 – התחייבות בגין קרנות מיועדות

א. הרכב

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
204,441	210,353	קרן פתוח שירותים לנכים
86,387	83,452	קרן קידום תוכניות סיעוד
50,878	52,789	קרן פתוח שירותים לילדים בסיכון (ג. להלן)
48,293	50,459	קרן מפעלים מיוחדים
15,560	15,720	קרן מנוף לנפגעי עבודה
405,559	412,773	
(216,083)	(190,363)	בניכוי התחייבויות שוטפות
189,476	222,410	

ב. על פי החוק, מחויב המוסד לממן באמצעות קרנות פעולות מיוחדות בתחומים: שירותים לנכים, סיעוד, נפגעי עבודה ופעולות מיוחדות.

במסגרת חוק תכנית ההבראה לכלכלת ישראל, אושר ביום 1 ביוני 2003 תיקון מספר 61 לחוק הביטוח הלאומי שהגדיר את הסכומים המירביים שהמוסד יכול להתחייב בהם מדי שנה בגין הפעילות בכל אחת מהקרנות. קודם התיקון הסכום המירבי של המימון הוגדר בחוק כאחוז מאומדן הגביה.

ג. תיקון 61 לחוק מסדיר פעולות מיוחדות במסגרת קרן נוספת - הקרן למימון פעולות לפתוח שירותים לילדים בסיכון. בשנת 2006 הוצגה קרן זו לראשונה ובמסגרתה יכול המוסד להתחייב עד שנת 2007 כולל. במהלך שנת 2013, במסגרת תיקון 149 לחוק הפכה הוראת השעה להוראת קבע ובסיס התקצוב הועמד על 20 מיליוני ש"ח.



באורים לדוחות הכספיים

באור 15 – התחייבות בגין חסכון ארוך טווח בענף ילדים

- א. במסגרת חוק ההסדרים לשנים 2015-2016, נקבעה בסעיף 74 זכאותו של ילד לחסכון ארוך טווח. בהתאם לכך, נקבע כי המוסד יעביר, בעד כל ילד שמשלמת בעדו קצבת ילדים, אחת לחודש, סכום של 50 ש"ח לחודש לטובת חסכון ארוך טווח של הילד, להלן - סכום החסכון. סכום החסכון יחסכו בעד כל חודש לטובת הילד ועד הגיעו לגיל 18, להלן - סכום החסכון הצבור. סכום החסכון הצבור הכולל לא יהיה ניתן להעברה, לשעבוד או לעיקול.
- בנוסף המוסד יעביר לסכום החסכון הצבור הכולל, סכום נוסף של 500 ש"ח (250 ש"ח בהגיע הילד הזכאי לגיל 3 ו-250 ש"ח נוספים בהגיע הילד לגיל 12/13). כמו כן, במידה והילד לא משך את הסכום הצבור או חלקו קודם לכן, סכום נוסף של 500 ש"ח בהגיע הילד הזכאי לגיל 21 (להלן - סכום המשיכה השני).
- ב. התחייבות המוסד בגין סכום החסכון לתקופה מיום 1 במאי 2015 ועד ליום 31 בדצמבר 2016 מסתכמת ב- 2,700 מיליוני ש"ח, כאשר חלק ההתחייבות בסך 1,950 מיליוני ש"ח שולמו בשנים 2017 ו-2018. יתרת ההתחייבות בסך 750 מיליוני ש"ח שולמה בשנת 2019.
- ג. לגבי שיפוי אוצר המדינה בגין סכום החיסכון, ראה באור 8ה.

באור 16 – התחייבות בגין זכויות עובדים

א. הרכב

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
147,700*	175,300	התחייבות בגין סיום יחסי עובד מעביד (1) התחייבות בגין פנסיה תקציבית (2)
5,786,800*	6,965,800	
5,934,500	7,141,100	
<p>(1) התחייבות בגין סיום יחסי עובד מעביד :</p>		
31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
56,000	79,300	בשל פיצויי פיטורים בשל ימי מחלה
91,700*	96,000	
147,700	175,300	

בהתאם לחוקי העבודה וההסכמים הקיימים, מכוסות רוב התחייבויות המוסד בגין פיצויי פיטורים, על ידי הפקדות שוטפות לקופות הגמל (כהגדרתן בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005, הכוללות את קרנות הפנסיה, קופות הביטוח וקופות הגמל לתגמולים ולפיצויים, להלן "קופות גמל"), מתוקף סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורים, התשכ"ג-1963.

סכומי הצבירה בקופות הגמל הינם על שם העובד. קופות הגמל מקבלות על עצמן את חבות המוסד הנובעת מהסכמי העבודה ומשחררות את המוסד מתשלומים נוספים, על החלק הרלוונטי של ההתחייבויות.

* סווג מחדש.



באורים לדוחות הכספיים

באור 16 - התחייבות בגין זכויות עובדים (המשך)

א. הרכב (המשך)

(2) התחייבות בגין פנסיה תקציבית:

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,869,100*	3,513,700
2,917,700	3,452,100
5,786,800	6,965,800

עובדים פעילים
גמלאים מקבלי קצבה

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019
מספר זכאים	מספר זכאים
1,383	1,294
1,844	1,895
3,227	3,189

עובדים פעילים
גמלאים מקבלי קצבה

* סווג מחדש
(3) התנועה בהתחייבויות:

פנסיה צוברת		
פנסיה תקציבית	ומחלה	סה"כ
31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
5,786,800	147,700	5,934,500
51,800	-	51,800
-	23,300	23,300
-	4,300	4,300
(10,700)	-	(10,700)
1,313,400	-	1,313,400
(175,500)	-	(175,500)
6,965,800	175,300	7,141,100

יתרת פתיחה

עלות שירות שוטף:

בגין פנסיה
בגין פיצויי פיטורין
בגין הפרשה לפדיון ימי מחלה
עלות ריבית
הפסדים אקטואריים
תשלום הטבות לגמלאים

יתרת סגירה

ב. התחייבות בגין סיום יחסי עובד מעביד ובגין פנסיה תקציבית

התחייבויות המוסד כוללות את ההתחייבויות הבאות:

(1) התחייבויות בגין השלמת פיצויי פיטורין לעובדי המוסד שהסדר הפנסיה החל לגביהם אינו הסדר פנסיה תקציבית.

(2) התחייבויות לפי חוק שירות המדינה (גמלאות) (נוסח משולב), תש"ל-1970 (להלן "חוק הגמלאות"), מחושבות בהתבסס על הנתונים, השיטה וההנחות כמבואר בסעיף ג' להלן.

ההתחייבויות שחושבו הן לקבוצות הבאות:

(א) ההתחייבויות לקצבה עתידית בשל עובד פעיל וכן ההתחייבות לקצבת שארים וקצבה בשל מצב בריאות לקוי בשל עובד כאמור.

(ב) ההתחייבויות לקצבה עתידית בשל עובד אשר פרש לקצבה בשל מצב בריאות לקוי וכן ההתחייבויות לקצבת שארים בשל עובד כאמור.

(ג) ההתחייבויות לקצבה בשל גמלאי אשר זכאי לקצבת פרישה לפי חוק הגמלאות ופרש מעבודתו עד ליום 31 בדצמבר 2019 וכן ההתחייבויות לקצבת שארים בשל גמלאי כאמור.

(ד) ההתחייבויות לקצבאות שארים של עובד או גמלאי שנפטר עד ליום 31 בדצמבר 2019.



באורים לדוחות הכספיים

באור 16 – התחייבות בגין זכויות עובדים (המשך)

ג. בסיסים לעריכת נתונים

- (1) נתונים -
- (א) נתוני שכר ופנסיה - נתוני השכר והפנסיה אשר שימשו להערכת ההתחייבויות לעובדים הם בעיקר נתוני המשכורת והקצבאות של חודש דצמבר 2019, בתוספת החלק היחסי של התשלומים השנתיים.
- (ב) עובדים שאינם בפנסיה תקציבית - חושבה ההתחייבות להשלמת פיצויים בשיעור של 2.33% מהשכר החודשי לכל שנת עבודה, עבור כל העובדים שאינם בפנסיה תקציבית לכל תקופת העבודה. חישוב ההתחייבות האמורה נעשה מטעמי שמרנות, שכן אין מחויבות להשלמה כאמור בשל נסיבות שונות של סיום עבודה.
- (ג) חקיקה בנושא ניכוי תשלומים משכרו של עובד וגיל פרישה - בפרק ט"ז בחוק התוכנית להבראת כלכלת ישראל (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות הכספים 2003 ו-2004), תשס"ג-2003, נקבע כי לגבי מעביד אשר הסדר הפנסיה החל לגבי עובדים, או חלק מהם, הוא במסלול פנסיה תקציבית, ינכה המעביד תשלומים בשיעור של 2% מהמשכורת הקובעת המשולמת לעובד או לנושא משרה. בחוק גיל פרישה תשס"ד - 2004, נקבע כי גיל פרישת חובה יועלה בהדרגה מגיל 65 לגיל 67 לגברים ולנשים. בהתאם לכך, תוקן חוק הגמלאות, כך שגיל פרישת חובה לעובד מדינה שונה בהתאם לאמור.
- (ד) שינוי מנגנון עדכון המשכורת הקובעת - ביום 14 ביולי 2009 התקבל בכנסת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), תשס"ט-2009, אשר כולל תיקוני חקיקה לחוק הגמלאות (להלן: תיקון לחוק הגמלאות). עיקרו של תיקון החקיקה הינו שינוי שיטת עדכון המשכורת הקובעת, כך שהמשכורת כאמור תעודכן אחת לשנה, בהתאם לשיעור עליית מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
- (2) שיטה - ההערכות נעשו לפי שווי הוגן ובשיטת Projected Unit Credit.
- (3) הנחות היסוד - המוסד משתמש באותן הנחות הנלקחות על ידי משרד האוצר בחישוב ההתחייבויות ממשלת ישראל בגין זכויות עובדים של עובדי המדינה, בדוחותיה הכספיים, כמפורט להלן:
- (א) כללי - החישוב נערך בהנחה שהעובדים ימשיכו בעבודתם עד למועד פרישתם לפי ניסיון העבר. חישוב ההתחייבויות נערך על פי הוותק הפנסיוני שצבר הזכאי עד למועד הדוח הכספי ולפי שכר עתידי צפוי ובהנחה שהעובד יפרוש לפנסיית זקנה, במועד בו יתמלאו תנאי זכאותו על בסיס שיעורים של פרישות מוקדמות לפנסיה לפי גיל ומין. שיעורים אלה מבוססים על המספר היחסי של עובדים שפרשו לפנסיה בעבר.
- (ב) ריבית ההיוון - שיעורי הריבית בהם נעשה שימוש בחישוב הערך הנוכחי של ההתחייבויות הינם וקטור ריביות של אגרות תלוש אפס (Coupon - Zero - חסרות סיכון וצמודות למדד). וקטור ריביות האמור התקבל מחברת מרווח הוגן בע"מ.
- (ג) לוחות חיים וגריעה - נעשה שימוש בלוחות חיים וגריעה, בהתאם לחוזר פנסיה של רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון שמספרו 2017-3-6.
- (ד) מודל שיפורי תמותה - בהתאם לחוזר של רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון 2019-1-10.
- (ה) שיעור גידול השכר הכללי:
- * עובדים פעילים - נעשה שימוש בגורמי התקדמות השכר במודל האוצר. הגורמים נוצרו בהתאם למחקר שכר שביצע האוצר לאחרונה על אוכלוסיית עובדי המדינה בשנים 2011-2016.
- * גמלאים מקבלי קצבה - גידול של 0% לשנה בפנסיית הגמלאי (וזאת בהתאם להסכם שנחתם באפריל 2008 ואושר בחוק ביולי 2009).



באורים לדוחות הכספיים

באור 16 - התחייבות בגין זכויות עובדים (המשך)

ג. בסיסים לעריכת נתונים

(3) המשך

- (1) ההתחייבויות המדויקות של המוסד לקצבה יודעו רק במועד פטירת העובד והגמלאי אשר יהיו המבוטחים האחרונים או שאריהם. עד לאותו מועד ניתן רק להעריך את ההתחייבויות באמצעות הנחות יסוד לגבי אירועים עתידיים שאינם וודאיים והמשפיעים על רמת הקצבאות שישולמו, מועד תחילת התשלום של כל קצבה עתידית ואורך תקופת התשלום של כל קצבה. הנחות אלו נבחנות מעת לעת ומעודכנות על בסיס נתונים עדכניים.
- (2) חלקו של משרד האוצר במימון ההתחייבויות: חלקו של משרד האוצר במימון ההתחייבויות המוסד לפנסיה, פיצויי פיטורין ומחלה חושב על פי השיעור של השתתפותו בהוצאות הנהלה וכלליות ונרשם במסגרת נכסי המוסד.

באור 17 - קרנות ביטוח

א. הרכב

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
413,715,600	491,330,000	אזרח ותיק ושארים
211,590,800	271,673,000	נכות כללית
54,829,700	66,606,000	נפגעי עבודה
42,475,500	57,413,000	סיעוד
722,611,600	887,022,000	

ב. קרנות הביטוח הן אומדני התחייבויות של ענפי הביטוח בסוף שנת הדיווח כלפי אלה מהמבוטחים או התלויים של המבוטחים, שלגביהם נוצרה עילה לזכאות עד לתאריך הדוח על המצב הכספי.

הקרנות אינן כוללות את התחייבויות המוסד הנובעות מהגמלאות אשר המוסד יהיה חייב לשלם למבוטחים אשר הינם "בתהליך הרכישה" של הגמלאות. מאידך, אין הדוח כולל בצד הנכסים את ההכנסות מדמי ביטוח אשר המבוטחים יהיו חייבים לשלם בעד השנים שלאחר תאריך הדוח.

קרנות הביטוח מתייחסות לענפים: אזרח ותיק ושארים, נכות כללית, נפגעי עבודה וסיעוד המוגדרים על ידי המוסד כענפים ארוכי מועד. המוסד אינו נוהג לחשב קרנות בענפים אחרים.

ג. קרנות הביטוח נקבעו על בסיס הערכה אקטוארית על ידי אקטואר המוסד, כאשר הנחות היסוד נקבעו על ידי מינהלת המוסד. קרנות הביטוח מחושבות בהתבסס על הנתונים, השיטה וההנחות כמתואר בסעיפים ד-ח להלן.

ד. בסיסים לעריכת הנתונים

בענפים מסוימים, החישובים נעשו על בסיס נתונים פרטניים (SERIATIM) עבור כל מבוטח ובענפים אחרים על בסיס נתונים מקובצים. נערך חישוב לגבי מבוטחים או תלויים של מבוטחים שזכאים לקצבה בתאריך הדוח על המצב הכספי, אף אם טרם הגישו בקשה לקצבה (I.B.N.R - Incurred but not reported).

החישוב נערך על פי סכום הקצבה העומד לזכות המבוטח או התלוי במועד החישוב, תוך התאמה לשינויים בסכום הקצבה הצפויים לפי החוק במועד החישוב, כגון פעימות הרשומות בחוק שיגדילו את הקצבה בעתיד.

ה. השיטה - קרנות הביטוח חושבו לפי שיטת השווי ההוגן.



באורים לדוחות הכספיים

באור 17 – קרנות ביטוח (המשך)

1. ההנחות האקטואריות העיקריות אשר היוו את הבסיס לחישוב קרנות הביטוח:

- 1) ריבית ההיוון - שיעורי הריבית בהם נעשה שימוש בחישוב הערך הנוכחי של ההתחייבויות הינם וקטור ריביות של אגרות חוב תלוש אפס (Zero Coupon חסרות סיכון וצמודות למדד). וקטור ריביות עדכני מתקבל במוסד כל שנה ממרווח הוגן בע"מ. השימוש בווקטור הריביות העדכני לעומת הווקטור משנה קודמת הביא לגידול בקרנות הביטוח הנאמד בכ- 98 מיליארד ש"ח בשנת 2019 (בשנת 2018 - שימוש בווקטור עדכני הביא לקיטון הנאמד בכ- 21 מיליארד ש"ח).
- 2) לוחות התמותה והגרעיה ששימשו בבסיס החישוב הינם:
 - א) בענף אזרח ותיק ושארים ובתת ענף תלויים של ענף נפגעי עבודה - מאז הדוח הכספי לשנת 2017 נעשה שימוש בשיעורי התמותה שהיוו את הבסיס לחלופה הבינונית מתוך שלוש החלופות "בתחזית אוכלוסיית ישראל עד שנת 2065" שפרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה במאי 2017. שיעורי תמותה אלו כוללים שיפורים עתידיים בתוחלת החיים.
 - ב) בתת ענף נכות נפגעי עבודה - נעשה שימוש בלוחות גריעה ששימשו לדוח האקטוארי המלא ליום 31.12.2016, המבוססים על מחקר שנערך בשנת 2012. בתת ענף קצבה מיוחדת נעשה שימוש בלוחות גריעה המבוססים על מחקר שנערך בשנת 2001.
 - ג) בתת ענף נכות כללית מבוגרים - נעשה שימוש בלוחות תמותה של מקבלי קצבת נכות כללית, המבוססים על מחקר שנערך בלשכת האקטואר בשנת 2011. בתת ענף שירותים מיוחדים נעשה שימוש בלוחות גריעה המבוססים על מחקר שנערך בשנת 2001. בתת ענף ילד נכה נעשה שימוש בשיעורי תמותה של 0%.
 - ד) בענף סיעוד - נעשה שימוש בלוחות גריעה ששימשו לדוח האקטוארי המלא ליום 31.12.2016, המבוססים על מחקר שנערך בשנת 2012.

2. שינויים בהנחות ושינויים נוספים

1) ענפים נכות כללית ואזרח ותיק:

- במרץ 2018 הוכנס תיקון לפרק ההגדרות של חוק הביטוח הלאומי, לפיו הסכום הבסיסי יעודכן באופן הבא: "לעניין קצבת נכות המשתלמת לפי הוראות סימן ג' בפרק ט' וכל קצבה ששיעורה נגזר ממנה משנת 2022 ואילך ב- 1 בינואר של כל שנה לפי שיעור עליית השכר הממוצע, המעודכן באותו יום, לעומת השכר הממוצע המעודכן ב- 1 בינואר של השנה הקודמת" (סעיף משנה 4).
- בהתאם להגדרה הנ"ל, הנחת גידול ריאלי בשכר משפיעה על חישוב קרן הביטוח בענף נכות כללית. ההנחה נלקחה מהדוח האקטוארי המלא ליום 31.12.2016, והיא משתנה לאורך שנות התחזית בטווח של [1.1%, 0.9%]. יצוין שלצורך חישוב קרנות הביטוח בשנה הקודמת, הונח גידול ריאלי בשכר אחיד של 0.5% (בהתאם להנחה בדוח האקטוארי המלא ליום 31.12.2013). שינוי זה הביא לגידול בקרן הביטוח נכות כללית הנאמד בכ- 10 מיליארד ש"ח.
- נושא ההצמדה משפיעה גם על נכים שעברו את גיל הפרישה המקבלים קצבת אזרח ותיק בגובה קצבת הנכות. השנה הוספנו לקרן הביטוח של ענף אזרח ותיק את ההצמדה לשכר על חלק ההשלמה לנכות (מעבר לקצבת האזרח הותיק) אותה מקבלים הנכים שעברו לענף אזרח ותיק.
- בנוסף, במסגרת החקיקה בנכות כללית הוכנסה תוספת עתידית לקצבת הנכות, כך שהקצבה החודשית המלאה לא תפחת מ-3,700 ש"ח לחודש לאחר פעימה עתידית שתכנס לתוקף לא יאחר מיום 1 בינואר 2022.
- הונח שנכה שעבר את גיל הפרישה לפני הפעימה העתידית יקבל מחצית מהסכום שיקבל נכה שטרם עבר את גיל הפרישה (ההנחה מבוססת על העובדה שנכה שעבר את גיל הפרישה לפני הפעימה הראשונה (במרץ 2018) קיבל מחצית מהסכום שקיבל נכה שטרם עבר את גיל הפרישה). הסכום שיקבל נכה שעבר את גיל הפרישה לפני 2022 עומד כיום על 190 ש"ח. בשנת 2019 נוסף סכום זה החל משנת 2022, לקרן הביטוח בענף אזרח ותיק בגין המבוטחים הזכאים להשלמה לנכות. ביחד, שני השינויים הנ"ל הביאו לגידול בקרן הביטוח אזרח ותיק הנאמד בכ- 4 מיליארד ש"ח.



באורים לדוחות הכספיים

באור 17 – קרנות ביטוח (המשך)

ז. שינויים בהנחות ושינויים נוספים (המשך)

(2) ענף סיעוד:

- בחישוב קרן הביטוח בענף סיעוד, הונח גידול ריאלי בשכר אחיד של 1% לשנה. הנחה זו מתאימה להנחת גידול ריאלי בשכר בדוח האקטוארי המלא ליום 31.12.2016 (שבממוצע הינה 1% לאורך שנות התחזית). בשנה הקודמת הונח גידול ריאלי בשכר אחיד של 0.5% (בהתאם להנחה בדוח האקטוארי המלא ליום 31.12.2013). השינוי הנ"ל הביא לגידול בקרן הביטוח בענף סיעוד הנאמד בכ- 1 מיליארד ש"ח.

- במסגרת הרפורמה בסייעוד שנכנסה לתוקף בנובמבר 2018, נקבעו 6 רמות סיעוד במקום 3 הרמות שהיו עד אז. הרפורמה חלה ב-3 פעימות (נובמבר 2018, ינואר 2020 וינואר 2021) והגדילה את גמלאות הסיעוד, ובהתאם גדלה גם קרן הביטוח של הענף שחושבה לדוח 2018. למרות שהשפעת הרפורמה כבר הוטמעה בנתוני הדוח הקודם, גם במהלך שנה זו ניתן לראות את השפעת "הבשלת הרפורמה" שהביאה לגידול בקרן הביטוח סיעוד הנאמד בכ-6 מיליארד ש"ח.

ח. לעניין בחינה מחדש של מדיניות המוסד באשר לאופן חישוב הקרנות בכלל ענפי הביטוח ראה באור ז'ג.

באור 18 – הפרשה לתביעות משפטיות

המוסד מהווה צד בתביעות אזרחיות שונות המוגשות נגדו, אשר בחלקן עשויות להסתיים בפשירות או בפסקי דין נגד המוסד. ההליך השיפוטי עשוי לעיתים להימשך על פני מספר תקופות חשבונאיות, כאשר לאורך התקופה, אומדן ההוצאות בגין התביעות יכול להשתנות. מינהלת המוסד ויועציה המשפטיים, העריכו כי צפוי שחלק מתביעות אלה יגרמו למחויבות במוסד וכי קיים אומדן מהימן של סכום המחויבות.

להערכת מינהלת המוסד בהתבסס על חוות דעת יועציה המשפטיים, הסיכון הקיים, בגין תביעות ליום 31 בדצמבר 2019, מסתכם לכ- 97 מיליוני ש"ח, לעומת 117.6 מיליוני ש"ח בשנה קודמת.

הפרשה לתביעות, הנכללת במסגרת סעיף זה, אינה כוללת התייחסות לתביעות מתחום הגמלאות, הגבייה או בגין תיקי שיבוב, שאינן נוגעות לבסיס הנתונים הנכללים בחישוב השוטף. תביעות בגין גמלאות ותיקי שיבוב נכללות במסגרת באורים 13 (זכאים לגמלה) ו-5 (חובות הציבור), בהתאמה.

באור 19 – התחייבויות תלויות

המוסד מהווה צד בתביעות רבות המוגשות נגדו, מודגש כי סכומי התביעות התלויות אינם מהווים אומדן לתוצאות התביעות בפועל, אלא להיקף החשיפה הנובעת מהסעד הנתבע.

מבין התביעות הנ"ל קיימת תביעה תלויה מהותית אחת בשנת 2019, כמפורט להלן:

תביעה ייצוגית שעניינה תיקון גיל בחישוב גמלה המבוצע בדרך של עדכון מעתה ואילך ולא רטרואקטיבית. להערכת מנהלת המוסד, בהתבסס על חוות דעת יועציה המשפטיים לעניין הסיכון המשפטי והערכה שבוצעה לחשיפה המקסימלית בגין תביעה זו, לא נכללה הפרשה בגין תביעה זו.



באורים לדוחות הכספיים

באור 20 – הכנסות מעסקאות שאינן חליפין

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2018	2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
		א. דמי ביטוח מעסיקים
42,458,461	44,810,842	הכנסות דמי ביטוח ממעסיקים
2,986,734	3,149,983	שיפוי האוצר
45,445,195	47,960,825	
(221,640)	(196,277)	בניכוי הוצאות הפרשה לחובות מסופקים
45,223,555	47,764,548	
		ב. דמי ביטוח לא שכירים
4,290,072	4,617,844	הכנסות דמי ביטוח מלא שכירים
233,370	248,359	שיפוי האוצר
4,523,442	4,866,203	
(35,006)	4,431	עדכון הפרשה לחובות מסופקים
4,488,436	4,870,634	
		ג. דמי ביטוח בריאות

על פי סעיף 15 לחוק ביטוח בריאות ממלכתי התשנ"ד 1994 גובה המוסד מהמבוטחים דמי ביטוח בריאות בדרך שבה הוא גובה דמי ביטוח לאומי, ומעבירם לקופות החולים.

(1) דמי ביטוח בריאות על פי דיווחים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2018	2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
19,714,023	19,397,271	דמי ביטוח בריאות ממעסיקים
2,588,101	2,582,911	דמי ביטוח בריאות מלא שכירים
22,302,124	21,980,182	
(116,078)	(82,484)	בניכוי הוצאות הפרשה לחובות מסופקים
22,186,046	21,897,698	



באורים לדוחות הכספיים

באור 20 - הכנסות מעסקאות שאינן חליפין (המשך)

ג. דמי ביטוח בריאות (המשך)

(2) גביית דמי ביטוח בריאות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2018	2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
19,639,853	20,571,202
2,528,566	2,699,524
2,086,128	2,189,342
5,801	4,375
24,260,348	25,464,443

דמי ביטוח בריאות ממעסיקים
דמי ביטוח בריאות מלא שכירים
דמי ביטוח בריאות מתשלומי גמלאות
דמי ביטוח בריאות לפי סעיף 58

(3) הקצבה לסל הבריאות לקופות החולים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2018	2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
24,260,348	25,464,443
2,552,347	2,648,285
1,395,762	1,454,238
421,928	651,524
121,302	127,322
17,574	17,893
11,500	11,500
4,520,413	4,910,762
19,739,935	20,553,681

גביית דמי ביטוח בריאות

ניכויים על פי חוק:
עלות מחלות קשות
נפגעי עבודה
פסיכיאטריה
השתתפות בהוצאות מינהל
מד"א בגין שירותי נט"ן
מימון מועצת הבריאות

(4) השלמת סל וקרן לפצועי נפגעי תאונות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2018	2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
22,077,727	26,580,600
502,730	502,049
22,580,457	27,082,649

השלמת סל בריאות - משרד הבריאות
קרן לפיצוי נפגעי תאונות

על פי סעיף 13(א)(5) לחוק ביטוח בריאות ממלכתי התשנ"ד 1994 מימון עלות סל הבריאות לקופות החולים מושלם מתקציב המדינה כפי שיקבע מידי שנה בחוק התקציב השנתי. ההקצבה כאמור מועברת על ידי משרד הבריאות באמצעות המוסד לביטוח לאומי, המקצה את ההקצבה לקופות החולים.



באורים לדוחות הכספיים

באור 21 – הכנסות מהעברות

השתתפות תקציב המדינה

א. מהקצבות אוצר המדינה על פי סעיף 32 לחוק

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2018	2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
10,949,538	11,782,333
6,848,813	7,132,983
4,162,894	4,425,794
3,325,554	3,535,581
2,255,890	2,396,383
1,256,261	1,335,591
912,986	946,858
837,592	890,484
751,963	798,795
9,393	9,978
31,310,884	33,254,780

אזרח ותיק ושארים
אימהות
נכות כללית
ילדים
אבטלה
נכות מעבודה
סיעוד
תאונות
פשיטת רגל
הענקות מטעמי צדק

ב. אודות אופן חישוב הקצבת האוצר בהתאם לתיקון 168 לחוק, ראה באור 21(ב).

באור 22 – הכנסות מימון

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2018	2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
8,019,888	8,192,851
2,242,305	660,194
(6,808,264)	25,240,527
23,162	33,225
3,477,091	34,126,797

מריבית על השקעות באיגרות חוב
מהפרשי הצמדה על השקעות באיגרות חוב
שערוך איגרות חוב לפי שווי הוגן
מריבית בנק, עמלות וריבית מוסדות, נטו

באור 23 – הכנסות אחרות

א. הרכב

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2018	2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
834,052	668,949
49,588	46,906
618	1,082
884,258	716,937

פיצוי צד שלישי (ב. להלן)
תאגיד בפרוק (ג. להלן)
רווח הון ואחרים



באורים לדוחות הכספיים

באור 23 – הכנסות אחרות (המשך)

- ב. (1) פיצוי צד שלישי - הכנסות, לפי סעיף 328 לחוק, מחברות ביטוח ואחרים, בגין פיצוי על גמלה ששולמה למבוטח. ראה גם באור 75.
- (2) במסגרת חוק ההסדרים לשנת 2008 אושר תיקון מספר 102 לחוק הקובע כי המוסד לביטוח לאומי לא יהיה רשאי לתבוע לפי סעיף 328 את המדינה או את מערכת הבריאות הציבורית ומנגד יעביר אוצר המדינה למוסד מידי שנה סכום הקבוע לגבי אותה שנה בלוח טז' לחוק. הסכומים הנקובים בלוח טז' יעודכנו ב-1 בינואר מדי שנה לפי השינוי במדד. בשנת הדוח כלולה הכנסה מאוצר המדינה בגין סעיף 328 בסך של כ- 171 מיליוני ש"ח.
- ג. תאגיד בפרוק - הכנסות לפי סעיף 192 לחוק, ממעסיקים בגין תשלומים ששולמו ע"י המוסד לעובדיהם, או בגינם, לאחר פשיטת רגל של המעביד, בניכוי הפרשה לחובות מסופקים בסך של כ- 354 מיליוני ש"ח (שנה קודמת - 232 מיליוני ש"ח).

באור 24 – גמלאות ותשלומים אחרים

א. הרכב

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2018	2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
63,594,677	70,392,897
12,364,856	13,193,980
177,732	175,704
76,137,265	83,762,581

גמלאות
תשלומים בעין
תשלומים אחרים על פי חוק

ב. פיצול לפי ענפים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2018	2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
29,066,908	31,296,895
15,482,467	16,860,465
7,676,579	8,791,167
7,046,360	8,547,562
7,853,392	8,047,034
5,284,648	5,759,322
3,466,027	3,872,253
200,275	524,517
41,971	42,800
18,638	20,566
76,137,265	83,762,581

אזרח ותיק ושארים
נכות כללית
ילדים
סיעוד
אמהות
נפגעי עבודה
אבטלה
פשיטת רגל ופרוק תאגיד
נפגעי תאונות
הענקות מטעמי צדק



באורים לדוחות הכספיים

באור 25 – תמיכות

א. הוצאות בגין תמיכות על פי הקרנות המיועדות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2018	2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
98,982	99,704
35,595	41,580
17,828	18,851
17,189	16,687
536	6,752
170,130	183,574

פיתוח שירותים לנכים
קידום תוכניות סיעוד
פיתוח שירותים לילדים בסיכון
מפעלים מיוחדים
מנוף לנפגעי עבודה

ב. פיצול לפי ענפים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2018	2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
109,928	107,089
35,595	42,524
21,316	21,775
536	6,752
2,350	3,113
676	1,961
(271)	360
170,130	183,574

נכות כללית
סיעוד
ילדים
נפגעי עבודה
אמהות
אזרח ותיק ושארים
אבטלה

באור 26 – גידול בקרנות הביטוח

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2018	2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
7,728,900	77,614,400
4,084,400	60,082,200
(352,000)	11,776,300
5,274,000	14,937,500
16,735,300	164,410,400

אזרח ותיק ושארים
נכות כללית
נפגעי עבודה
סיעוד



באורים לדוחות הכספיים

באור 27 - שכר עבודה והטבות לעובדים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2018	2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,145,642	1,224,414
(331,565)	(7,722)
814,077	1,216,692
(232,876)	(360,430)
581,201	856,262

שכר ונלוות
עדכון הפרשה לזכויות עובדים בגין פרישה (א)

בניכוי - השתתפות גורמי חוץ

א. החל משנת 2019 רווחים (הפסדים) אקטואריים נרשמים ישירות להון. ראה גם באור 16 והדוח על השינויים בגרעון בהון.

באור 28 - הנהלה וכלליות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2018	2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
164,429	146,741
170,394	194,179
104,978	116,663
49,676	31,023
107,900	(20,917)
177,191	130,738
774,568	598,427
(190,708)	(177,277)
583,860	421,150

אחזקת מחשב
שכר דירה ואחזקת מבנים
פחת
משרדיות
עדכון הפרשה לתביעות משפטיות
אחרות

בניכוי - השתתפות גופי חוץ



באורים לדוחות הכספיים

באור 29 – צדדים קשורים

א. ממשלת ישראל

תקן חשבונאות ממשלתי מספר 6 - "דוחות כספיים מאוחדים והטיפול החשבונאי בישויות נשלטות" מגדיר את המושג שליטה וקובע את המבחנים הנדרשים על מנת להגדיר שליטה בין ישויות. החל משנת 2007 יושמו מבחנים אלו ועל פיהם הוגדר המוסד כ"ישות נשלטת" למטרת דיווח כספי בדוחות הכספיים של ממשלת ישראל.

תקן חשבונאות ממשלתי מספר 20 - "גילוי בדבר צדדים קשורים" קובע את דרישת הגילוי בקשר לקיומם של יחסים עם צדדים קשורים כאשר קיימת שליטה, וכן גילוי של מידע בדבר עסקאות בין הישות לבין צדדים קשורים לה.

1. מהות יחסים

א. תשלומי גמלאות מכח סעיף 9 לחוק, הסכמים וחוקים שונים:

החזר תשלומי גמלאות -

המוסד מבצע תשלומי גמלאות שאינן נכללות בחוק הביטוח הלאומי. תשלומים אלו ממומנים על ידי אוצר המדינה ומשרד הבטחון. גמלאות אלה אינן נחשבות כגמלאות גבייתיות ועל כן לא מופיעות בדוחות על הביצוע הכספי.

השתתפות בהוצאות הנהלה וכלליות -
על פי הוראות סעיף 9(ב) לחוק נושאת הממשלה בחלק יחסי מהוצאות הנהלה וכלליות שהיו בפועל, כאשר סכום זה נאמד על יסוד חלוקת ההוצאות המנהליות לכל ענפי הביטוח, על פי שיעור השתתפות מחוייבת הממשלה בהוצאות שיש למוסד על בסיס מצטבר.

תביעות שיבוב על פי סעיף 328 -
תיקון 102 לחוק הביטוח הלאומי קובע כי החל משנת 2008 המוסד לא יהיה רשאי לתבוע את המדינה או את מערכת הבריאות הציבורית לפי סעיף 328 ומנגד יעביר אוצר המדינה למוסד, מידי שנה, סכום הקבוע לגבי אותה שנה בלוח טז' לחוק.

ב. השתתפות תקציב המדינה

סעיף 32 לחוק מחייב את אוצר המדינה להשתתף בתקציב המוסד לביטוח לאומי בכל ענפי הביטוח.

ג. דמי ביטוח הכנסות משיפוי

על פי הוראות סעיף 32(ג) לחוק משפה אוצר המדינה את המוסד בגין הפחתת דמי ביטוח, כפי שנקבעה בסעיף 338 לחוק, בשיעורים הקבועים בחוק מסך כל התקבולים שגבה המוסד ממעסיקים ומלא שכירים.

ד. איגרות חוב של ממשלת ישראל

המוסד משקיע את יתרות הכספים באיגרות חוב מסדרות מיוחדות המונפקות עבורו על ידי ממשלת ישראל. האיגרות המונפקות הן משני סוגים: האחת בריבית קבועה והשנייה בריבית משתנה.



באורים לדוחות הכספיים

באור 29 - צדדים קשורים (המשך)

א. ממשלת ישראל (המשך)

2. יתרות עם ממשלת ישראל

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(193,120)	(362,381)
20,341	45,619
1,174,731	1,266,118
1,001,952	949,356
228,343	172,770
797,975	-
1,026,318	172,770
9,090	4,153
268,039,000	303,448,081
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2018	2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
31,310,884	33,254,780
2,986,734	3,149,984
233,370	248,359
34,530,988	36,653,123
3,453,930	34,093,572
168,876	170,892
3,622,806	34,264,464
166,187	212,435
136,095	104,485
302,282	316,920

תשלומים מכח סעיף 9 והסכמים שונים:

משרד האוצר
משרד הביטחון ואחרים
סכומים לקבל

השתתפות תקציב המדינה:

משרד האוצר - בגין הקצבות אוצר
חלק האוצר בכיסוי סכום החסכון בענף ילדים

משרד האוצר - בגין שיפוי האוצר

איגרות חוב של ממשלת ישראל

3. עסקאות עם ממשלת ישראל

הכנסות מעסקאות שאינן חליפין:

הכנסות מהעברות
מדמי ביטוח מעסיקים
מדמי ביטוח לא שכירים

הכנסות מעסקאות חליפין:

הכנסות מימון
הכנסות אחרות

השתתפות בהוצאות:

שכר עבודה ונלוות
הנהלה וכלליות



באורים לדוחות הכספיים

באור 29 – צדדים קשורים (המשך)

ג. הטבות לאנשי מפתח ניהוליים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2018	2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
6,487	6,919
11	11

שכר ונלוות לאנשי מפתח ניהוליים

מספר האנשים אליהם מתייחסים השכר והנלוות

באור 30 – מגזרים

המוסד פועל ומדווח למינהלת המוסד על בסיס ענפי ביטוח הנכללים בחוק הביטוח הלאומי: אזרח ותיק ושארים, נכות כללית, סיעוד, נפגעי עבודה, אמהות, ילדים, אבטלה, אחרים - נפגעי תאונות, פשיטת רגל ופירוק תאגיד והענקות מטעמי צדק.

בראש כל ענף (לעניין תשלומי הגמלאות) כאמור לעיל, עומד מנהל אשר אחראי על התפעול השוטף. האחריות הכוללת (לעניין תשלומי הגמלאות) על הענפים הנ"ל הינה של סמנכ"ל גמלאות.

גביית ההכנסות של המוסד מדמי ביטוח הינה באחריות סמנכ"ל גבייה וביטוח.

מידע אודות מגזרים אלה משמש את הגוף מקבל החלטות ומינהלת המוסד, כבסיס להערכת ביצועי העבר של המוסד בהשגת מטרותיו ולצורך קבלת החלטות בדבר הקצאות עתידיות של משאבים.



באורים לדוחות הכספיים

באור 30 – מגזרים (המשך)

א. הכנסות, הוצאות ותנועה בנכסים נטו לפי ענפי הביטוח

1. הכנסות לפי ענפי ביטוח

סה"כ הכנסות אלפי ש"ח	הכנסות אחרות, נטו		הפרישי העמדה אלפי ש"ח	ריבית אלפי ש"ח	השתמפות תקציב המודינה		דמי ביטוח אלפי ש"ח	הענף
	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח			אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
44,108,389	12,982	210,493	10,676,298	11,782,333	21,426,283	אזרח ותיק ושארים		
12,298,656	335,631	(5,078)	(257,533)	4,425,794	7,799,842	נכות כללית		
1,758,583	16,805	(5,869)	(297,691)	946,858	1,098,480	סיעוד		
9,030,147	304,417	15,963	809,650	1,335,591	6,564,526	נפגעי עבודה		
2,903,455	-	29,423	1,492,338	890,484	491,210	נפגעי תאונות		
13,056,130	-	26,052	1,321,349	7,132,983	4,575,746	אמהות		
32,600,170	196	383,477	19,450,106	3,535,581	9,230,810	ילדים		
3,549,881	-	(594)	(30,103)	2,396,383	1,184,195	אבטלה		
1,400,765	46,906	5,931	300,834	798,795	248,299	פשיטת רגל ופירוק תאגיד		
27,520	-	34	1,717	9,978	15,791	הענקות מטעמי צדק		
120,733,696	716,937	659,832	33,466,965	33,254,780	52,635,182			



באורים לדוחות הכספיים

באור 30 – מגזרים (המשך)

א. הכנסות, הוצאות ותנועה בנכסים נטו לפי ענפי הביטוח (המשך)

2. הוצאות לפי ענפי ביטוח (לפני עדכון קרנות הביטוח)

הענף	גמלאות ותמיכות	תשלומים בעין ועפ"י חוק	חובות אבודים	הוצאות שכר, הנהלה וכלליות	
				סה"כ הוצאות	הוצאות ש"ח
	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
אזרח ותיק ושארים	30,906,987	377,056	23,550	224,891	31,532,484
נכות כללית	14,907,051	2,059,132	14,847	372,936	17,353,966
סיעוד	1,106,208	7,499,234	772	172,463	8,778,677
נפגעי עבודה	5,504,900	254,744	6,378	281,326	6,047,348
נפגעי תאונות	43,139	(1)	-	2,886	46,024
אמהות	4,880,246	3,171,811	(55)	47,436	8,099,438
ילדים	8,759,604	709	7,824	82,650	8,850,787
אבטלה	3,859,783	15,169	820	82,141	3,957,913
פשיטת רגל ופירוק תאגיד	524,870	744	46	10,186	535,846
הענקות מטעמי צדק	20,588	(1)	-	497	21,084
	<u>70,513,376</u>	<u>13,378,597</u>	<u>54,182</u>	<u>1,277,412</u>	<u>85,223,567</u>

באורים לדוחות הכספיים

באור 30 – מזורים (המשך)

א. הכנסות, הוצאות ותנועה בנכסים נטו לפי ענפי הביטוח (המשך)

3. עודף/גילעון לפי ענפי הביטוח

הפסדים אקטואריים ממדידה עוקבת של ההתחייבות בגין זכויות עובדים	גילעון מצטבר ליום 31 בדצמבר 2019	גילעון מצטבר ליום 31 בדצמבר 2018	גילעון שוטף לשנת 2019	קישון בזכויות עובדים	תנועה בקרינות הביטוח	עודף לשנת 2019 לפי עדכון קרינות הביטוח וזכויות עובדים	תענף
(216,708)	(393,715,151)	(328,459,950)	(65,038,493)	17,566	(77,614,400)	12,558,341	אזרח ותיק ושארים
(355,210)	(278,358,007)	(212,865,288)	(65,137,509)	28,794	(60,082,200)	(5,084,103)	נכות כללית
(165,508)	(64,886,456)	(42,763,355)	(21,957,593)	13,416	(14,937,500)	(7,033,509)	סיעוד
(258,578)	(59,160,818)	(50,108,738)	(8,793,502)	20,961	(11,776,300)	2,961,837	נפגעי עבודה
(2,800)	14,387,956	11,533,326	2,857,430	227	-	2,857,203	נפגעי תאונות
(45,921)	13,672,086	8,761,316	4,956,691	3,722	-	4,952,969	אמהות
(79,855)	179,710,930	156,041,404	23,749,381	6,473	-	23,742,908	ילדים
(79,368)	(616,801)	(129,403)	(408,030)	6,434	-	(414,464)	אבטלה
(9,819)	2,981,265	2,126,165	864,919	796	-	864,123	פשיטת רגל ופירוק תאגיד
(555)	16,686	10,806	6,435	45	-	6,390	הענקות מטעמי צדק
(1,214,322)	(585,968,310)	(455,853,717)	(128,900,271)	98,434	(164,410,400)	35,411,695	





באורים לדוחות הכספיים

באור 30 – מגזרים (המשך)

א. הכנסות, הוצאות ותנועה בנכסים נטו לפי ענפי הביטוח (המשך)

(4) פירוט התנועה ביתרות הענפים ליום 31 בדצמבר 2019

הענף	הפרשה לזכויות עובדים		קרנות הביטוח	
	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
אזרח ותיק ושארים	1,238,117	(393,715,151)	491,330,000	98,852,966
נכות כללית	1,775,328	(278,358,007)	271,673,000	(4,909,679)
סיעוד	395,842	(64,886,456)	57,413,000	(7,077,614)
נפגעי עבודה	1,135,410	(59,160,818)	66,606,000	8,580,592
נפגעי תאונות	20,590	14,387,956	-	14,408,546
אמהות	309,196	13,672,086	-	13,981,282
ילדים	876,525	179,710,930	-	180,587,455
אבטלה	100,175	(616,801)	-	(516,626)
פשיטת רגל ופירוק	-	2,981,265	-	3,022,019
תאגיד	40,754	16,686	-	19,013
הענקות מטעמי צדק	2,327	-	-	-
	<u>5,894,264</u>	<u>(585,968,310)</u>	<u>887,022,000</u>	<u>306,947,954</u>
הענף	יתרת נכסי הענף ליום 31 בדצמבר 2018	עודף לשנת 2019 לפני עדכון זכויות עובדים	יתרת נכסי הענף ליום 31 בדצמבר 2019	
	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
אזרח ותיק ושארים	86,294,625	12,558,341	98,852,966	
נכות כללית	174,424	(5,084,103)	(4,909,679)	
סיעוד	(44,105)	(7,033,509)	(7,077,614)	
נפגעי עבודה	5,618,755	2,961,837	8,580,592	
נפגעי תאונות	11,551,343	2,857,203	14,408,546	
אמהות	9,028,313	4,952,969	13,981,282	
ילדים	156,844,547	23,742,908	180,587,455	
אבטלה	(102,162)	(414,464)	(516,626)	
פשיטת רגל ופירוק	-	864,123	3,022,019	
תאגיד	2,157,896	6,390	19,013	
הענקות מטעמי צדק	12,623	-	-	
	<u>271,536,259</u>	<u>35,411,695</u>	<u>306,947,954</u>	



באורים לדוחות הכספיים

באור 30 – מזורם (המשך)

ב. תקבולים ותשלומים לפי ענפי הביטוח

1) תקבולים לפי ענפי הביטוח

סה"כ תקבולים כולל הפרשי הצמדה	סה"כ תקבולים לפני הפרשי הצמדה	סה"כ תקבולים לפני הפרשי הצמדה	שונים	ריבית	השתמורת תקציב המדינה	דמי ביטוח	הענף
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
36,375,257	625,979	35,749,278	13,004	2,618,201	11,789,488	21,328,585	אזרח ותיק ושארים
12,340,601	(15,100)	12,355,701	233,185	(63,156)	4,421,359	7,764,313	נכות כללית
1,951,262	(17,454)	1,968,716	6,454	(73,004)	941,858	1,093,408	סיעוד
8,419,825	47,472	8,372,353	328,877	198,555	1,311,337	6,533,584	נפגעי עבודה
1,828,893	87,500	1,741,393	-	365,974	886,467	488,952	נפגעי תאונות
12,148,731	77,474	12,071,257	-	324,041	7,192,584	4,554,632	אמהות
18,645,163	1,140,410	17,504,753	-	4,770,270	3,545,447	9,189,036	ילדים
3,552,827	(1,765)	3,554,592	-	(7,382)	2,383,507	1,178,467	אבטלה
1,133,490	17,639	1,115,851	-	73,775	794,978	247,098	פשיטת רגל ופירוק תאגיד
24,610	101	24,509	-	421	8,370	15,718	הענקות מטעמי צדק
96,420,659	1,962,256	94,458,403	581,520	8,207,695	33,275,395	52,393,793	סה"כ



באורים לדוחות הכספיים

באור 30 – מגזרים (המשך)

ב. תקבולים ותשלומים לפי ענפי הביטוח

(2) תשלומים לפי ענפי הביטוח

סה"כ תשלומים אלפי ש"ח	תשלומי מנהל אלפי ש"ח	חובות אבודים אלפי ש"ח	תשלומים בעין ועל פי חוק אלפי ש"ח	גמלאות ותמיכות אלפי ש"ח	
31,485,281	264,255	6,481	376,973	30,837,572	אזרח ותיק ושארים
17,377,937	433,023	1,190	2,063,930	14,879,794	נכות כללית
8,645,241	201,781	-	7,494,088	949,372	סיעוד
5,998,941	315,182	1,305	246,198	5,436,256	נפגעי עבודה
46,231	3,405	-	-	42,826	נפגעי תאונות
8,108,461	55,960	236	3,171,817	4,880,448	אמהות
8,852,692	97,412	822	778	8,753,680	ילדים
3,917,255	96,820	473	15,231	3,804,731	אבטלה
405,374	11,991	46	765	392,572	פשיטת רגל ופירוק
21,158	592	-	-	20,566	תאגיד
					הענקות מטעמי צדק
<u>84,858,571</u>	<u>1,480,421</u>	<u>10,553</u>	<u>13,369,780</u>	<u>69,997,817</u>	סה"כ



באורים לדוחות הכספיים

באור 30 – מגזרים (המשך)

ב. תקבולים ותשלומים לפי ענפי הביטוח (המשך)

(3) עודף תקבולים על תשלומים לפי ענפי הביטוח

עודף (גרעון) תקבולים על תשלומים אלפי ש"ח	עודף (גרעון) לפני תקבולים מהצמדה אלפי ש"ח	הענף
4,889,976	4,263,997	אזרח ותיק ושארים
(5,037,336)	(5,022,236)	נכות כללית
(6,693,979)	(6,676,525)	סיעוד
2,420,884	2,373,412	נפגעי עבודה
1,782,662	1,695,162	נפגעי תאונות
4,040,270	3,962,796	אמהות
9,792,471	8,652,061	ילדים
(364,428)	(362,663)	אבטלה
728,116	710,477	פשיטת רגל ופירוק תאגיד
3,452	3,351	הענקות מטעמי צדק
11,562,088	9,599,832	סה"כ



באורים לדוחות הכספיים

באור 31 – אירועים לאחר הדיווח

בסוף שנת 2019 התפרץ נגיף הקורונה (COVID-19) בסין והחל להתפשט למדינות נוספות רבות בעולם, כולל ישראל. ביום 11 במרץ 2020 ארגון הבריאות העולמי הכריז על התפרצות נגיף הקורונה כמגיפה עולמית. מגיפה זו הביאה, מתחילת שנת 2020 ועד למועד אישור הדוחות הכספיים, לירידה בהיקפי הפעילות הכלכלית באזורים רבים בעולם, כולל בישראל. המוסד עוקב באופן שוטף אחר ההתפתחויות בארץ ובעולם בהקשר זה, בשים לב להנחיות הממשלה המתפרסמות מעת לעת, ובוחר את השפעות התפשטות על מחויבותו על פי חוק, על תקציבו ואיתנותו הפיננסית. המוסד היה מעורב ושותף בהצעות החקיקה בתחומים הרלוונטיים למענקי אבטלה והתמודדות עם הביטחון הסוציאלי של אזרחי המדינה כאשר מימון בחלקן על חשבון המוסד ובחלקן על חשבון האוצר. להתפשטות נגיף הקורונה בישראל צפויות להיות השלכות רוחביות על פעילותו הכלכלית של המוסד, העשויות להשפיע על תקציב ופעילות המוסד. בהקשר זה יצוין כי עוד בתחילת התפשטות הנגיף נערכו על ידי מינהל המחקר של המוסד תחזיות לבחינת השפעת הנגיף מבחינת תקציב המוסד וביצועו. תחזיות אלו מתעדכנות בהתאם להתקדמות התפשטות הנגיף ולנתוני המשק בפועל. לאור אישור התקנות לשעת חירום וההנחיות הנגזרות מהן, המוסד התגייס והתארגן באופן מזורז לטיפול במאות אלפי תביעות לגמלת אבטלה (כולל חל"ת). נכון למועד אישור הדוחות הכספיים, אין ביכולת המוסד להעריך ולכמת באופן מהימן את ההשפעות הכספיות להמשך התפשטות נגיף הקורונה על דוחותיו הכספיים. להערכת המוסד, מאחר ומדובר באירוע משמעותי ומתפתח, להמשך התפשטות הנגיף או בלימתו עשויות להיות השפעות נוספות, לרבות השפעות מהותיות, בהיבטים האמורים לעיל ואף בהיבטים נוספים.

בעקבות התפרצות נגיף הקורונה נקבעו מספר הוראות לשעת חירום העשויות להשפיע על תקציב המוסד. להלן פרוט עיקרי הוראות השעה שפורסמו עד למועד אישור הדוח הכספי והשפעתם:



באורים לדוחות הכספיים

באור 31 – אירועים לאחר תאריך הדיווח (המשך)

א. אבטלה

בעקבות משבר הקורונה עלה משמעותית מספר התביעות לדמי אבטלה, ביום 27.3.20 התקבלו תקנות לשעת חירום שבין היתר מקלות על תנאי הזכאות לקבלת דמי אבטלה למי שהופסקה עבודתו עד ל-19.4.20 וקובעות הארכה של תקופת הזכאות. כמו כן, נקבע כי המוסד רשאי לשלם מקדמה בסך שלא יעלה על 2,000 ש"ח לתובעים שהגישו תביעה עד ליום-7.4.20.

בתקנות שעת חרום שתוקנו ביום 11.5.20 נקבע כי האוצר ישפה את המוסד על סכומים שהוציא עבור הקלת תנאי הזכאות, שתוקפם הוארכו למי שהופסקה העסקתו עד ה-30.4.20 (במקום 19.4) והארכת תקופת תשלום דמי אבטלה עד סוף חודש מאי 2020 (במקום סוף אפריל) למי שיש לו תביעה פעילה וסיים את ימי זכאותו מ-1.3.20 ואילך, וכן על סכומים שהוציא המוסד על פי תקנות שעת חירום למתן מענק הסתגלות מיוחד לבני 67 ויותר (ראה סעיף אזרח ותיק). כמו כן נקבעה אפשרות לתשלום מקדמה בסכום שלא יעלה על 8,000 ש"ח. בתיקון לתקנות מיום 7.7.2020 הוארכה הזכאות לדמי אבטלה עד ליום 16.8.2020.

אין ביכולת המוסד להעריך בשלב זה את השפעת ההקלה על תנאי הזכאות על תקציב המוסד. הוחלט להתחשב בדמי אבטלה כאל שכר (דהיינו להפעיל דיסריגרד ושיעור ניכוי) במקום להפחית את מלוא דמי האבטלה מהקצבה. הקצבאות הרלוונטיות הן: הבטחת הכנסה, דמי מזונות, נכות כללית ואזרח ותיק ושאיירים. האומדן היה כ-60 מיליוני ש"ח בחודש ל-4 חודשים.

ב. אזרח ותיק

הוחלט על תשלום מענק הסתגלות מיוחד לבני 67 ויותר שעבודתם הופסקה עד ל-19.4.20 ואין להם פנסיה או שסכום הפנסיה קטן מ-5,000 ש"ח. בחודש מארס 2020 המענק נע בין 1,000 ל-2,000 ש"ח, בחודש אפריל 2020 הסכום נע בין 1,000 ל-4,000 ש"ח. בגין סכומים אלו המוסד יקבל שיפוי מהאוצר.

בימים אלו ממשיכים לדון בהארכת התקנות לשעת חירום, והארכת תקופת מענק הסתגלות לבני 67 ויותר ובשינויים נוספים שלהם השלכות על אומדנים אלה.

עלות מענק הסתגלות מיוחד (עד ליום 14.6.20): 274 מיליוני ש"ח.

ג. מענק קורונה

הוחלט על מתן "מענקי קורונה" בסך של כ-2.4 מיליארד ש"ח. בגין מענק זה על פי הסכם שנחתם עם האוצר המוסד יקבל שיפוי מלא כולל הוצאות מינהל. בימים אלו ממשיכים לדון בתיקונים בהסכם המענקים.

להלן האוכלוסיות שיקבלו את המענק:

מענק לכל ילד עד לילד הרביעי במשפחה

מענקים למקבלי קצבת אזרח ותיק (כולל תוספת למקבלי סיעוד)

מענקים למקבלי הבטחת הכנסה

מענקים למקבלי מזונות

מענקים למקבלי נכות כללית

מענקים למקבלי ניידות

מענקים מקבלי נפגעי עבודה

מענקים לאסירי ציון

מענקים למקבלי ילד נכה, שר"מ, גזזת ופוליו

מענקים למקבלי איבה.

ד. הקלות בתנאי הזכאות בגמלאות

הארכת אוטומטית של זכאויות זמניות שהסתיימו בגמלאות שונות, הקלות במבחני הכנסות, הקלות בהתייצבות בשרות התעסוקה, קבלת גמלת סיעוד בכסף בהיעדר שירותים זמינים. לא ניתן להעריך את העלות הנובעת משינויים אלה.



באורים לדוחות הכספיים

באור 31 – אירועים לאחר תאריך הדיווח (המשך)

קיימים מספר תיקוני חקיקה שנחקקו בשנים קודמות, ביניהם חוק ההסדרים לשנת 2019, העשויים להשפיע על תקציב המוסד, בשנת הכספים 2020 ובשנים הבאות.

להלן פרוט תיקוני החקיקה ואירועים העיקריים לאחר תאריך המאזן ואומדן מנהלת המוסד על פעילותו:

אומדן השינוי במונחים שנתיים והשפעה צפויה על הדוחות

א. גבייה ודמי ביטוח	
1. בהתאם להוראת שעה הוחלט על דחיית מועד תשלום דמי הביטוח לעצמאיים בעבור חודש מרץ, מאפריל לחודש מאי 2020.	
2. למצב הכלכלי במשק השפעה ישירה על הסכומים הצפויים להתקבל מגביה מהציבור ובהתאמה גם מתקצוב האוצר. ההערכה היא כי תהיה ירידה משמעותית מגביה מעצמאיים וירידה מסוימת בגביה מהמעסיקים. בשלב זה וכאמור לעיל אין באפשרות המוסד להעריך באופן מהימן את השפעות אלו.	
3. תיקון שיעור השתתפות אוצר בסעיף 32(א): במסגרת חוק ההסדרים לשנת 2019 תוקן סעיף 32 לחוק הביטוח הלאומי, כך ששיעור הקצבת אוצר המדינה באחוזים מתקבולי המוסד בכל שנת כספים, לפי ענפי ביטוח (הקבועים בלוח י' לחוק), יהיה כדלהלן:	
שנת 2020 - ירידה של 105 מיליוני ש"ח	55.74% - 2020
שנים 2021-2023 - תוספת של 40 מיליוני ש"ח כל שנה	56.04% - 2023 - 2021
שנת 2024 ואילך - תוספת של 515 מיליוני ש"ח לכל שנה	57.04% - 2024 ואילך
ב. הסדרת השיבוב בפיצויי תאונות דרכים בחוק	
נקבע בחוק כי בכל הקשור לתביעות לפי חוק הפיצויים יחול הסדר התחשבות כולל שבמסגרתו יועבר מידי שנה מחברות הביטוח סכום קבוע שייקבע בתקנות על ידי שר האוצר. כמו כן, נקבע כי לגבי תאונות דרכים שהתרחשו לאחר 1 בינואר 2014 ועד 31 בדצמבר 2018 ואשר טרם הוגשה לגביהן תביעה או דרישה למוסד, יקבע סכום כולל חד פעמי שיש להעביר למוסד שיוסדר בתקנות. עד לפרסום הדוח הכספי לא חוקקו התקנות הנדרשות ליישום חוק זה.	
ג. גמלאות גמלת סיעוד	
שינוי ברמות גמלת הסיעוד - קביעת 6 רמות סיעוד במקום 3 רמות הקיימות כיום, שיוחלו בשלוש פעימות: נובמבר 2018, ינואר 2020 וינואר 2021.	
תוספת העלות המשוערת של גמלאות סיעוד ב-2020 כ-1 מיליארדי ש"ח וב-2021 - 2.2 מיליארדי ש"ח	
ד. נכות כללית וילד נכה	
פעילות עתידיות לפי הסכם עם הנכים ב-2020 וב-2021 כולל הצמדת קצבת הנכות לשכר הממוצע	
אומדן לכל ההסכם עם הנכים: 4,341 מיליוני ש"ח בשנה	



הדו"ח של האקטואר

ליום 31 בדצמבר 2019





המוסד לביטוח לאומי

דין וחשבון של אקטואר המוסד לביטוח לאומי ליום 31 בדצמבר 2019

בהתאם לסעיף 31 (א) בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995, אני מגיש את הדין וחשבון של אקטואר המוסד, לשם צירופו למאזן ודין וחשבון הכספי לשנת 2019 המוגש על ידי מינהלת המוסד למועצה ולשר. אני מודה לכל צוות לשכת האקטואר, רמי דניאל שלום, מיכאל טסיס, יפעת סנדרוב, יעקב גזית ונחמה מושניק על עבודתם המסורה שאפשרה את הכנת הדו"ח.

מוטי פרנקל
אקטואר המוסד

ירושלים, כ"ד תמוז תשי"פ, 16 ביולי 2020



המוסד לביטוח לאומי
לשכת האקטואר



הדו"ח האקטוארי השנתי לשנת 2019

התוכן

<u>עמוד</u>	<u>פרק</u>
2	-1 הקדמה
3	-2 זכאים לגמלה
4	-3 התחייבויות בגין זכויות עובדים
7	-4 התחייבויות בגין זכויות עובדים : הערות נוספות
8	-5 קרנות הביטוח
10	-6 הערות לגבי התרשימים
11	-7 הסבר ללוחות
13	-8 הערות לסיום
14	-9 תרשימים
15	-10 לוחות



**המוסד לביטוח לאומי
לשכת האקטואר**



הדו"ח האקטוארי השנתי לשנת 2019

1 - הקדמה

- א.** הדין וחשבון של אקטואר המוסד (להלן "הדו"ח האקטוארי השנתי") המצורף לדו"ח הכספי של המוסד (להלן "הדו"ח הכספי") כולל בין היתר, תיאור של הנחות היסוד, השיטות האקטואריות והבסיסים שעל פיהם חושבו סעיפי הדיווח האקטואריים שבדו"ח הכספי: זכאים לגמלא, התחייבויות בגין זכויות עובדים וקרנות הביטוח.
- ב.** המידע מופיע גם בדו"ח הכספי והעתקתי את הביאורים הרלוונטיים לדו"ח האקטוארי השנתי. זאת על מנת לשמור על עקביות התיאור מחד, ומאידך להקל על קוראי הדו"ח על ידי ריכוז כל המידע האקטוארי למקום אחד בלי להפנות אותם לדו"ח הכספי. בנושאים מסוימים הוספתי הערות שלא הובאו בביאורים.
- ג.** הדו"ח האקטוארי השנתי מציג מספר תרשימים המבהירים נקודות מסוימות שבדו"ח הכספי.
- ד.** בנוסף, הדו"ח האקטוארי השנתי כולל לוחות המספקים נתונים של פעילות המוסד ב-10 השנים האחרונות, הן ברמת הסה"כ והן ברמה הענפית, המאפשרים לראות מגמות והתפתחות על פני השנים. מעבר לסכומים (תקבולים, תשלומים וכו') הלוחות גם כוללים יחסים (כגון עודף התקבולים על התשלומים כאחוז מהתשלומים), שניתן להיעזר בהם בהבנת המגמות.
- ה.** בשלב זה תוכן הדו"ח האקטוארי השנתי נגזר במידה רבה מהדו"ח הכספי ואינו מביא תיאור מלא של מצבו האקטוארי של המוסד. למרות שמבט אחורה והתבוננות במגמות היסטוריות מרחיבה את התמונה מעבר להסתכלות על המצב של המוסד נכון להיום בלבד, עדיין יש תמונה רחבה יותר של צופה פני עתיד שאינה באה לידי ביטוי בדו"ח האקטוארי השנתי.
- ו.** המקום המשקף ביותר את התמונה הכוללת על מצבו האקטוארי של המוסד הוא הדין וחשבון האקטוארי המלא (להלן "הדו"ח האקטוארי המלא") המפורסם על ידי המוסד כל שלוש שנים, והאחרון פורסם ביוני 2020. הדו"ח האקטוארי המלא מתייחס לכל התשלומים, התקבולים ומצב הנכסים של המוסד בעתיד למשך עשרות שנים, ומתחשב בין היתר בתחזיות כלכליות ודמוגרפיות של אוכלוסיית מדינת ישראל – דברים שאינם באים לידי ביטוי במלואם בדו"ח האקטוארי השנתי.



2 - זכאים לגמלה, ללא גמלאות עומדות לפירעון (ביאור 13 בדו"ח הכספי)

		א.	הרכב
31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
זכאויות לגמלה לפי ענפים			
1,151,300	1,209,300	נפגעי עבודה	
1,042,500	1,048,800	נכות כללית	
801,200	933,100	פשיטת רגל	
620,200	773,200	סיעוד	
490,200	487,100	אמהות	
349,700	401,400	אבטלה	
333,500	394,600	אזרח ותיק ושארים	
11,700	11,700	ילדים	
10,800	11,000	נפגעי תאונות	
4,811,100	5,270,200		

ב. הזכאויות לגמלה מחושבות עבור תביעות שהוגשו בגין שנת הדוח והשנים הקודמות לה, אשר טרם שולמו עד לתאריך הדוח על המצב הכספי, וכן עבור אומדן תביעות שטרם הוגשו אולם תיווצר בגין זכאות לתקופה שלפני תאריך הדוח על המצב הכספי.

ג. החישובים והאומדנים נקבעו על בסיס הערכה אקטוארית שנתית המבוצעת על ידי אקטואר המוסד, על בסיס הנחות יסוד כפי שנקבעו על ידי מינהלת המוסד.

ד. הזכאויות חושבו לקצבאות המשולמות על פי החוק בלבד ואינם כוללים גמלאות הממומנות על ידי אוצר המדינה על פי סעיף 9 וסעיף 284 לחוק ועל פי חוקים אחרים.

הזכאויות מחושבות בהתבסס על הנתונים, השיטה וההנחות כמתואר להלן –

ה. בסיסים לעריכת נתונים-

נתונים על תשלומי הגמלאות - בעיקר תשלומי גמלאות אשר שולמו בשנת הדוח עבור זכאות בגין שנת הדוח ובגין שנים שקדמו לה.

ו. השיטה

הזכאויות חושבו בהתאם לשיטת "המשולש" לפיה מחשבים משקלים לשיעורי התשלומים הרטרואקטיביים.

ז. הנחות יסוד

(1) הערכת ההתחייבות מבוססת על נתונים וחישובים סטטיסטיים של שיעורי התשלומים הרטרואקטיביים שיהיו אחרי תאריך הדוח עבור זכאויות בגין שנת הדוח ובגין שנים שקדמו לה.

(2) ההתחייבויות כוללות אומדן של תביעות שטרם הוגשו למוסד אך מתייחסות לשנת הדוח או לשנים שקדמו לה.

ח. שינויי חקיקה

בקשר לשינוי חקיקה אשר השפיעו על חישוב הזכאים לגמלה - ראה פרק 5, קרנות הביטוח.



3 - התחייבויות בגין זכויות עובדים (ביאור 16 בדו"ח הכספי)

א. הרכב

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
*147,700	175,300
*5,786,800	6,965,800
5,934,500	7,141,100

התחייבויות בגין סיום יחסי עובד מעביד (1)
התחייבויות בגין פנסיה תקציבית (2)

(1) התחייבויות בגין סיום יחסי עובד מעביד :

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
56,000	79,300
*91,700	96,000
147,700	175,300

בשל פיצויי פיטורים
בשל ימי מחלה

בהתאם לחוקי העבודה וההסכמים הקיימים, מכוסות רוב התחייבויות המוסד בגין פיצויי פיטורים, על ידי הפקדות שוטפות לקופות הגמל (כהגדרתן בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005, הכוללות את קרנות הפנסיה, קופות הביטוח וקופות הגמל לתגמולים ולפיצויים, להלן "קופות גמל"), מתוקף סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורים, התשכ"ג-1963.

סכומי הצבירה בקופות הגמל הינם על שם העובד. קופות הגמל מקבלות על עצמן את חבות המוסד הנובעת מהסכמי העבודה ומשחררות את המוסד מתשלומים נוספים, על החלק הרלוונטי של ההתחייבויות.

* סווג מחדש.

(2) התחייבויות בגין פנסיה תקציבית :

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
*2,869,100	3,513,700
2,917,700	3,452,100
5,786,800	6,965,800

עובדים פעילים
גמלאים מקבלי קצבה

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
מספר זכאים	מספר זכאים
1,383	1,294
1,844	1,895
3,227	3,189

עובדים פעילים
גמלאים מקבלי קצבה

* סווג מחדש



(3) התנועה בהתחייבויות:

סה"כ	פנסיה צוברת		פנסיה תקציבית	
	ומחלה	2019		
31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2019	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
5,934,500	147,700	5,786,800		יתרת פתיחה
51,800	-	51,800		עלות שירות שוטף:
23,300	23,300	-		בגין פנסיה
4,300	4,300	-		בגין פיצויי פיטורין
(10,700)		(10,700)		בגין הפרשה לפדיון ימי מחלה
1,313,400		1,313,400		עלות ריבית
(175,500)		(175,500)		הפסדים אקטואריים
				תשלום הטבות לגמלאים
7,141,100	175,300	6,965,800		יתרת סגירה

ב. התחייבות בגין סיום יחסי עובד מעביד ובגין פנסיה תקציבית

התחייבויות המוסד כוללות את ההתחייבויות הבאות:

- (1) התחייבויות בגין השלמת פיצויי פיטורין לעובדי המוסד שהסדר הפנסיה החל לגביהם אינו הסדר פנסיה תקציבית.
- (2) התחייבויות לפי חוק שירות המדינה (גמלאות) (נוסח משולב), תש"ל-1970 (להלן "חוק הגמלאות"), מחושבות בהתבסס על הנתונים, השיטה וההנחות כמבואר בסעיף ג' להלן.
ההתחייבויות שחושבו הן לקבוצות הבאות:
 - א) ההתחייבויות לקצבה עתידית בשל עובד פעיל וכן ההתחייבות לקצבת שארים וקצבה בשל מצב בריאות לקוי בשל עובד כאמור.
 - ב) ההתחייבויות לקצבה עתידית בשל עובד אשר פרש לקצבה בשל מצב בריאות לקוי וכן ההתחייבויות לקצבת שארים בשל עובד כאמור.
 - ג) ההתחייבויות לקצבה בשל גמלאי אשר זכאי לקצבת פרישה לפי חוק הגמלאות ופרש מעבודתו עד ליום 31 בדצמבר 2019 וכן ההתחייבויות לקצבת שארים בשל גמלאי כאמור.
 - ד) ההתחייבויות לקצבאות שארים של עובד או גמלאי שנפטר עד ליום 31 בדצמבר 2019.

ג. בסיסים לעריכת נתונים

- (1) נתונים -
 - א) נתוני שכר ופנסיה - נתוני השכר והפנסיה אשר שימשו להערכת ההתחייבויות לעובדים הם בעיקר נתוני המשכורת והקצבאות של חודש דצמבר 2019, בתוספת החלק היחסי של התשלומים השנתיים.
 - ב) עובדים שאינם בפנסיה תקציבית - חושבה ההתחייבות להשלמת פיצויים בשיעור של 2.33% מהשכר החודשי לכל שנת עבודה, עבור כל העובדים שאינם בפנסיה תקציבית לכל תקופת העבודה. חישוב ההתחייבות האמורה נעשה מטעמי שמרנות, שכן אין מחויבות להשלמה כאמור בשל נסיבות שונות של סיום עבודה.
 - ג) חקיקה בנושא ניכוי תשלומים משכרו של עובד וגיל פרישה - בפרק ט"ז בחוק התוכנית להבראת כלכלת ישראל (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות הכספים 2003 ו-2004), תשס"ג-2003, נקבע כי לגבי מעביד אשר הסדר הפנסיה החל לגבי עובדים, או חלק מהם, הוא במסלול פנסיה תקציבית, ינכה המעביד תשלומים בשיעור של 2% מהמשכורת הקובעת המשולמת לעובד או לנושא משרה.

בחוק גיל פרישה תשס"ד - 2004, נקבע כי גיל פרישת חובה יועלה בהדרגה מגיל 65 לגיל 67 לגברים ולנשים. בהתאם לכך, תוקן חוק הגמלאות, כך שגיל פרישת חובה לעובד מדינה שונה בהתאם לאמור.

(ד) שינוי מנגנון עדכון המשכורת הקובעת - ביום 14 ביולי 2009 התקבל בכנסת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו- 2010), תשס"ט-2009, אשר כולל תיקוני חקיקה לחוק הגמלאות (להלן: תיקון לחוק הגמלאות). עיקרו של תיקון החקיקה הינו שינוי שיטת עדכון המשכורת הקובעת, כך שהמשכורת כאמור תעודכן אחת לשנה, בהתאם לשיעור עליית מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

(2) שיטה - ההערכות נעשו לפי שווי הוגן ובשיטת Projected Unit Credit.

(3) הנחות היסוד - המוסד משתמש באותן הנחות הנלקחות על ידי משרד האוצר בחישוב ההתחייבויות ממשלת ישראל בגין זכויות עובדים של עובדי המדינה, בדוחותיה הכספיים, כמפורט להלן:

(א) כללי - החישוב נערך בהנחה שהעובדים ימשיכו בעבודתם עד למועד פרישתם לפי ניסיון העבר. חישוב ההתחייבויות נערך על פי הוותק הפנסיוני שצבר הזכאי עד למועד הדוח הכספי ולפי שכר עתידי צפוי ובהנחה שהעובד יפרוש לפנסיה זקנה, במועד בו יתמלאו תנאי זכאותו על בסיס שיעורים של פרישות מוקדמות לפנסיה לפי גיל ומין. שיעורים אלה מבוססים על המספר היחסי של עובדים שפרשו לפנסיה בעבר.

(ב) ריבית ההיוון - שיעורי הריבית בהם נעשה שימוש בחישוב הערך הנוכחי של ההתחייבויות הינם וקטור ריביות של אגרות תלוש אפס (Zero Coupon - חסרות סיכון וצמודות למדד). וקטור ריביות האמור התקבל מחברת מרווח הוגן בע"מ.

(ג) לוחות חיים וגריעה - נעשה שימוש בלוחות חיים וגריעה, בהתאם לחוזר פנסיה של רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון שמספרו 2017-3-6.

(ד) מודל שיפורי תמותה - בהתאם לחוזר של רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון 2019-1-10.

(ה) שיעור גידול השכר הכללי:

* עובדים פעילים - נעשה שימוש בגורמי התקדמות השכר במודל האוצר. הגורמים נוצרו בהתאם למחקר שכר שביצע האוצר לאחרונה על אוכלוסיית עובדי המדינה בשנים 2011-2016.

* גמלאים מקבלי קצבה - גידול של 0% לשנה בפנסיה הגמלאי (וזאת בהתאם להסכם שנחתם באפריל 2008 ואושר בחוק ביולי 2009).

(ו) ההתחייבויות המדויקות של המוסד לקצבה יודעו רק במועד פטירת העובד והגמלאי אשר יהיו המבוטחים האחרונים או שאריהם. עד לאותו מועד ניתן רק להעריך את ההתחייבויות באמצעות הנחות יסוד לגבי אירועים עתידיים שאינם וודאיים והמשפיעים על רמת הקצבאות שישולמו, מועד תחילת התשלום של כל קצבה עתידית ואורך תקופת התשלום של כל קצבה. הנחות אלו נבחנות מעת לעת ומעודכנות על בסיס נתונים עדכניים.

(ז) חלקו של משרד האוצר במימון ההתחייבויות: חלקו של משרד האוצר במימון ההתחייבויות המוסד לפנסיה, פיצויי פיטורין ומחלה חושב על פי השיעור של השתתפותו בהוצאות הנהלה וכלליות ונרשם במסגרת נכסי המוסד.



4 - התחייבויות בגין זכויות עובדים: הערות נוספות (שלא מופיעות בביאור 16 בדו"ח הכספי)

- א.** ההתחייבויות עבור זכויות עובדים חושבו על ידי משרד האוצר (להלן "האוצר") בעזרת המודל האקטוארי שברשותו. האוצר העביר את הנתונים והחישובים ללשכת האקטואר של המוסד (להלן "הלשכה") כדי שהמוסד יבדוק ויבצע התאמות לפי הצורך. הנתונים שהתקבלו בלשכה מהאוצר נשלחו לאגף החשבונות ומחלקת השכר של המוסד, נבדקו על ידם ונמצאו תקינים.
- ב.** ההתחייבויות חושבו לפי הנחות האוצר המעודכנות של עובדי המדינה, בין היתר לגבי השיעורים: התקדמות שכר העובד, שיעורי פרישה מוקדמת ושיעורי עזיבה של העובד. הנחות אלו חושבו באוצר לפי מין, גיל וותק והתבססו על ניסיון העבר של כלל עובדי מדינה (ולא רק עובדי המוסד).
- ג.** הלשכה בדקה את החישובים של האוצר וכן ביצעה התאמות מסוימות. ההתאמות יוצרות הפרשים בין ההתחייבויות המופיעות בדוחות הכספיים של ממשלת ישראל בגין זכויות עובדים של המוסד, לעומת ההתחייבויות המופיעות בדו"ח הכספי של המוסד. לדוגמה, ההתחייבות עבור פדיון ימי מחלה אינה מתקבלת מהאוצר והמוסד הוסיף הפרשה בגינו. פעולה זו הגדילה את ההתחייבות בגין זכויות עובדים. מצד שני, החישובים של האוצר כוללים 1% דמי ניהול המבטאים הוצאות מנהליות, ובהתאם להנחיות של מינהלת המוסד לא לכלול הוצאות מנהליות בהתחייבויות, הלשכה ניכתה אותן מההתחייבות שהתקבלה מהאוצר. בסופו של דבר, ההתחייבות אחרי ההתאמות היא זו שמופיעה בדו"ח הכספי של המוסד.
- ד.** השנה הריביות ירדו בכל תקופות הווקטור וגרמו לגידול של כ- 1.3 מיליארד ש"ח בהתחייבויות.
- ה.** ההתחייבות בגין זכויות עובדים אינה כוללת התחייבות לזכאים לגמלא ("רטרו") ו- IBNR.
- ו.** יש להדגיש שהתחייבות עבור זכויות עובדים כוללת התחייבות גם עבור פעילים ולא רק עבור מקבלי גמלאות. לעומת זאת מדיניות המוסד לגבי חישוב קרנות הביטוח היא לכלול התחייבות רק עבור המבוטחים או תלויים של המבוטחים, שלגביהם נוצרה עד יום הדוח על המצב הכספי עילה לזכאות.



5 - קרנות הביטוח (ביאור 17 בדו"ח הכספי)

		הרכב	א.
31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
413,715,600	491,330,000		אזרח ותיק ושארים
211,590,800	271,673,000		נכות כללית
54,829,700	66,606,000		נפגעי עבודה
42,475,500	57,413,000		סיעוד
722,611,600	887,022,000		

ב. קרנות הביטוח הן אומדני התחייבויות של ענפי הביטוח בסוף שנת הדיווח כלפי אלה מהמבוטחים או התלויים של המבוטחים, שלגביהם נוצרה עילה לזכאות עד לתאריך הדוח על המצב הכספי.

הקרנות אינן כוללות את התחייבויות המוסד הנובעות מהגמלאות אשר המוסד יהיה חייב לשלם למבוטחים אשר הינם "בתהליך הרכישה" של הגמלאות. מאידך, אין הדוח כולל בצד הנכסים את ההכנסות מדמי ביטוח אשר המבוטחים יהיו חייבים לשלם בעד השנים שלאחר תאריך הדוח.

קרנות הביטוח מתייחסות לענפים: אזרח ותיק ושארים, נכות כללית, נפגעי עבודה וסיעוד המוגדרים על ידי המוסד כענפים ארוכי מועד. המוסד אינו מחשב קרנות בענפים אחרים.

ג. קרנות הביטוח נקבעו על בסיס הערכה אקטוארית על ידי אקטואר המוסד, כאשר הנחות היסוד נקבעו על ידי מינהלת המוסד. קרנות הביטוח מחושבות בהתבסס על הנתונים, השיטה וההנחות כמתואר בסעיפים ד-ח להלן.

ד. **בסיסים לעריכת הנתונים**

בענפים מסוימים, החישובים נעשו על בסיס נתונים פרטניים (SERIATIM) עבור כל מבוטח ובענפים אחרים על בסיס נתונים מקובצים. נערך חישוב לגבי מבוטחים או תלויים של מבוטחים שזכאים לקצבה בתאריך הדוח על המצב הכספי, אף אם טרם הגישו בקשה לקצבה (I.B.N.R - Incurred but not reported).

החישוב נערך על פי סכום הקצבה העומד לזכות המבוטח או התלוי במועד החישוב, תוך התאמה לשינויים בסכום הקצבה הצפויים לפי החוק במועד החישוב, כגון פעימות הרשומות בחוק שיגדילו את הקצבה בעתיד.

ה. השיטה - קרנות הביטוח חושבו לפי שיטת השווי ההוגן.

ו. **ההנחות האקטואריות העיקריות אשר היוו את הבסיס לחישוב קרנות הביטוח:**

(1) ריבית ההיוון - שיעורי הריבית בהם נעשה שימוש בחישוב הערך הנוכחי של ההתחייבויות הינם וקטור ריביות של אגרות חוב תלוש אפס (Zero Coupon חסרות סיכון וצמודות למדד). וקטור ריביות עדכני מתקבל במוסד כל שנה מחברת מרווח הוגן בע"מ. השימוש בווקטור הריביות העדכני לעומת הווקטור משנה קודמת הביא לגידול בקרנות הביטוח הנאמד בכ- 98 מיליארד ש"ח בשנת 2019 (בשנת 2018 - שימוש בווקטור עדכני הביא לקיטון הנאמד בכ- 21 מיליארד ש"ח).

(2) לוחות התמותה והגריעה ששימשו בבסיס החישוב הינם:

א) בענף אזרח ותיק ושארים ובתת ענף תלויים של ענף נפגעי עבודה - מאז הדוח הכספי לשנת 2017 נעשה שימוש בשיעורי התמותה שהיוו את הבסיס לחלופה הבינונית מתוך שלוש החלופות "בתחזית אוכלוסיית ישראל עד שנת 2065" שפרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה במאי 2017. שיעורי תמותה אלו כוללים שיפורים עתידיים בתוחלת החיים.

ב) בתת ענף נכות נפגעי עבודה - נעשה שימוש בלוחות גריעה ששימשו לדוח האקטוארי המלא ליום 31.12.2016, המבוססים על מחקר שנערך בשנת 2012. בתת ענף קצבה מיוחדת נעשה שימוש בלוחות גריעה המבוססים על מחקר שנערך בשנת 2001.

- ג) בת ענף נכות כללית מבוגרים - נעשה שימוש בלוחות תמותה של מקבלי קצבת נכות כללית, המבוססים על מחקר שנערך בלשכת האקטואר בשנת 2011. בת ענף שירותים מיוחדים נעשה שימוש בלוחות גריעה המבוססים על מחקר שנערך בשנת 2001. בת ענף ילד נכה נעשה שימוש בשיעורי תמותה של 0%.
- ד) בענף סיעוד - נעשה שימוש בלוחות גריעה ששימשו לדוח האקטוארי המלא ליום 31.12.2016, המבוססים על מחקר שנערך בשנת 2012.

ז. שינויים בהנחות ושינויים נוספים

(1) ענפים נכות כללית ואזרח ותיק:

- במרץ 2018 הוכנס תיקון לפרק ההגדרות של חוק הביטוח הלאומי, לפיו הסכום הבסיסי יעודכן באופן הבא: "לעניין קצבת נכות המשתלמת לפי הוראות סימן ג' בפרק ט' וכל קצבה ששיעורה נגזר ממנה משנת - 2022 ואילך ב- 1 בינואר של כל שנה לפי שיעור עליית השכר הממוצע, המעודכן באותו יום, לעומת השכר הממוצע המעודכן ב- 1 בינואר של השנה הקודמת" (סעיף משנה 4)).
- בהתאם להגדרה הנ"ל, הנחת גידול ריאלי בשכר משפיעה על חישוב קרן הביטוח בענף נכות כללית. ההנחה נלקחה מהדו"ח האקטוארי המלא ליום 31.12.2016, והיא משתנה לאורך שנות התחזית בטווח של [1.1%, 0.9%]. יצוין שלצורך חישוב קרנות הביטוח בשנה הקודמת, הונח גידול ריאלי בשכר אחיד של 0.5% (בהתאם להנחה בדו"ח האקטוארי המלא ליום 31.12.2013). שינוי זה הביא לגידול בקרן הביטוח נכות כללית הנאמד בכ- 10 מיליארד ש"ח.
- נושא ההצמדה משפיע גם על נכים שעברו את גיל הפרישה המקבלים קצבת אזרח ותיק בגובה קצבת הנכות. השנה הוספנו לקרן הביטוח של ענף אזרח ותיק את ההצמדה לשכר על חלק ההשלמה לנכות (מעבר לקצבת האזרח הותיק) אותו מקבלים הנכים שעברו לענף אזרח ותיק.
- בנוסף, במסגרת החקיקה בנכות כללית הוכנסה תוספת עתידית לקצבת הנכות, כך שהקצבה החודשית המלאה לא תפחת מ-3,700 ש"ח לחודש לאחר פעימה עתידית שתכנס לתוקף לא יאוחר מיום 1 בינואר 2022.
- הונח שנכה שעבר את גיל הפרישה לפני הפעימה העתידית יקבל מחצית מהסכום שיקבל נכה שטרם עבר את גיל הפרישה (ההנחה מבוססת על העובדה שנכה שעבר את גיל הפרישה לפני הפעימה הראשונה (במרץ 2018) קיבל מחצית מהסכום שיקבל נכה שטרם עבר את גיל הפרישה). בהתאם להנחה הנ"ל הסכום החודשי הנוסף שיקבל נכה שעבר את גיל הפרישה לפני 2022 עומד כיום על 190 ש"ח. בדו"ח הכספי לשנת 2019 נוסף סכום זה החל משנת 2022, לקרן הביטוח בענף אזרח ותיק בגין המבוטחים הזכאים להשלמה לנכות. ביחד, שני השינויים הנ"ל הביאו לגידול בקרן הביטוח אזרח ותיק הנאמד בכ- 4 מיליארד ש"ח.

(2) ענף סיעוד:

- בחישוב קרן הביטוח בענף סיעוד, הונח גידול ריאלי בשכר אחיד של 1% לשנה. הנחה זו מתאימה להנחת גידול ריאלי בשכר בדו"ח האקטוארי המלא ליום 31.12.2016 (שבממוצע הינה 1% לאורך שנות התחזית). בשנה הקודמת הונח גידול ריאלי בשכר אחיד של 0.5% (בהתאם להנחה בדו"ח האקטוארי המלא ליום 31.12.2013). השינוי הנ"ל הביא לגידול בקרן הביטוח בענף סיעוד הנאמד בכ- 1 מיליארד ש"ח.
- במסגרת הרפורמה בסיעוד שנכנסה לתוקף בנובמבר 2018, נקבעו 6 רמות סיעוד במקום 3 הרמות שהיו עד אז. הרפורמה חלה ב-3 פעימות (נובמבר 2018, ינואר 2020 וינואר 2021) והגדילה את גמלאות הסיעוד, ובהתאם גדלה גם קרן הביטוח של הענף שחושבה לדוח 2018. למרות שהשפעת הרפורמה כבר הוטמעה בנתוני הדוח הקודם, גם במהלך שנה זו ניתן לראות את השפעת "הבשלת הרפורמה" שהביאה לגידול בקרן הביטוח סיעוד הנאמד בכ- 6 מיליארד ש"ח.

ח. לעניין בחינה מחדש של מדיניות המוסד באשר לאופן חישוב הקרנות בכלל ענפי הביטוח ראה באור ז'גי.

6 – הערות לגבי התרשימים

א. תרשים 1 מציג את הנתונים המאזניים, יתרת הנכסים הקיימים וקרנות הביטוח בצורה של תזרימים עתידיים.

(1) התרשים מציג הערכה של התשלומים העתידיים במונחים ריאליים, בגין ארבעת הענפים - אזרח ותיק ושארים, נכות כללית, נפגעי עבודה וסיעוד - עבור אוכלוסיית מקבלי קצבאות הקיימת ליום המאזן. הערך המהווך של התשלומים מהווה את קרנות הביטוח המוצגות בדו"ח הכספי. בנוסף, התרשים מציג את התקבולים העתידיים במונחים ריאליים, הנובעים מהאג"חים הקיימות ליום המאזן, (הפירעונות לפי לוח הסילוקין ותקבולי הריבית לפי שיעור ריבית המובטח). הערך המהווך של תקבולי הפירעונות מהווה את יתרת הנכסים המוצגת בדו"ח הכספי (לפי השווי ההוגן). הקרנות אינן כוללות את התחייבויות המוסד הנובעות מייחולי המבוטחים לגמלאות שבתהליך הרכישה. וכמו כן יתרת הנכסים לא מתייחסת לתקבולים (פירעונות וריבית) של הנכסים שהמוסד ירכוש בעתיד.

(2) ניתן לראות בתרשים שהתשלומים העתידיים גבוהים בהרבה מהתקבולים העתידיים מהנכסים כבר מתחילת התחזית. אך צריך לזכור שההצגה בדו"ח הכספי של קרנות הביטוח ויתרת הנכסים, שנעשה ע"פ כללי חשבונאות מקובלים, משקפת רק חלק מתמונת מצבו הפיננסי של המוסד. זאת מכיוון שיהיו תקבולים ממקורות אחרים (כגון דמי ביטוח, השתתפות האוצר, וריבית מהשקעות חדשות במידה ויהיה עודף תזרימי להשקיע מחדש). מצד שני יהיו תשלומים עתידיים למקבלי גמלאות בענפים שבגינם לא מחשבים קרנות הביטוח, ואף בענפים שבגינם מחשבים קרנות הביטוח יהיו תשלומים עתידיים למקבלי גמלאות חדשים. דברים אלה ישפיעו על תזרים הנטו העתידי של המוסד ואינם מוצגים בדו"ח הכספי. הדו"ח האקטוארי המלא מציג תמונה יותר מקיפה כי הוא מתייחס לכל התקבולים והתשלומים הצפויים בעתיד.

ב. בהתאם למדיניות המוסד, יתרת הנכסים וקרנות הביטוח מחושבות לפי שיטת שווי הוגן, כלומר חישוב הערך המהווך של התזרימים העתידיים (המוצגים בתרשים 1) על פי ווקטור ריביות. תרשימים 2 ו-3 מציגים את ווקטורי הריביות שהיו בשימוש בשנים האחרונות. להלן הסבר להבדל בין ווקטורי הריביות המוצגים בתרשים 2 לעומת אלה בתרשים 3.

(1) **תרשים 2** מציג את הווקטורים השונים לפי שנים לפירעון של אג"חים תלוש אפס, חסרות סיכון וצמודות מדד לסוף שנות הדיווח האחרונות, אותם קבל המוסד מהספק מרווח הוגן בע"מ. כל ווקטור בתרשים מייצג את הריבית השנתית הריאלית של האג"חים לפי שנים לפירעון (Spot Rates) עבור כל התקופה של האג"ח. לדוגמה, הקו לסוף 2019 מציג נכון ליום 31.12.2019 את הריבית השנתית הריאלית של אג"ח לתקופת השקעה של שנה אחת, הריבית השנתית הריאלית של אג"ח לתקופת השקעה של שנתיים, הריבית השנתית הריאלית של אג"ח לתקופת השקעה של שלוש שנים וכן הלאה.

(2) **תרשים 3** מציג את הווקטורים של הריביות העתידיות (Forward Rates) לסוף שנות הדיווח האחרונות לכל שנת השקעה עתידית בנפרד (אותן חישבנו בעזרת ה-Spot Rates הני"ל). לדוגמה, הקו לסוף 2019 מציג את הריבית השנתית הריאלית של האג"חים לתקופת השקעה של שנה אחת נכון ליום 31.12.2019, הריבית הריאלית הצפויה לתקופת השקעה של שנה אחת כעבור שנה (קרי בסוף 2020), הריבית הריאלית הצפויה לתקופת השקעה של שנה אחת כעבור שנתיים (קרי בסוף 2021), וכן הלאה. הערכים המהווכים של התזרימים העתידיים בקרנות הביטוח ויתרת הנכסים חושבו בהתבסס על ריביות עתידיות אלה. בנוסף, התרשים מציג את הפער בריביות העתידיות בין הווקטור לסוף 2019 והווקטור לסוף 2018.

(3) מתרשים 3 ניתן לראות שהריביות בשנת 2019 ירדו לעומת 2018 בכל תקופות הווקטור. זאת בשונה משנה קודמת בה הריביות עלו בכמעט כל תקופת הווקטור. הירידה בריביות בשנת 2019 גרמה לתופעות שלהלן:

- הגדלת ההתחייבויות בגין זכויות עובדים של כ 1.3 מיליארד ש"ח.
- גידול בקרנות הביטוח של כ 98 מיליארד ש"ח (לעומת קיטון של כ 21 מיליארד ש"ח בשנת 2018).
- גידול בשערוך איגרות חוב לפי שווי הוגן של כ 25 מיליארד ש"ח (בשנת 2018 – היה קיטון של כ 7 מיליארד ש"ח). ראו באור 22 – הכנסות מימון בדו"ח הכספי.

7 - הסבר ללוחות 0 - 8 דו"ח האקטוארי השנתי (ובמיוחד ללוח מס' 0 = סיכום של כל הענפים)

- א. מומלץ לקרוא פרק זה בד בבד עם לוח מס' 0 בחלק האחרון של דו"ח זה.
- ב. הנתונים בשורות א'-ד' מייצגים את מצבו הכספי של המוסד בסוף השנה, והנם "מאזניים". הנתונים בשורות ה'-י"ג מייצגים את מצבו הכספי של המוסד במשך השנה ומתייחסים לתזרים המזומנים לתקופת שנה, והנם "תזרימיים".
- ג. מדיניות לשכת האקטואר היא להציג את הנתונים התזרימיים על בסיס מזומן ולא על בסיס מצטבר (במילים אחרות, לפי נתוני "תקבולים" ו"תשלומים" בביאור מגזרים (ביאור 30) בדו"ח הכספי ולא לפי נתוני "הכנסות" ו"הוצאות" בביאור).
- ד. התוצאות הן מתמטיות ומבוססות על הסכומים בדוחות הכספיים כפי שנמסרו ללשכת האקטואר. יודגש כי אין לייחס חשיבות יתר לערך המוחלט של הנתונים והיחסים בלוחות, אלא לבחון את השינויים בהם משנה לשנה, קרי לבחון את המגמות במהלך הזמן, אשר יכולות לתת אינדיקציה לגבי ההתפתחות העתידית.
- ה. לוח 0 מסכם את סה"כ ענפי הביטוח של המוסד על ציר הזמן ומטרתו היא הצגת התמונה הכוללת. אך יש להיזהר מלייחס חשיבות לתמונה הכוללת בלבד. גם יש לשים לב לעובדה שקיימים ענפי ביטוח ספציפיים עם בעיות במצב הכספי ובאיזון שלהם.
- ו. להלן תיאור לוח 0 (תיאור יתר הלוחות זהה לתיאור לוח 0, אך כל לוח מתייחס לענף נפרד):
- (1) בשורה א' מוצגות יתרות נכסי הענף (מביאור 30 א.4 דו"ח הכספי) שהן אג"חים מסדרות מיוחדות המונפקות עבור המוסד על ידי משרד האוצר.
 - (2) בשורה ב' בלוחות 0-4 מוצגות קרנות הביטוח (מביאור 30 א.4 דו"ח הכספי) - כלומר ההתחייבויות לתשלומים עבור אוכלוסיית מקבלי קצבאות הקיימת בענף ליום המאזן. בלוחות 5-8 מופיע אפס מכיוון שאין קרנות ביטוח בענפים שלוחות אלו משקפים.
 - (3) כאמור, הערכת יתרת הנכסים וקרנות הביטוח בוצעו לפי שיטת שווי הוגן. כאשר מתבוננים בשינויים בין שנה אחת לאחרת יש לזכור שאלה מושפעים בין היתר מהשינויים ברוקטור הריביות.
 - (4) בדרך כלל, השפעת ורוקטור הריביות על קרנות הביטוח תהיה יותר מהותית מאשר השפעתו על יתרת הנכסים מאחר ותקופת התזרימים העתידיים של קרנות הביטוח (תשלומי הקצבאות) ארוכה מזו של האג"חים (פירעונות ותשלומי ריבית).
 - (5) בשורה ג' מוצגים הגירעונות האקטואריים. הגירעון האקטוארי מוגדר בדו"ח האקטוארי השנתי כהפרש בין קרן הביטוח ויתרת נכסי הענף (יכולות להיות הגדרות אחרות למונח גירעון האקטוארי).
 - (6) בשורה ד' מוצגים שיעורי הכיסוי האקטוארי. שיעור הכיסוי האקטוארי מוגדר בדו"ח האקטוארי השנתי כיחס בין יתרת נכסי הענף לקרן הביטוח (יכולות להיות הגדרות אחרות למונח שיעור הכיסוי האקטוארי).
 - (7) בשורה ה' מוצגים התשלומים כולל מינהל וחובות אבודים (מביאור 30 ב.2).
 - (8) בשורה ו' מוצגים עודפי התקבולים (ללא הפרשי הצמדה) על התשלומים.
 - (9) בשורה ז' מוצגים היחסים בין עודפי התקבולים לתשלומים.



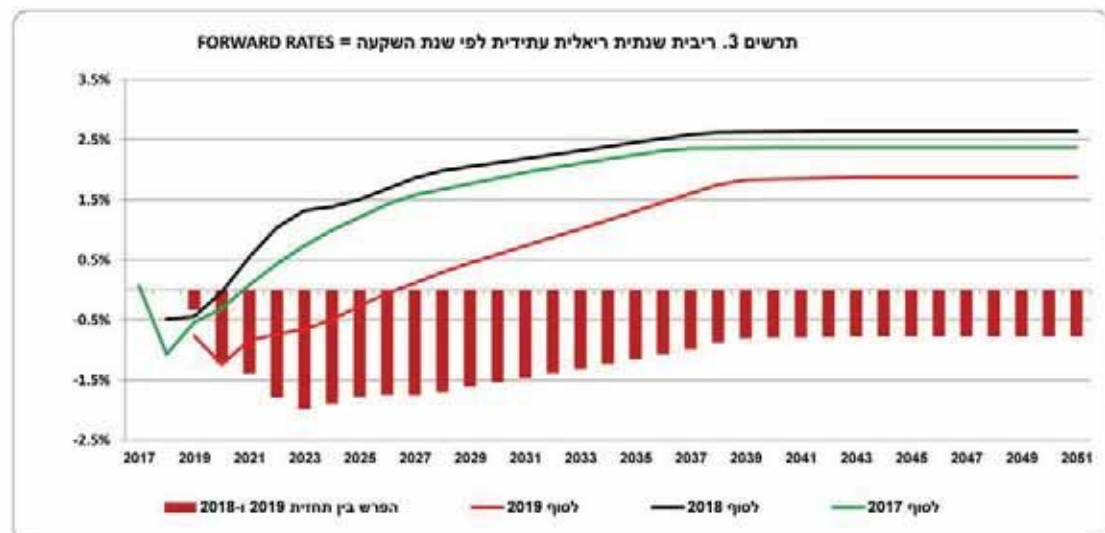
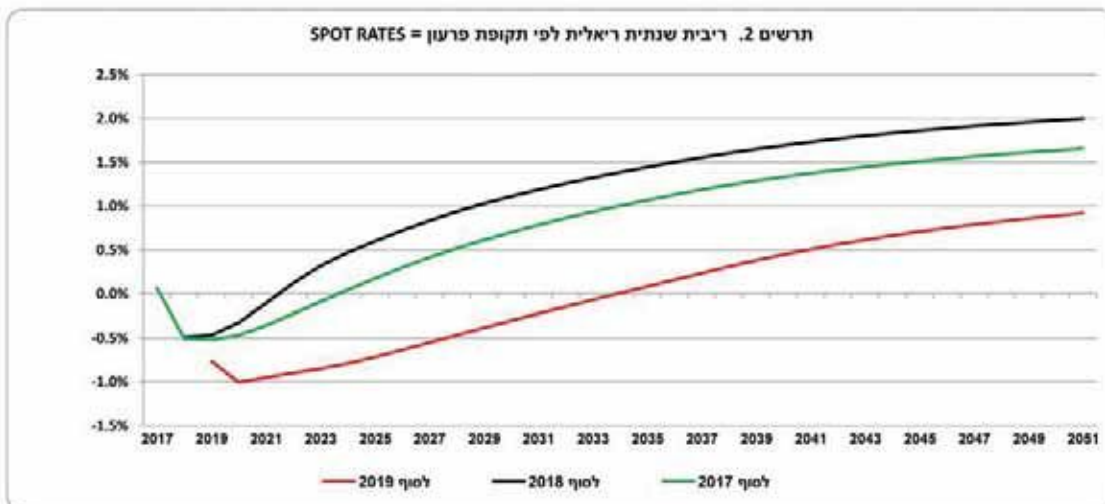
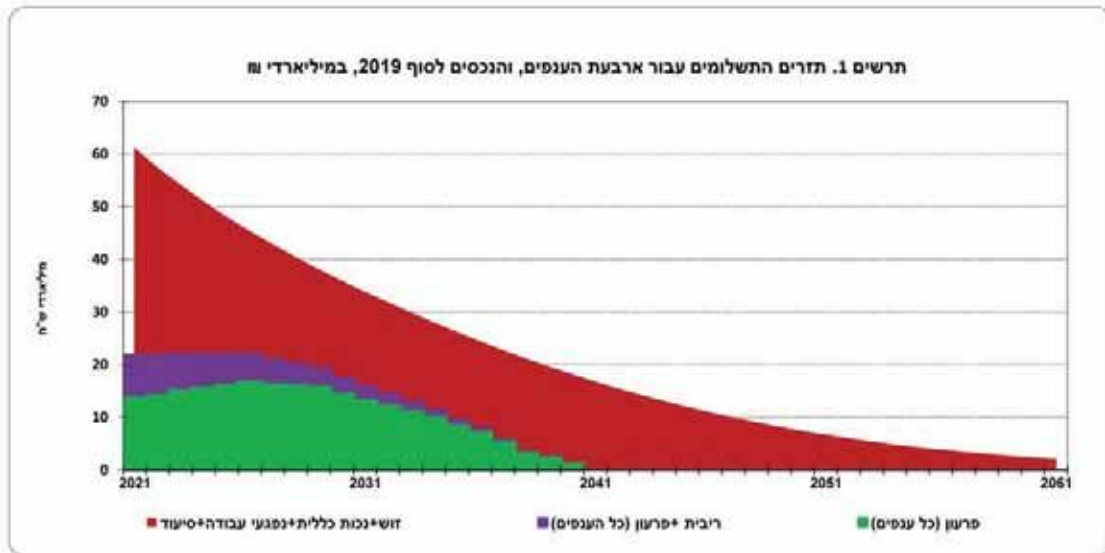
- (10) בשורה ח' מוצגים תקבולי דמי ביטוח (מביאור 30 ב.1 בדו"ח הכספי). החלק מדמי ביטוח הממומן ע"י האוצר ("השיפוי") לפי סעיף 32(ג1) לחוק הביטוח הלאומי נכלל.
- (11) בשורה ט' מוצגים היחסים בין תקבולי דמי הביטוח לתשלומים.
- (12) בשורה י' מוצגת השתתפות תקציב המדינה (מביאור 30 ב.1 בדו"ח הכספי). הנתון מבטא את הכנסות המוסד מתקצוב המדינה (ללא "השיפוי" הנכלל בתקבולי דמי הביטוח).
- (13) בשורה י"א מוצגים היחסים בין השתתפות תקציב המדינה לתשלומים. נתון זה בא לבטא את רמת ההשתתפות של האוצר ביחס לתשלומים.
- (14) בשורה י"ב מוצגים היחסים בין השתתפות תקציב המדינה לדמי הביטוח. הנתון מבטא את רמת ההשתתפות של האוצר ביחס לתקבולי דמי ביטוח.
- (15) בשורה י"ג מוצגים תקבולים מריבית (מביאור 30 ב.1 בדו"ח הכספי).
- (16) בשורות י"ד-ט"ו מוצגות ההעברות הבין-ענפיות (מביאור 30 א.4 בדו"ח הכספי). בסה"כ ענפי המוסד (לוח 0) הנתון הוא אפס.
- (17) בשורה ט"ז מופיעים שיעורי הגידול הריאלי של מספר נתונים משנה לשנה:
- א) עבור יתרת נכסי הענף, קרנות הביטוח והגירעון האקטוארי - הנתונים מבטאים באופן מתמטי את השינוי הריאלי מדצמבר של השנה הקודמת עד דצמבר של שנת הדו"ח.
- ב) עבור תשלומים ותקבולי דמי ביטוח - הנתונים מבטאים את השינויים הריאליים המחושבים לפי המדדים הממוצעים של השנה שקדמה לשנת הדו"ח ושל שנת הדו"ח.
- ז. לוח 0.2019 מרכז את הנתונים עבור שנת הדו"ח לפי ענף. נתוני הענפים הענקות מטעמי צדק ונפגעי תאונות לשנת 2019 מופיעים בלוח 0.2019 וגם כלולים בסה"כ של כל הענפים בלוח 0, אולם לא מוצגים לוחות נפרדים בגינם.

8 – הערות לסיום

- א. ניתן למצוא ניתוח אקטוארי מקיף בנושא מצבו הכספי והקיימות הפיננסית של המוסד בדו"ח האקטוארי המלא, המספק בין היתר תחזית ארוכת טווח בגין המבוטחים הקיימים היום והמבוטחים הצפויים לאורך תקופת התחזית. כמו כן, הדו"ח האקטוארי המלא נותן ביטוי לתשלומי קצבאות בכל הענפים של המוסד ולתקבולים שהמוסד צפוי לקבל לאורך תקופת התחזית.
- ב. הדו"ח האקטוארי המלא האחרון¹ פורסם ביוני 2020. ניתן להתרשם ממנו כי ישנם הרבה אתגרים פיננסיים העומדים בפני המוסד. בסופו של דבר יהיה אפשר להתמודד מול אתגרים אלו, אם המוסד והמחוקק יהיו נחושים למצוא פתרונות ראויים וליישם.
- ג. בסוף שנת 2019 התפרץ נגיף הקורונה (COVID-19) בסין והחל להתפשט למדינות נוספות רבות בעולם, כולל ישראל. ביום 11 במרץ 2020 ארגון הבריאות העולמי הכריז על התפרצות נגיף הקורונה כמגיפה עולמית. מגיפה זו הביאה, מתחילת שנת 2020 ועד למועדי פרסום הדו"חות האקטואריים (השנתי והמלא), לירידה בהיקפי הפעילות הכלכלית באזורים רבים בעולם, כולל בישראל. להתפשטות נגיף הקורונה בישראל צפויות להיות השלכות רוחביות על פעילותו הכלכלית של המוסד, העשויות להשפיע על תקציב ופעילות המוסד. נכון למועדי פרסום הדו"חות האקטואריים, אין ביכולתנו להעריך ולכמת באופן מהימן את ההשפעות הכספיות להמשך התפשטות נגיף הקורונה. מאחר ומדובר באירוע משמעותי ומתפתח, להמשך התפשטות הנגיף או בלימתו עשויות להיות השפעות נוספות, בהיבטים האמורים לעיל ואף בהיבטים נוספים. לפירוט נוסף ראה באור 31 בדו"ח הכספי.

מוטי פרנקל FSA, F.I.L.A.A
אקטואר המוסד לביטוח לאומי
חבר מלא באגודת האקטוארים בישראל ובאגודת האקטוארים בארה"ב

¹ http://www.btl.gov.il/Publications/aktuarial/Documents/2016_Triennial_Report_Final_Pagination---.pdf





סיועד : רק חלק מלייל

		המסומים באלפי נה נומלי											
		2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	0	לוח נט' ¹
שנת כספים													
נתונים לנתונים השנה:													
306,947,954	271,536,259	263,907,685	244,503,870	233,051,447	229,697,640	218,627,187	212,843,217	194,467,730	183,519,651				
א. יחידת נכס הענף													
887,022,000	722,611,600	698,876,300	652,202,300	551,810,900	518,116,100	461,018,900	435,745,200	378,774,100	351,058,000				
ב. קרן הביטוח-התחייבויות כללי נוקלי מולאות ביטוח													
580,074,046	451,075,341	434,908,615	407,698,430	318,759,453	288,418,460	242,391,713	222,901,983	184,306,370	167,538,349				
ג. נעדר אקטוארי-סך הביטוח בנכס יחידת נכס הענף													
35%	38%	38%	37%	42%	44%	47%	49%	51%	52%				
ד. כפי אקטוארי-יחידת נכס הענף ברוח לקרן הביטוח													

נתונים במשך השנה:

84,858,571	77,937,514	73,420,278	66,111,856	62,857,114	59,696,243	57,809,723	55,463,234	51,581,549	48,342,209				
ה. תשלומים (כולל נטול)													
9,599,832	11,130,051	9,543,966	10,238,255	5,466,382	3,636,900	4,694,910	4,548,098	6,314,003	3,998,639				
ו. עדר התקבולים (ללא המישי המגודד) על התשלומים													
11%	14%	13%	15%	9%	6%	8%	8%	12%	8%				
52,293,793	49,564,140	46,850,774	44,413,176	41,490,830	38,929,538	36,969,279	34,568,629	33,735,488	31,334,531				
ז. תמבולי דמי ביטוח													
62%	64%	64%	67%	66%	65%	64%	62%	65%	65%				
33,275,395	30,816,236	27,392,157	23,586,254	18,462,430	16,026,474	17,140,914	17,274,077	16,426,907	13,508,416				
ח. השתתפות הקצב המגודד ב-% נטה"כ תשלומים													
39%	40%	37%	36%	29%	27%	30%	31%	32%	28%				
64%	62%	58%	53%	44%	41%	46%	50%	49%	43%				
8,207,695	7,996,729	7,895,825	7,608,919	7,680,742	7,812,470	7,748,010	7,692,908	7,304,114	7,004,748				
י"א. תמבולים מייביית													

0	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
י"ב. העברה בין-ענפית במשך השנה													
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
י"ג. העברה בין-ענפית בסוף השנה													

ט"ז. צדולים ריאליים שנויים של :

12.4%	2.1%	7.5%	5.1%	2.5%	5.3%	0.9%	7.7%	3.7%	4.3%				
יחידת נכס הענף, כלי השעת העברה פונקציות													
22.0%	2.6%	6.7%	18.4%	7.6%	12.6%	3.9%	13.2%	5.6%	7.8%				
קרן הביטוח													
27.8%	2.9%	6.3%	28.2%	11.6%	19.2%	6.8%	19.0%	7.7%	11.9%				
נעדר אקטוארי													
8.0%	5.3%	10.8%	5.8%	6.0%	2.8%	2.7%	5.7%	3.1%	5.3%				
תשלומים													
4.8%	4.9%	5.2%	7.6%	7.3%	4.8%	5.3%	0.7%	4.1%	8.5%				
תמבולי דמי ביטוח													

הערות: התוצאות הן קטגוריות מבוטאות על המסומים המגודדים ברוח המסומים.



מס' פירוט	המספרים באלפי ש"ח נרמלים										
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
306,947,954	98,852,966	-7,077,614	4,909,679	8,580,592	13,981,282	180,587,455	-516,626	3,022,019	19,013	14,408,546	
887,022,000	491,330,000	57,413,000	271,673,000	66,600,000	0	0	0	0	0	0	
580,074,046	392,477,034	64,490,614	276,582,679	58,025,408	-13,981,282	-180,587,455	516,626	-3,022,019	-19,013	-14,408,546	
35%	20%	-12%	-2%	13%	-	-	-	-	-	-	
פירוט לקוח השנה:											
א. יתרת נכסי הענק											
ב. קרן הביטוח-ההמחייבות של קהילת מגילאות בסוף											
ג. גרעון אקטוארי-סך הביטוח במיני יתרת נכסי הענק											
ד. ביטוי אקטוארי-יתרת נכסי הענק ביום לקרן הביטוח											
מרכיבי בסיס השנה:											
84,858,571	31,485,281	8,645,241	17,377,937	5,998,941	8,108,461	8,852,692	3,917,255	405,374	21,158	46,231	
9,599,832	4,263,997	-6,676,525	-5,022,236	2,373,412	3,962,796	8,652,061	-362,663	710,477	3,351	1,695,162	
11%	14%	-77%	-29%	40%	49%	98%	-9%	175%	16%	3667%	
ג. עודף התקבולים על התשלומים											
52,393,793	21,328,585	1,093,408	7,764,313	6,533,584	4,554,632	9,189,036	1,178,467	247,098	15,718	488,952	
62%	68%	13%	45%	109%	56%	104%	30%	61%	74%	1058%	
פ. תקבולי דמי ביטוח											
33,275,395	11,789,488	941,858	4,421,359	1,311,337	7,192,584	3,545,447	2,383,507	794,978	8,370	886,467	
39%	37%	11%	25%	22%	80%	40%	61%	196%	40%	1917%	
ז. השתתפות הקצב המודעה ב-% מסוף התשלומים											
64%	55%	86%	57%	20%	158%	39%	202%	322%	53%	181%	
ח. השתתפות הקצב המודעה ב-% נדפי הביטוח											
8,207,695	2,618,201	-73,004	-63,156	198,555	324,041	4,770,270	-7,382	73,775	421	365,974	
י"ג. הקבולים מייבית											
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
י"ד. העברה בין-עמדות במועד השנה											
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
ט"ו. העברה בין-עמדות בסוף השנה											
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
ט"ז. צינולים ריאליים שנרשמו של:											
12.4%	13.9%	15851.7%	-2898.0%	51.8%	53.9%	14.5%	402.7%	39.2%	49.7%	24.0%	
22.0%	18.1%	34.4%	27.6%	20.8%	-	-	-	-	-	-	
27.8%	19.2%	50.8%	30.0%	17.2%	53.9%	14.5%	402.7%	39.2%	49.7%	24.0%	
8.0%	6.4%	20.5%	7.6%	7.8%	1.8%	7.7%	9.1%	42.0%	8.6%	3.9%	
4.8%	4.0%	3.9%	4.0%	11.2%	4.0%	3.9%	4.7%	6.8%	4.8%	3.8%	

הערות: היתרות נרמלות לשנת 2019



רק חלק מלייל

המכונים באלפי נטו נטילי

2 לוח נט' 2010

התחזית ענף הביטוח : סייעד

שנת כספים	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
-----------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

נתבים לסימני השנה:										
א. יחידת נכסי חנקה	-7,077,614	-44,104	320,284	82,840	10,773	5,337	0	0	0	-1,092,481
ב. קרן הביטוח-ההוצאות שלט ספקי מילואים מולטי	57,413,000	42,475,500	30,638,300	22,611,500	17,434,500	16,915,300	16,435,800	14,259,300	13,107,000	12,490,000
ג. גישה אקטוארי-קידן העמותה בענפי יחידת נכס חנקה	64,490,614	42,519,604	30,318,016	22,528,660	17,423,727	16,909,963	16,435,800	14,259,300	13,107,000	13,582,481
ד. כרטי אקטוארי-יחידת נכס חנקה ברוטו ליקד הביטוח	-12%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	-9%

נתבים כפופים חנקה:

ה. השלילים (כולל נהול)	8,645,241	7,117,164	5,894,386	4,667,295	4,355,308	4,134,500	3,798,294	3,391,394	3,254,667	2,879,047
ו. ענף הקמבולים (ללא חרישי חנקה) על השלילים	-6,676,525	-5,069,781	-4,185,543	-3,749,432	-3,529,087	-3,360,370	-3,100,157	-2,731,119	-2,813,311	-2,373,671
ז. ענף הקמבולים על השלילים ב-% סה"כ השלילים	-77%	-71%	-71%	-80%	-81%	-81%	-82%	-81%	-86%	-82%
ח. קמבולי דמי ביטוח	1,093,408	1,043,498	931,747	833,368	756,277	701,444	614,813	591,154	529,385	493,476
ט. קמבולי דמי ביטוח ב-% סה"כ השלילים	13%	15%	16%	18%	17%	17%	16%	17%	16%	17%
י. השתתפות הקצב הנדרש	941,858	899,408	679,534	0	0	0	0	0	0	0
יא. השתתפות הקצב הנדרש ב-% סה"כ השלילים	11%	13%	12%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
יב. השתתפות הקצב הנדרש ב-% סה"כ השלילים	86%	86%	73%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
יג. קמבולים מיליונית	-73,004	100,409	86,982	73,473	65,657	68,449	81,424	66,537	-93,777	8,473

י"ד. חשבון כ"ל-חשבון כפופי חנקה	0	5,327,000	4,576,000	3,861,000	3,527,000	3,371,112	2,954,298	2,673,242	0	0
ט"ו. חשבון כ"ל-חשבון כפופי חנקה	0	0	0	0	0	0	0	0	3,976,952	0

ט"ז. גידולים ריאליים שנתיים של 1:

חירת נכס חנקה, כלי חשמת חקירה ביטוחית	15851.7%	-100.8%	-93.1%	-97.8%	-99.7%	-	-	-	254.6%	-199.4%
קרן הביטוח	34.4%	37.5%	35.8%	31.0%	3.3%	1.1%	13.4%	6.5%	2.2%	17.2%
גרעון אקטוארי	50.8%	39.1%	34.8%	30.6%	3.2%	1.0%	13.4%	6.5%	-6.0%	42.1%
השלילים	20.5%	19.8%	27.0%	7.8%	4.8%	7.2%	10.1%	0.7%	10.1%	6.0%
קמבולי דמי ביטוח	3.9%	11.1%	12.1%	11.2%	7.3%	12.4%	2.3%	7.9%	4.0%	2.6%

הערות: החזאות נטו נטיליות מבוטחת של המספרים המדווחים בדוחות הכספיים.



המכונים באלפי ש"ח נרדפים

שנת מס	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
שנת מס	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
נתונים לוח השנה:										
א. תורת גבי תעמ	174,424	160,123	310,309	435,912	161,236	-8,503	0	3,432,332	6,649,503	
ב. סך הוצאות-החזריות על פני מקבלי מלאות בעמל	271,673,000	211,590,800	200,506,400	154,855,300	145,560,300	136,351,700	122,070,100	110,128,200	103,520,700	94,036,000
ג. גרעון אקטוארי-הוצאות הוצאות גבי תעמ	276,582,679	211,416,376	200,346,277	154,544,991	144,924,388	136,190,374	122,078,603	116,128,200	100,088,668	87,386,497
ד. ביטוי אקטוארי-הוצאות גבי תעמ ברוח לקרן הוצאות	-2%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	3%	7%

נתונים בביש השנה:

ה. השלטים (כולל גמול)	17,277,937	16,016,919	14,010,608	13,127,511	12,666,417	12,122,774	11,347,689	10,769,985	10,086,940	9,650,133
ו. ערוץ התקבולים (לא הורשי הגרעון) על השלטים	-5,022,236	-4,349,220	-3,140,724	-3,312,330	-5,187,375	-4,955,815	-4,548,652	-4,070,639	-3,411,159	-3,118,620
ז. ערוץ התקבולים על השלטים ב-% מס"כ השלטים	-29%	-27%	-22%	-25%	-41%	-41%	-38%	-38%	-34%	-32%
ח. מקבלי זמי בעמ	7,764,313	7,406,471	7,020,503	6,653,022	6,305,627	6,055,242	5,835,808	5,604,272	5,318,416	5,178,366
ט. המבלי זמי בעמ ב-% מס"כ השלטים	45%	46%	50%	51%	50%	50%	51%	52%	55%	54%
י. התחממות תמ"מ הגרעון	4,421,359	4,091,750	3,591,483	2,861,176	814,366	803,157	778,365	770,991	735,411	791,011
יא. השתממות תמ"מ הגרעון ב-% מס"כ השלטים	25%	26%	26%	22%	6%	7%	7%	7%	7%	8%
יב. השתממות תמ"מ הגרעון ב-% פדמי הוצאות	57%	55%	51%	45%	13%	13%	13%	14%	13%	15%
יג. התבליים סביבית	-63,156	76,775	58,398	66,604	107,285	85,494	95,166	97,634	190,366	326,891
יד. תמ"מ פד-גמול בעמ השנה	0	-4,240,000	2,997,000	3,280,000	5,501,000	4,969,000	4,384,985	362,179	0	0
טו. תמ"מ פד-גמול בעמ השנה	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

פ"ג, גדולים רחליים שגויים על :

תמ"מ בעמ תמ"מ, על השממת תמ"מ בעמ	-2898,07%	-96,1%	-95,2%	-91,6%	-92,2%	-96,7%	-100,1%	-100,0%	-49,5%	-32,5%
סך הוצאות	27,6%	4,7%	29,0%	6,7%	7,7%	11,9%	15,8%	21,5%	7,7%	6,4%
גרעון אקטוארי	30,0%	4,7%	29,1%	6,9%	7,5%	11,8%	19,8%	30,8%	12,1%	11,2%
שלטים	7,6%	13,4%	6,5%	4,2%	5,1%	6,5%	10,8%	9,7%	1,0%	5,7%
תמ"מ זמי בעמ	4,0%	4,7%	5,3%	6,1%	4,8%	3,3%	4,2%	6,4%	3,0%	8,5%

הערות: הוצאות תמ"מ מתמממת, סביבית על המספרים המודושים בודדות המספרים.

המכונים באלפי ש"ח נומינלי

שנת כספים	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
א. ריבית נכסי חשק	3,489,186	2,362,728	1,079,970	200,456	36,260	-191,581	1,395,317	3,486,330	5,618,754	8,580,592
ב. סיוך הביטוח-החלטה בביטוח פוליסת המבטל גמולאות פטרול	30,584,300	32,934,400	37,516,300	40,010,500	45,105,900	47,243,200	51,453,900	55,181,700	54,829,700	66,606,000
ג. גרעון אקטוארי-היקף הביטוח בביטוח נכסי חשק	27,069,014	30,571,672	36,436,330	39,810,044	45,069,640	47,444,781	50,058,583	51,695,370	49,210,946	58,025,408
ד. פיצוי אקטוארי-היקף נכסי חשק ביחס לקרן הביטוח	11%	7%	3%	1%	0%	0%	3%	6%	10%	13%

נתונים באלפי ש"ח

ה. השלילים (כולל נטו)	3,539,708	3,739,030	4,074,901	4,421,905	4,702,961	4,943,291	4,952,279	5,219,293	5,518,368	5,998,941
ו. עוררן הקמבוליים (ללא הרושף המגדול) על השלילים	-1,304,417	-1,139,584	-1,265,754	-835,864	-640,867	-22,486	1,513,974	1,992,020	2,137,049	2,373,412
ז. עוררן הקמבוליים על השלילים ב-6% נטו"כ השלילים	-37%	-30%	-31%	-19%	-14%	0%	31%	38%	39%	40%
ח. המבטל דמי ביטוח	1,855,092	2,297,233	2,514,206	3,265,792	3,758,182	4,514,539	5,152,848	5,472,544	5,826,908	6,533,584
ט. המבטל דמי ביטוח ב-6% נטו"כ השלילים	52%	61%	62%	74%	80%	91%	104%	105%	106%	109%
י. השתתפות הקצבה המדינה	0	0	0	0	0	0	826,112	1,063,560	1,230,583	1,311,337
יא. השתתפות הקצבה המדינה ב-6% נטו"כ השלילים	0%	0%	0%	0%	0%	0%	17%	20%	22%	22%
יב. השתתפות הקצבה המדינה ב-6% נטו"כ הביטוח	0%	0%	0%	0%	0%	0%	16%	19%	21%	20%
יג. הקמבוליים בביטוח	156,257	112,234	75,312	21,222	0	0	15,960	72,723	132,030	198,555

יד. המבטל כו"ג-גמולאות בביטוח חשק	0	0	0	0	454,000	67,000	0	0	0	0
טו. המבטל כו"ג-גמולאות בביטוח חשק	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

ש"ח ציודים ריאליים שנקיים של 2:

ידית נכסי חשק- כלי השקעה חשבתי ביטוחים	-24.0%	-33.7%	-55.0%	-81.8%	-94.4%	-287.4%	-829.8%	148.9%	59.9%	-51.8%
קרן הביטוח	5.2%	5.4%	12.1%	4.7%	13.0%	5.8%	9.1%	6.8%	-1.4%	20.8%
גרעון אקטוארי	10.7%	10.5%	17.3%	7.3%	13.4%	6.3%	5.7%	2.9%	-5.6%	17.2%
השלילים	3.5%	2.1%	7.2%	6.9%	5.9%	5.8%	0.7%	5.1%	4.9%	7.8%
המבטל דמי ביטוח	9.3%	19.7%	7.6%	27.9%	14.5%	20.9%	14.8%	5.9%	5.6%	11.2%

הערות: הוצאות חק המבטלות לביטוח של המספרים החדשים בדוחות הכספים.



שנת כנסים	המכונים פאליסי שה נזמיןלי									
	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010

13,981,282	9,028,113	5,642,588	2,557,187	144,278	75,149	-103,834	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
-13,981,282	-9,028,113	-5,642,588	-2,557,187	-144,278	-75,149	103,834	0	0	0	0

פנציום במשך השנה:

8,108,461	7,897,196	7,504,335	6,831,432	6,605,019	6,315,830	5,920,595	5,544,036	5,106,242	4,776,775	
3,962,796	3,397,583	3,013,618	2,473,182	-2,683,983	-2,723,256	-2,548,747	-2,509,165	-2,173,536	-2,296,752	
49%	43%	40%	36%	-41%	-43%	-43%	-45%	-43%	-48%	
4,544,632	4,343,427	4,094,268	3,869,167	3,575,771	3,273,731	3,054,618	2,761,741	2,686,798	2,426,771	
56%	55%	55%	57%	54%	52%	52%	50%	53%	51%	
7,192,584	6,756,009	6,297,009	5,394,816	293,117	269,836	261,753	202,974	190,828	168,248	
89%	85%	84%	79%	4%	4%	4%	4%	4%	4%	
158%	135%	134%	139%	8%	8%	9%	7%	7%	7%	
324,041	215,343	126,676	40,631	52,148	47,008	55,477	70,156	55,090	-114,996	

י"ג. העמדה כיו-מנסות במשך השנה
 י"ד. העמדה כיו-מנסות במשך השנה

53,09%	58,7%	119,8%	1676,0%	-94,7%	-97,2%	-	-	-	125,5%	
53,09%	58,7%	119,8%	1676,0%	93,9%	-172,5%	-	-	-	-100,0%	
1,8%	4,4%	9,6%	4,0%	5,2%	6,2%	5,2%	6,8%	3,3%	6,9%	
-4,0%	-5,2%	5,6%	8,8%	9,9%	6,7%	8,9%	1,1%	7,0%	8,5%	

י"ג. צדדלים ראליים שנויים של :
 י"ד. נכס הענק, פלי השמורת העברה פנצמית

י"ה. העמדה כיו-מנסות במשך השנה
 י"ז. העמדה כיו-מנסות במשך השנה

י"ח. העמדה כיו-מנסות במשך השנה
 י"ט. העמדה כיו-מנסות במשך השנה

התאמות ענף הביטוח : ילדים	הסכומים באלפי ש"ח נומינלי									
	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010

180,587,455	156,844,547	160,292,224	152,958,607	151,378,222	146,309,636	136,989,751	130,529,454	112,988,261	100,691,828	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
-180,587,455	-156,844,547	-160,292,224	-152,958,607	-151,378,222	-146,309,636	-136,989,751	-130,529,454	-112,988,261	-100,691,828	-

פירוט בגישור השנה:

8,852,692	8,148,215	9,439,018	5,862,281	5,462,435	4,786,397	6,271,223	7,130,185	6,797,480	6,006,167	0
8,652,061	8,475,403	6,493,987	9,965,178	20,244,461	19,204,310	18,579,150	17,481,393	16,623,918	14,058,816	0
98%	104%	69%	170%	371%	401%	296%	245%	245%	231%	0
9,189,036	8,770,774	8,291,516	7,899,283	7,476,282	7,148,708	6,872,682	6,585,421	6,458,444	6,176,552	0
104%	108%	88%	135%	137%	149%	110%	92%	95%	101%	0
3,545,447	3,276,599	2,880,691	3,229,086	13,513,980	12,117,059	13,374,839	13,620,004	12,973,023	9,904,638	0
40%	40%	31%	55%	247%	253%	213%	191%	191%	164%	0
39%	37%	35%	41%	181%	169%	195%	207%	201%	162%	0
4,770,270	4,576,245	4,760,777	4,669,060	4,776,594	4,724,856	4,602,673	4,406,098	3,989,920	3,983,793	0
0	-9,761,000	-5,737,000	-9,946,000	-13,338,421	-14,326,063	-12,885,925	-7,945,241	-6,695,752	-10,259,021	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

ע"ג. צדדילים ויאלים שנקיים ש"ח :

14.5%	3.4%	8.4%	8.4%	15.0%	19.5%	14.4%	22.3%	17.7%	17.7%	0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14.5%	-2.9%	4.4%	1.2%	4.5%	7.0%	3.1%	13.7%	9.8%	6.8%	0
7.7%	-14.4%	60.6%	7.9%	14.9%	-24.0%	-13.4%	3.1%	7.8%	8.4%	0
3.9%	4.9%	4.7%	6.2%	5.2%	3.5%	2.8%	0.3%	1.1%	8.7%	0

הערות: התאמות חג המולד, לביטוחים על המספרים המודווחים בדוחות המספרים.



המכונים באלפי ש"ח ננונלי

שנת מסכים	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
א. יתרת נכסי המפק	0	0	0	0	0	0	1,461,472	-115,436	-102,163	-516,626
ב. קרן הביטוח-החייבויות פלש (כולל גולאות פטעל)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ג. נדון אקטוארי-יקוד הביטוח בנטי יתרת נכסי המפק	0	0	0	0	0	0	-1,461,472	115,436	102,163	516,626
ד. יסי אקטוארי-יחייבת נכסי המפק פטעל לקרן הביטוח	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

נתונים במשך השנה:

ה. השלדעים (כולל נדון)	2,539,879	2,556,093	2,889,016	3,328,171	3,328,171	3,284,686	3,199,365	3,278,964	3,560,425	3,917,235
ו. עורך המקבילים (ללא מרשי המפקד) על המשלדעים	-1,981,872	-1,878,580	-2,187,505	-2,498,636	-1,490,194	-405,985	-277,464	-222,650	-362,663	-9%
ז. עורך המקבילים על המשלדעים ב-% נטו"כ המשלדעים	-78%	-73%	-76%	-75%	-45%	-13%	-8%	-6%	-9%	-9%
ח. מקבילי דמי ביטוח	495,074	677,513	701,511	829,535	914,278	990,901	1,054,404	1,115,838	1,178,467	30%
ט. השקעות מקבילי הדמי	0	0	0	0	0	880,215	1,742,735	1,947,119	2,221,736	2,383,507
י. השקעות מקבילי הדמי ב-% מסו"כ המשלדעים	0%	0%	0%	0%	0%	27%	55%	59%	62%	61%
יא. השקעות מקבילי הדמי ב-% פדמי הביטוח	0%	0%	0%	0%	0%	96%	176%	185%	199%	202%
יב. המקבילים מביטוח	-37,067	0	0	0	0	0	56,745	-24	201	-7,382

י"ג. המכונה כד-מכונה בביטוח המפק	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
י"ד. המכונה כד-מכונה בביטוח המפק	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
י"ה. המכונה כד-מכונה בביטוח המפק	1,975,935	1,899,188	2,247,224	2,551,470	2,543,065	2,543,065	2,090,000	-1,344,000	196,000	0

ש"ח ננונליים ישראלים שנתונים של 2:

יתרת נכסי המפק, כלי השקעה חבובה ביטוחית	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
קרן הביטוח	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ביטוח אקטוארי	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
משלדעים	-17,69%	-2,7%	11,1%	9,9%	2,8%	-0,7%	-2,1%	2,2%	7,7%	9,1%
מקבילי דמי ביטוח	8,6%	10,1%	1,8%	7,8%	7,5%	10,9%	9,0%	6,2%	5,0%	4,7%

הערות: היתרות הן ממשולמת, מביטוח של המסכים המדווחים בדוחות המסכים.

המכונים פאליפי סח נויילי

לוח מס' 8

התפתחות ענף הביטוח : עש"ר

שנת בסיס	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
מכונים לסיכונים	465,162	575,735	593,478	591,663	452,154	126,276	532,652	1,214,796	2,157,896	3,022,019
א. ירת נכס העסק	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ב. קרן הביטוח-התחייבויות שלפי סכומי גולאות פועל	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ג. הערך אקטוארי-הערך הביטוח בניכוי ירת נכס העסק	-465,162	-575,735	-593,478	-591,663	-452,154	-126,276	-532,652	-1,214,796	-2,157,896	-3,022,019
ד. סיכוי אקטוארי-ירת נכס העסק ביחס לקרן הביטוח	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

מכונים בניכוי העסק

ה. השלימים (כולל נזיל)	300,079	263,149	260,841	300,844	334,924	370,683	314,664	283,370	293,183	405,374
ו. עזרה המקבילים (ללא השימוש המפוזר) על המשלימים	-173,119	-123,640	-152,382	-137,932	-164,900	-182,614	-380,548	609,193	736,266	710,477
ז. עזרה המקבילים על המשלימים ב-% סה"כ המשלימים	-58%	-48%	-51%	-46%	-49%	-49%	114%	215%	260%	175%
ח. המקבילי דמי ביטוח	101,529	122,074	128,402	144,178	151,787	176,836	205,431	217,711	229,467	247,098
ט. המקבילי דמי ביטוח ב-% סה"כ המשלימים	34%	46%	43%	48%	45%	49%	61%	77%	81%	61%
י. השתתפות המעביע הביטוח	0	0	0	0	0	0	500,199	649,467	741,028	794,978
יא. השתתפות המעביע המדינה ב-% סה"כ המשלימים	0%	0%	0%	0%	0%	0%	149%	229%	262%	196%
יב. השתתפות המעביע המדינה ב-% פדמי הביטוח	0%	0%	0%	0%	0%	0%	243%	298%	323%	322%
יג. המקבילים מייביית	25,431	15,435	20,057	18,934	18,236	11,233	9,582	25,385	48,954	73,775

י"ד. העברת כרז-מנסרת מנכ"ל העסק	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ט"ו. העברת כרז-מנסרת מנכ"ל העסק	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

ע"ג נדולים רחוקים שנויים של :

יז. נדון נכס העסק, כלי השקעה העברת ביטוחים	-34,97%	21,1%	1,4%	-2,1%	-23,4%	-71,8%	322,7%	145,9%	62,8%	39,2%
קרן הביטוח	-34,97%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ביטוח אקטוארי	-34,97%	21,1%	1,4%	-2,1%	-23,4%	-71,8%	322,7%	145,9%	62,8%	39,2%
משלימים	25,2%	-15,2%	12,4%	-1,4%	10,7%	11,4%	-9,2%	-15,5%	-0,9%	42,0%
המקבילי דמי ביטוח	8,6%	16,2%	3,4%	10,6%	4,8%	17,2%	16,8%	5,7%	4,0%	6,8%

הערות: התוצאות נתן מתבטאת לביטוחים על המסומנים המיוחדים בדוחות המסומנים.